

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2016-2018

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Jakub Weigl

Fenomén fotbalového chuligánství

Praha 2018

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Libor Svoboda, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER FULL-TIME STUDIES

2016-2018

DIPLOMA THESIS

Jakub Weigl

The Phenomenon of Football Hooliganism

Prague 2018

The Diploma Thesis Work Supervisor: Mgr. Libor Svoboda, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 28. 2. 2018

Jakub Weigl

Poděkování

Rád bych poděkoval Mgr. Liboru Svobodovi, Ph.D. za odbornou pomoc při zpracování této práce a za její vedení.

Anotace

Tato práce si klade za cíl popsat fenomén fotbalového chuligánství a vliv zahraničních fotbalových chuligánů na tuto subkulturu v České republice. Vytčeného cíle chce autor práce dosáhnout prostřednictvím studia materiálů, primárních zdrojů, analýzou mediálních výstupů a dále analýzou vypracovaných rozhovorů se členy skupin fotbalových výtržníků a dalších korespondentů, kteří jsou spojeni se subkulturou fotbalových chuligánů. Autor vychází také z poznatků získaných při zpracování bakalářské práce Subkultura hooligans v České republice a její obraz v médiích.

Klíčová slova

Bezpečnost

Fenomén

Fotbal

Hooligans

Chuligáni

Komunikace

Média

Motivace

Subkultura

Ultras

Výtržnost

Annotation

The purpose of this thesis is to describe the phenomenon of football hooliganism and foreign influence on this subculture in the Czech Republic. The author of this work will aim to achieve this goal by studying the materials, primary sources, media analysis and analysis of interviews with hooligan group members, hecklers and other correspondents connected with hooligan sub-culture. The author uses knowledge gained from completing undergraduate thesis *The Subculture of Hooligans in the Czech Republic and its Image in the Media*.

Key Words

Safety

Phenomenon

Football

Hooligans

Hecklers

Communication

Media

Motivation

Subculture

Ultras

Disturbance

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 HISTORIE, PRAMENY RIVALITY A POJMY HOOLIGANS A ULTRAS ...	11
1.1 Historie fotbalu	11
1.2 Rivalita.....	13
1.3 Pojem hooligans a ultras	15
2 VELKÁ BRITÁNIE	17
2.1 Historie hooligans ve Velké Británii	17
2.2 Současná subkultura hooligans ve Velké Británii	21
3 EVROPA.....	23
3.1 Italský areál.....	23
3.2 Vliv bruselské tragédie	24
3.3 Mistrovství světa 1990 v Itálii	25
3.4 Politická orientace italských ultras	27
3.5 Nizozemský areál.....	28
3.6 Německý areál	30
4 VÝCHODNÍ EVROPA	35
4.1 Východoevropské areály.....	35
4.2 Polský areál.....	36
4.3 Ruský areál	41

5 JIŽNÍ EVROPA	44
5.1 Balkánský areál.....	44
5.2 První období.....	45
5.3 Druhé období	47
6 JIŽNÍ AMERIKA	51
6.1 Jihoamerický areál	51
7 ČESKÁ REPUBLIKA	54
7.1 Počátky hooligans v České republice	54
7.2 Analýza zápasu AC Sparta Praha/FC Barcelona z 1. 4. 1992	56
7.3 Fotbalové chuligánství v ČR v 90. letech.....	57
8 ANALÝZA ROZHOVORŮ A DALŠÍCH MATERIÁLŮ	60
8.1 Bezpečnostní opatření a jejich vliv na fotbalové chuligánství	60
8.2 Motivace hooligans k bitkám.....	63
9 FOTBALOVÉ CHULIGÁNSTVÍ A KOMUNIKACE	67
9.1 Komunikace ultras skupin	67
9.2 Komunikace hooligans	69
ZÁVĚR	71
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	73
SEZNAM PŘÍLOH	77

ÚVOD

Fenomén fotbalového chuligánství je, vzhledem ke svému historickému vývoji, stále aktuálním tématem, kterému není v České republice poskytován dostatečný prostor a věnována taková pozornost, jaká by měla být. Pod pojmem fotbalové chuligánství jsou zahrnuty dvě dílčí subkultury fotbalových fanoušků, které jsou v České republice do značné míry propojeny. Jsou to subkultury ‚Ultras‘ a ‚Hooligans‘. Ultras jsou subkulturou, která se vyznačuje aktivním podporováním svého klubu na stadionech. Jejich aktivity v České republice jsou úzce spjaty s fotbalovým dním. Ultras jsou organizovanou skupinou aktivních fotbalových fanoušků. Členové druhé subkultury hooligans se zaměřují spíše na měření vlastních sil, v současnosti v České republice na bitky motivované fotbalem, mimo fotbalové stadiony. Hooligans v České republice mají vlastní nepsaná pravidla i hierarchii, využívají vlastní symboliku, komunikaci, často i kódované výrazy. Na vývoj obou subkultur měly, a stále mají, výrazný vliv zahraniční skupiny podobně smýšlejících fanoušků.

Důvodem k napsání této práce je citelná absence povědomí o fenoménu fotbalového chuligánství v České republice a často nepřesné a zavádějící informace poskytované o tomto tématu českými médii.

Cílem textu je popsat fenomén fotbalového chuligánství. Autor odpovídá na otázky týkající se aktivit těchto skupin, objasňuje motivaci fotbalových chuligánů, způsob vzájemné komunikace a vliv restriktivních bezpečnostních opatření na členy subkultur ultras a hooligans. Také odpovídá na otázku, jaký vliv měli na současnou tvář těchto subkultur v České republice fotbaloví chuligáni z jiných zemí a to i v kontextu historického vývoje fenoménu fotbalového chuligánství v zahraničí a v České republice. Zvláštní důraz pak klade na motivace fotbalových výtržníků.

Za účelem dosažení stanovených cílů práce autor využil studia mediálních, literárních a dobových pramenů, předchozích odborných prací a analýzy rozhovorů s lidmi přímo spojenými se subkulturami ultras a hooligans i s výtržníky samotnými. Podobně je v práci využito i rozhovorů s fotbalovými chuligány vypracovaných v bakalářské práci

autora a rozhovorů uveřejněných na internetových stránkách fotbalových výtržníků samotných.

Subkulturu fotbalových hooligans s jejími specifiky v České republice popisují hlavně práce: Fotbalové chuligánství: historie, teorie, a politizace fenoménu od Josefa Smolíka a také Fotbalové chuligáni: Evropská dimenze subkultury od autorů Mareše, Smolíka a Suchánka. Častým zdrojem informací se pro autora stala zahraniční, zejména anglická literatura, která nabízí dostatek informací díky řadě osobních zpovědí fotbalových hooligans a především díky dlouholeté práci anglických bezpečnostních složek s touto subkulturou. Dalšími zdroji, nabízejícími informace o fotbalovém chuligánství, jsou hrané filmy a dokumentární pořady, zejména snímky Proč?, Football factory, Okolo futbola, dokumentární cyklus Real football factories. Dalším z neopomenutelných pramenů se staly reportáže televizních zpravodajství v České republice a studium internetu včetně primárního zdroje v podobě článků zveřejňovaných na internetových stránkách hooligans.cz a supporters.cz.

Autor dále čerpá z osobních zkušeností a poznatků, díky kterým získal přístup k členům subkultury, a kterým vděčí za znalost tohoto prostředí a tedy i dobrou orientaci a pochopení historických souvislostí na časové ose vývoje těchto specifických subkultur.

Tato práce by nemohla vzniknout bez vstřícného postoje řady fotbalových výtržníků a dalších respondentů, pohybujících se v prostředí fotbalových chuligánů.

1 HISTORIE, PRAMENY RIVALITY A POJMY HOOLIGANS A ULTRAS

Vývoj fotbalového chuligánství je úzce spjat s historií fotbalu jako sportu samotného, stejně jako jsou s jeho vývojem spjaty vzájemné rivality klubů, národností a odráží se v něm politické, historické i sociální kontexty. Tato kapitola má za cíl seznámit čtenáře s širšími souvislostmi, a to zejména s historií fotbalu a principy, ze kterých pramení vzájemné rivality a ze kterých vzešly subkultury fotbalových chuligánů, hooligans a ultras.

1.1 Historie fotbalu

Fotbal vznikl již na území středověké Velké Británie, ale podobě sportu, který známe dnes, se přiblížil až v roce 1863, kdy byla stanovena jednotná pravidla hry: *„Fotbal ušel dlouhou cestu od doby, kdy byla v Londýně v roce 1863 sepsána první pravidla.“* (Od 1863 po současnost [online]. [1. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.fifa.com/about-fifa/who-we-are/the-laws/index.html>). Ve stejném roce vznikla i Fotbalová asociace. Než se tak stalo, byla za fotbal označována hra, která neměla jednotně stanovená pravidla. Ta se často lišila region od regionu a velice často se podobala pravidlům jiné anglické hry - rugby. První zmínky o hře zvané Foot Ball pochází již z období středověku. Hra zároveň v mnoha regionech představovala jakousi rituální venkovskou tradici, kdy proti sobě nastupovala mužstva složená například ze dvou částí téže osady, případně konkurenční vesnice, města, apod.: *„Původní lidová forma hry, která se nejčastěji hrála na Masopustní úterý a o jiných svátcích, se týkala pouze mírně omezených bojů mezi mládeží ze sousedních vesnic a měst. Přítomnost míče, ve formě nastraženého prasečího močového měchýře, byla spíše doplňkem, pro tuto polo-legitimizovanou příležitost k vyrovnání starých křivd, pozemkových sporů a rituálnímu přechodu k dospělosti. Podobné hry existovaly i v jiných evropských zemích, např. německý knappen a florentský fotbal v kostýmech, ale kořeny moderní hry lze nalézt v*

těchto středověkých anglických tradicích.“ (Frosdick, Marsch, Football Hooliganism, 2. vydání, Abigdon: Routledge, 2011, s. 10, ISBN 978-1-84392-129-5). Hned několik anglických úředníků a panovníků se dokonce pokusilo tuto populární lidovou tradici zakázat. Za první takovýto pokus je považováno nařízení starosty Londýna Nicholase Farndona z roku 1314, které odsuzuje hru jako ne-křesťanskou a hanobící křesťanské hodnoty. Hra, kterou dnes nazýváme fotbalem, se ovšem v té době logicky lišila místo od místa. V některých anglických městech se její tehdejší podoba zachovala až do současnosti: „*Různé verze fotbalu existovaly už stovky let, včetně jedné, středověké hry, která se každoročně hraje tady v Ashbourne v Derbyshiru.*“ (Allen A., Stručné dějiny fotbalu podle Alfieho Allena, 2017, Velká Británie). Pořad Stručné dějiny fotbalu podle Alfieho Allena poukazuje na podobu středověkého fotbalu a zmiňuje jeho podobnost s rugby. Dva týmy rozdělené na „Hornáky“ a „Dolnáky“ podle horního a dolního břehu říčky protékající vesnicí, se snaží dopravit míč do jedné ze dvou, 5 km vzdálených branek. Zápasu se účastní okolo 300 lidí, jde o poměrně tvrdý boj a každoročně se při něm způsobí několik zlomenin a podvrtnutí. Zápas trvá až 8 hodin a hraje se každý rok na Masopustní úterý a Popeleční středu. Obdobné verze fotbalu, občas nazývané pouliční fotbal, se původně hrávaly asi na 80 místech na území Anglie a tato hra byla považována za zábavu především pro chudé.

Oficiálně uznaným nejstarším fotbalovým klubem je Sheffield FC. V anglickém Sheffieldu se také nachází nejstarší fotbalové hřiště, nejstarší fotbalová trofej a byla zde sepsána také jedna z prvních pravidel fotbalu, která ale později vytlačila pravidla sepsaná Fotbalovou asociací v Londýně roku 1863. V roce 1960 se konalo první meziklubové utkání, ve kterém nastoupily kluby Sheffield FC a Hallam FC. Mužstvo Hallamu vzniklo z kriketového týmu a také fotbal se v této době často hrával na kriketových hřištích.

První fotbalový zápas, který je považovaný za mezinárodní, se uskutečnil v listopadu 1872 ve skotském Glasgow, kde se utkaly reprezentace Skotska a Anglie. Utkání skončilo remízou 0:0, a zajímavostí je, že pouze ve dvou zápasech z prvních 17 reprezentačních střetnutí, dokázal výběr Anglie porazit Skotsko. Tím byl dán velký vliv skotských hráčů na vývoj fotbalu v Anglii, často zaměstnávaných potají anglickými kluby. I tento fakt postupně vedl k tomu, že v roce 1885 se díky Fotbalové asociaci stal z fotbalu profesionální sport. První anglická liga vznikla v roce 1888 a fotbal se začal

rychle rozšiřovat na území kontinentální Evropy. Jako na jednom z prvních území mimo Britské ostrovy se tento sport uchytil v dnešní České republice, kde již v roce 1892 vznikl klub dnešní Slavie Praha a v roce 1893 konkurenční AC Sparta Praha.

Rychle rostoucí popularitu fotbalu dokládají i události, které se měly odehrát 25. 12. 1914, kdy na některých místech válečné fronty ve Francii spontánně uzavřeli vojáci mír a utkali se prý ve vzájemném fotbalovém zápase: *„Po konci fotbalového utkání mezi Němci a Brity, konaném v průběhu tohoto příměří, se později začaly psát celé legendy. Ve skutečnosti šlo spíš o několik spontánních a značně improvizovaných zápasů na různých úsecích fronty.“* (Zuna, P. Slavné dny: Den, kdy vyvrcholilo Vánoční příměří [online]. 25. 12. 2016 [3. 1. 2017]. Dostupné z: <https://www.stream.cz/slavedny/10015483-den-kdy-vyvrcholilo-vanocni-primeri-25-12-1914>). Na událost z roku 1914 má narážet i Paul McCartney v písničce Pipes of Peace: *„Bude lidská rasa vyhlazena v jeden den? Nebo někdo zachrání zemi tím, že budeme hrát dál?“* Na konci války v Itálii se také odehrálo utkání mezi vojenskými výběry Itálie a Británie a existuje řada fotografií z období První světové války, které zachycují britské vojáky, jak tráví volný čas hraním fotbalu.

1.2 Rivalita

Sportovní fotbalová rivalita má obvykle přímou souvislost i s rivalitou mezi fotbalovými chuligány. Samotná sportovní rivalita mezi fotbalovými kluby vzniká z několika důvodů. Pravděpodobně tím nejstarším a nejčastějším je rivalita mezi fotbalovými kluby stejného regionu, města, oblasti. Jako příklad takovéto rivality můžeme použít rivalitu mezi FK Jablonec a FC Slovan Liberec, případně rivalitu mezi AC Milán a Inter Milán v Itálii, Atletika Madrid a Real Madrid ve Španělsku apod. Ke sportovnímu soupeření ve stejné zeměpisné oblasti se jednoduše často přidává rivalita mezi kluby. Obvykle vychází z pocitu jakési křivdy, závisti, nebo jednoduše snahy se vyrovnat lokálnímu soupeři. Sportovní rivalita samozřejmě existuje i mezi kluby, které nepochází ze stejného regionu, jako příklad můžeme v naší republice uvést třeba kluby

FC Viktoria Plzeň a AC Sparta Praha. Zde je rivalita způsobena sportovními výsledky obou klubů z posledních let, do kterých vstupuje ještě poměrně častá migrace hráčů mezi oběma kluby (Horvát, Čermák, Limberský, apod.). Další formou rivality je ta fanouškovská, která je způsobena snahou fanoušků být lepší, početnější, hlasitější, aktivnější než fanoušci soupeře. Zápasy, které provází tento druh soupeření, se obvykle odehrávají ve skvělé atmosféře.

Jedním z dalších důvodů vzniku rivality mezi kluby může být i otázka společenská. Jako příklad dobře slouží rivalita mezi kluby FC Liverpool a Manchester United FC. V šedesátých letech vznikla v Anglii situace, kdy modernější a větší manchesterský přístav přebíral tomu liverpoolskému klientelu. To vedlo k úbytku pracovních míst v Liverpoolu, ke zhoršení sociální situace, a tento fakt se přenesl do vztahu fotbalových klubů a odrazil se i na fotbalových hřištích.

Soupeření mezi fotbalovými kluby a fanoušky vzniká i kvůli náboženskému vyznání. Stejně tomu bylo i ve skotském Glasgow. Celtic Glasgow a Glasgow Rangers původně byly spřátelenými kluby, které se vzájemně podporovaly. Imigrační vlna z Irska způsobila, že irští přistěhovalci začali fandit buď Celticu, nebo Rangers, podle toho, zda byli katolického, nebo protestantského vyznání. Podobně funguje i rivalita politická, způsobená odlišnými politickými názory mezi fanoušky. Za příklad může posloužit AS Roma a SS Lazio. Fanoušci AS Roma jsou známí svými sympatiemi k levicové, až komunistické politice, zatímco fanoušci SS Lazio, včetně několika hráčů, jsou naopak proslulí svojí náklonností k extrémně pravicové politické scéně.

Často se stává, že důvodů ke vzniku rivality mezi fanoušky, potažmo samotnými kluby, je hned několik. Kupříkladu rivalita mezi AC Sparta Praha a FC Baník Ostrava je způsobena jak sportovními výsledky, tak fanouškovskou rivalitou, soupeřením územním mezi městy Praha/Čechy a Ostrava/Morava. Rivalita mezi výše zmíněnými AS Roma a SS Lazio je dána jednak působením ve stejném regionu (Řím se nachází v regionu Lazio), jednak rivalitou fanouškovskou, politickou atd.

A konečně, do rivality mezi dvěma fanouškovskými skupinami vstupuje i mimo-fotbalová rivalita. Jako jeden z těch drsnějších příkladů lze uvést fanoušky z polského Krakova, kde si chuligáni obou městských klubů Cracovia a Wisla počítají své mrtvé

chuligány, což ale samozřejmě vede ke stále novým a dalším konfrontacím mezi fotbalovými chuligány.

1.3 Pojem hooligans a ultras

Pro pojmenování fotbalových chuligánů se obecně používá anglický pojem Hooligans, který obecně označuje organizované subkultury, skupiny těchto výtržníků. Samotný anglický výraz hooligan je do češtiny překládán jako: „*chuligán, rváč*“ (Řešetka, M., Anglicko – český, česko – anglický slovník, 6. Vydání, Olomouc: FIN Publishing, 1998, s. 260, ISBN 80-86002-41-1) a slovník dále odkazuje na výraz *lout*: „*nemotora, hulvát, nevychovanec, klacek*“ (Řešetka, M., Anglicko – český, česko – anglický slovník, 6. Vydání, Olomouc: FIN Publishing, 1998, s. 324, ISBN 80-86002-41-1). V České republice se jako ekvivalent slova hooligan používán výraz chuligán, který je zároveň jedním z možných překladů anglického výrazu. Ovšem výraz hooligans je obvykle využíván pro označení skupiny fotbalových výtržníků a rváčů.

Vývoj výrazu hooligan je popsán v knize Fotbalové chuligáni: „*Samostatné slovo chuligán vzniklo v 19. století v Londýně, zřejmě podle neadaptivní irské imigrantské rodiny jménem Hooligan či Hoolihan a pojem chuligánství se začal užívat pro označení kriminálního či výtržnického chování. Proto se jevil vhodný i pro vymezení některých negativních (asociálních či antisociálních) jevů spojených s fotbalem.*“ (Mareš, Smolík, Suchánek, Fotbalové chuligáni: Evropská dimenze subkultury, 1. vydání, Brno: Centrum strategických studií, 2004, s. 10, ISBN 80-903333-0-3). Tento výraz se pro fotbalové fanoušky, tak jak je vnímán dnes, ujal v šedesátých letech v Anglii, odkud se rozšířil dále do Evropy: „*Agresivní chování, které je nyní známé jako fotbalové chuligánství, se začalo projevovat především v Anglii v průběhu šedesátých let, eskalovalo v letech osmdesátých a bylo spojené se sledováním zápasů a jevy jako jsou např.: vniknutí diváků na fotbalová hřiště...*“ (Smolík, J., Fotbalové chuligánství: historie, teorie a politizace fenoménu, 1. vydání, Karlovy Vary: Zdeněk Plachý – vydavatelství a nakladatelství, 2008, s. 15, ISBN 978-80-903556-3-7).

Hooligans jsou fotbalovými fanoušky, kteří se obvykle organizují do skupin, střetávají se s podobně smýšlejícími fanoušky a velmi často se po vzájemné domluvě fyzicky konfrontují. Ovšem vnímání hooligans se mnohdy liší podle regionů, stejně jako jejich praktiky, organizovanost a smýšlení. Hooligans bývají často také zaměňováni za ultras. Hooligans jako označení pro fotbalové výtržníky vzniká na území Velké Británie v šedesátých letech. Ultras jsou skupinou organizovaných fanoušků, kteří se aktivně snaží podporovat svůj klub. Srovnávat, nebo zaměňovat je s hooligans je ovšem velice nepřesné, neboť ultras se zaměřují téměř výlučně na podporování a sportovní dění klubu, kterému fandí. Výraz Ultras vychází z výrazu ultra: „*krajní, extrémní*“ (Řešetka, M., Anglika – český, česko – anglický slovník, 6. Vydání, Olomouc: FIN Publishing, 1998, s. 588, ISBN 80-86002-41-1). Výraz ultras tedy označuje fanoušky, kteří jsou extrémní. V kontextu fotbalových fanoušků jde o extrémní způsob fandění, který vzniknul na území Itálie a bývalé Jugoslávie v šedesátých letech 20. století. Způsob fandění ultras se později výrazně prosadil prakticky v celé kontinentální Evropě.

Ultras jsou tedy skupinou fanoušků aktivně a organizovaně podporujících klub, jehož jsou příznivci, zatímco hooligans jsou fotbaloví chuligáni, vyhledávající fyzické konflikty. Obě subkultury jsou v řadě zemí propojené, zejména na území Polska, Ruska, České republiky, Ukrajiny a Jugoslávie minimálně tím způsobem, že řada členů subkultury hooligans jsou zároveň i členy subkultury ultras. Na území Německa jsou subkultury hooligans a ultras rozděleny a nejsou spolu propojeny. Na území Velké Británie převládá spontánní podporování hráčů a hooligans jsou jen skupinou násilnických fanoušků. Rozdílná mezi hooligans a ultras je tedy skutečnost, že ultras jsou spíše způsobem a stylem podporování oblíbeného klubu, hooligans jsou pak subkulturou vyvolávající konflikty s jinými, stejně smýšlejícími skupinami. V řadě regionů se ovšem obě skupiny vzájemně promíchávají a nelze je jednoznačně oddělit.

Zatímco ultras pochází z oblastí jižní Evropy, hooligans pochází z území Velké Británie. Lze tedy mluvit o tzv. Jižním stylu fotbalových výtržností a o tzv. Britském způsobu fotbalových výtržností. Z britského způsobu vznikl v devadesátých letech další styl, který by se dal nazvat jako Polský styl (nebo východní), kdy se jedná o polo-profesionální fotbalové rváče, kteří na bitky trénují, potyčky se odehrávají mimo stadióny a obvykle na odlehlých místech. V České republice se ujal a výrazně prosadily všechny tři tyto způsoby fotbalového chuligánství.

2 VELKÁ BRITÁNIE

Fotbal jako sportovní odvětví vznikl na území Velké Británie, stejně jako subkultura hooligans. Tato kapitola seznamuje se základním historickým vývojem těchto skupin na Britských ostrovech, zejména na území Anglie a poukazuje na skutečnost, že právě britští fanoušci přenesli anglický způsob fandění do kontinentální Evropy. A byly to právě také výtržnosti britských hooligans, které přiměly řadu fotbalových svazů zvýšit bezpečnostní opatření na fotbalových stadionech.

2.1 Historie hooligans ve Velké Británii

Fotbal jako sport vzešel v podstatě z násilných tradic spodní vrstvy anglické společnosti, a jeho kořeny sahají do období středověku. V šedesátých letech 19. století se podařilo nově vzniklé Fotbalové asociaci postupně sjednotit pravidla sportu a v osmdesátých letech z něj vytvořit sport profesionální. Na začátku 20. století byl fotbal sportem považovaným a populárním zejména mezi dělnickou třídou: „*V Anglii začala divácká vášeň narušovat Viktoriánské standardy. Navzdory tomu, že střední, úřednická třída, vytvořila jednotnou a zdokonalenou hru, zůstal fotbal na začátku 20. století dělnickou zábavou s většinou nově vybudovaných hřišť v srdcích dělnické komunity.*“ (Frosdick, Marsch, *Football Hooliganism*, 2. vydání, Abigdon: Routledge, 2011, s.15., ISBN 978-1-84392-129-5). Nicméně i v této době fotbalová utkání občas doprovázely násilnosti, stále ještě spojené s původní podobou hry. Fotbal byl tedy i proto stále považován za sport dělnický, sport pracující třídy a tento status si v jisté míře udržel až do začátku 21. století. Tato skutečnost byla jednou z hlavních příčin, že v šedesátých letech 20. století měly na vznik subkultury hooligans v Anglii hlavní vliv skupiny, které vznikaly z mladých, často nespokojených lidí spojených právě s tzv. „*working-class*“, dělnickou třídou.

V 60. letech 20. století se na území Británie začíná vlivem modernizace, mechanizace a výroby vytvářet řada skupin mladých lidí, původem z prostředí dělnických rodin.

Subkultury, které měly na začátku 60. let nejvýraznější vliv na nově se tvořící subkulturu fotbalových chuligánů, se nazývaly Mods, Teddy Boys a Rockers. Mezi členy těchto skupin často probíhaly konflikty, ke kterým v 60. letech začalo docházet i na fotbalových stadionech, kam členové těchto skupin chodili na fotbal. Zcela zásadní vliv na vývoj subkultury hooligans pak měla subkultura Skinheads, která se začala objevovat v Anglii ve druhé polovině 60. let: „*V sezóně 1968 – 1969 se začaly formovat první velké skupiny (chuligánské gangy) skinheads a mods, které doprovázely při utkáních týmy jako Leeds United, Liverpool a Everton. Samozřejmě i velké fotbalové kluby jako Manchester United měly skupiny skinheads fans (v Manchesteru např. nazývané Red Army), jejichž počet dosahoval i několika tisíc.*“ (Smolík, J., Fotbalové chuligánství: historie, teorie a politizace fenoménu, 1. vydání, Karlovy Vary: Zdeněk Plachý – vydavatelství a nakladatelství, 2008, s.47, ISBN 978-80-903556-3-7). Na nárůstu fotbalových výtržností měla podíl i jejich medializace. Tehdejší média ve výtržnostech na stadionech spatřovala příležitost zviditelnit se, upozornit na sebe: „*Od šedesátých let propukla ve vztahu k chování fotbalových fanoušků tzv. morální panika. Většina tisku požadovala jako vhodnou odezvu ke sjednání práva a řádu „tvrdou linii“. Média barvitě zprostředkovala milionům dalších diváků nejen incidenty na stadionech, ale i způsoby povzbuzování fanoušků různých týmů. Televizní kamery začaly být přítomné na většině vrcholových fotbalových zápasů a případné výtržnosti se pro ně staly snadným soustem, které spolehlivě přiláká řadu diváků.*“ (Mareš, Smolík, Suchánek, Fotbaloví chuligáni: Evropská dimenze subkultury, 1. vydání, Brno: Centrum strategických studií, 2004, s.47, ISBN 80-903333-0-3). Chování médií tímto způsobem přispělo k rychlejšímu rozvoji fanouškovské kultury hooligans. Začaly vznikat první chuligánské skupiny, což mělo za přímý následek rozvoj organizovanosti fotbalových chuligánů. Jak své pohnutky vnímali samotní fotbaloví chuligáni, vyjadřuje úryvek z knihy Casse Pennanta, jenž je sám bývalým chuligánem a dnes odborným konzultantem pořadů s tematikou hooligans: „*Nezáleželo, jestli jste chudí a z dělnické třídy, předurčení dříť do konce života, nebo ve věku, kdy Vás to neovlivňuje. Ukazovali jsme světu „My jsme tady a my existujeme... Nasrat na Vás!“*“ (Pennant, C., Congratulations you have just met the I.C.F., 1. vydání, Londýn: John Blake Ltd, 2003 s. 22, ISBN 1904034853). Na řadě stadiónů byly i v této době pozorovány také projevy xenofobie, případně rasismu.

Díky novým bezpečnostním opatřením se v 70. letech na některých fotbalových stadionech částečně podařilo výtržnosti z fotbalových hřišť odsunout. Nepokoje ovšem výrazněji neustávaly, došlo jen k jejich přesunutí do ulic okolo stadionu. Výraznější změnu podoby britské hooligans subkultury přinesla až léta 80., kdy se výrazně prosadila nová tvář skinheads, tzv. Oi skinheads, kteří měli výrazný vliv na podobu subkultury hooligans nejenom ve Velké Británii. Oi skinheads inspirovali fotbalové chuligány v osmdesátých letech stylem oblékání, ale i lehkou inklinací k radikálnějším politickým názorům, nekontrolované míře požívání alkoholu apod. – do jisté míry došlo k provázání subkultury Oi skinheads a hooligans.

80. léta mohou být v tomto směru považována za jistý milník, jsou pro podobu a vývoj subkultury fotbalových chuligánů a fotbalových výtržností důležitá zejména kvůli dvěma událostem. Tou první bylo finále Poháru mistrů evropských zemí, předchůdce dnešní ligy mistrů, zápas odehraný 29. 5. 1985, ke kterému nastoupila mužstva Liverpool FC a Juventus Turín na stadionu Heysel v Bruselu. V důsledku nedostatečných bezpečnostních opatření, agresivity příznivců Liverpoolu a celkově špatného stavu stadionu došlo k tragické události (zřícení části stadionu), která měla fatální následky - 39 mrtvých lidí. Kvůli agresivnímu chování anglických fanoušků byly anglické kluby na několik let vyloučeny z mezistátních klubových soutěží. Zejména v Itálii vzbudily události z Bruselu velkou vlnu nenávisti vůči anglickým fanouškům, která v podstatě přetrvává až dodnes. Datum 29. 5. 1985 rezonovalo napříč celou kontinentální Evropou. Svého ohlasu se události dočkaly i v tehdejší Československu. Země kontinentální Evropy začaly zvyšovat bezpečnostní opatření na stadionech, ta se ovšem většinou týkala spíše stavu budov, než čeho jiného.

Ke druhé výrazné události, která se v osmdesátých letech odehrála, došlo 15. 4. 1989. Na stadionu Hillsborough v anglickém Sheffieldu se v semifinálovém utkání FA cupu střetla mužstva Liverpool FC a Nottingham Forest. Zejména díky pochybení pořadatele došlo k přeplnění sektoru fanoušků a během následných událostí přišlo o život zejména ušlapáním 96 lidí a přes 700 dalších bylo zraněno. Události ze stadionu Hillsborough vyvolaly řadu opatření, která se začala zavádět na anglických stadionech, a to včetně radikálního zpřísnění přístupu k fotbalovým výtržníkům, větší kontroly fanoušků, zrušení míst na stání, apod. Tragédie v Hillsborough byla způsobena laxním přístupem

bezpečnostní služby a britské policie, které pouštěly na stadion i lidi bez řádně zakoupených vstupenek, následkem čehož stadion výrazně překročil svojí kapacitu. Paradoxně tyto události, které vedly k zavedení množství proti-chuligánských opatření, nebyly, na rozdíl od událostí v Bruselu 1985, zaviněny fotbalovými hooligans.

Dostat postupně subkulturu hooligans pod kontrolu pomohla celá řada bezpečnostních opatření, zpřísnění trestů, stejně jako nasazení policistů v utajení. Své zážitky a postupy popisuje právě policista v utajení James Bannon ve své knize: „*Byli jsme připraveni na naši první, kompletní fotbalovou sezónu, infiltrovaní mezi fotbalové hooligans. V kanceláři panovalo obrovské vzrušení, míchané s úzkostí a strachem.*“ (Bannon, J., *Running with the firm*, 2. vydání, Londýn: Ebury Press, 2014, s.43, ISBN 9780091951528). Změny zavedené v roce 1989 vedly k výraznému omezení výtržností na stadionech a jejich okolí. Zároveň se v Británii podařilo snížit počty lidí, kteří se případných potyček účastnili. S vysokým navýšením bezpečnostních opatření se zvedla i cena vstupenek. Anglická 1. liga se přejmenovala na dnešní Premier League a postupně se začala částečně měnit i struktura fotbalových fanoušků navštěvujících stadiony. Do jisté míry přestal být fotbal na britských ostrovech dělnickým sportem. Problémy s fotbalovým chuligánstvím ve Velké Británii byly tak obrovské, že je jim dodnes věnována obrovská pozornost mediální, policejní, odborné i laické veřejnosti. Řada bývalých fotbalových chuligánů knižně publikovala své vzpomínky a zážitky a z některých se dokonce stali uznávaní odborníci a konzultanti této problematiky. Takovýmto příkladem je Cass Pennant, kdysi jeden z nejobávanějších hooligans West Hamu United, který se podílel na tvorbě filmu *Green street hooligans*, konzultoval dokumentární seriál *Real football factories* a zároveň se často podílel i na odborných pracích. Sám vydal své vzpomínky v knize *Congratulations, you have just met I.C.F.*

Zvýšená bezpečnostní opatření měla i zajímavý nečekaný dopad, přiměla členy anglických hooligans změnit i styl oblékání. Pozvolna začaly ustupovat prvky typické pro subkulturu Oi Skinheads. Ty vytlačovala větší potřeba anonymity, chuligáni se tedy přestali chtít na první pohled odlišovat, začali se oblékat jako obyčejní lidé. Vznikl tzv. Casual styl oblékání, chuligáni si začali oblékat sportovní oblečení, větrové bundy apod. Místo těžkých bot, které často nosí členové subkultury skinheads, si začali fotbaloví

chuligáni brát lehké tenisky, často bílé barvy, a to i proto, že těžké boty byly při případné potyčce nebezpečné a dokázaly způsobit těžká zranění.

2.2 Současná subkultura hooligans ve Velké Británii

Fotbalovými funkcionáři v České republice je ve vztahu a přístupu k subkultuře hooligans často zmiňována jako vzor Anglie, kde se údajně podařilo subkulturu hooligans vymýtit. Na území Velké Británie se sice díky zavedení řady bezpečnostních opatření na stadionech, ke kterým se přistoupilo po událostech z 15. 4. 1989 na stadionu Hillsborough (nikoli po událostech na bruselském stadionu v roce 1985, jak bývá mylně uváděno), kde zemřelo 96 osob a dalších 700 bylo zraněno, podařilo vytlačit projevy typické pro fotbalové chuligánství ze stadionů, ale samotnou subkulturu hooligans se odstranit nepodařilo. Výmluvné svědectví o tom vydává i řada událostí z poslední doby. Web hooligans.cz pravidelně informuje o pouličních potyčkách anglických chuligánů. Tuto skutečnost potvrzuje i respondent ACAB Fábičovič, který byl několik let členem subkultury hooligans fanoušků Millwallu. Potyčky britských chuligánů sice nejsou již tak častým a průvodním jevem fotbalových zápasů v Anglii, není ovšem pravdou, že by se je podařilo vymýtit zcela. Podařilo se sice zmírnit četnost střetů fanoušků různých klubů a snad i snížit celkový počet členů subkultury hooligans, ovšem prakticky při jakémkoliv výjimečnější příležitosti se vždy vyskytne řada potyček v postranních ulicích, restauracích apod. Dochází k tomu zejména u příležitosti zápasů dvou rivalských klubů, časté jsou také potyčky mezi fanoušky italských klubů a anglických, při vzájemných zápasech v evropských pohárech. Angličtí fotbaloví fanoušci jsou také často vystavováni útokům hooligans jiných zemí, např. Polsko nebo Rusko, což je spojeno s historickým vývojem a rozšiřováním subkultury hooligans do ostatních zemí Evropského kontinentu. V těchto případech lze ovšem pouze těžko určit, zda se jedná o útoky na anglické hooligans, nebo zda jde o obyčejné fanoušky.

Pouze při sledování internetových stránek hooligans.cz, které se zaměřují především na dění v České a Slovenské republice, zjistíme, že ve sledovaném období mezi 1. 8. 2017 až 31. 1. 2018, tedy v aktuální fotbalové sezóně 2017/2018, stránky informovaly

hned o několika větších chuligánských potyčkách spojených s hooligans ve Velké Británii. 17. 8. 2017 probíhaly nepokoje mezi fanoušky anglického Evertonu a chorvatského Hajduku Split. 24. 8. 2017 se při odvetném utkání příznivci Hajduku Split a Evertonu střetli znovu. 5. 11. 2017 napadli hooligans Crystal Palace hooligans Tottenhamu. K násilným střetům došlo i 18. 11. 2017, kdy u příležitosti městského derby proběhlo několik bitek mezi příznivci Arsenalu a Tottenhamu. Městské derby mezi Sheffieldem United a Sheffieldem Wednesday bylo 12. 1. 2018 záminkou chuligánských potyček v ulicích celého města. A to je pouze výčet nepokojů přímo spojených s chováním anglických fanoušků. Vzájemné zápasy anglických celků s kluby z jiných evropských zemí způsobily řadu dalších fotbalových výtržností, často iniciovaných fanoušky anglických soupeřů. Průběh bitek anglických fotbalových hooligans v současnosti popisuje respondent ACAB Fábičovič, který byl několik let členem hooligans klubu Millwall: *„Vzhledem k tomu, že jsem bydlel a studoval v Anglii a na brigádě se mnou dělal i hooligan z Millwallu, měl jsem možnost s nimi pár akcí zažít, třeba co si pamatuji, můj první výjezd s nimi do Readingu, šlo se rovnou do hospody, kde byli fanoušci Readingu, a začalo se řvát: „No one like us, we don't care, we are Millwall from the den.“ (hymna Millwallu) a nějaký fans Readingu se ozval, že je to jejich hospoda, tak hned dostal židlí a byl oheň na střeše, ale byla to paráda, sice jsem měl zlomený žebra a otřes mozku, protože na mě nastoupil nějaký starej fotr, kterej si mě povodil, ale byla to jedna z nejlepších akcí, co jsem zažil.“* (Příloha 1 C).

3 EVROPA

V kontinentální Evropě, zejména v západním a italském areálu, se vytvořil specifický způsob fotbalového fanouškovství, který podobně jako britští hooligans ovlivnil kulturu podpory klubu. Ultras skupiny, které vznikly na území Itálie, výrazně ovlivnily podobu fotbalového hlediště a jeho chování. Tento způsob se rychle rozšířil prakticky do celé Evropy. Specifické poměry mezi ultras a hooligans panují na území Německa a nebezpečná podoba fotbalových chuligánů vznikla v Nizozemsku.

3.1 Italský areál

Italský reprezentační fotbalový tým patří dlouhodobě mezi špičky světové kopané. Celkem čtyřikrát vyhrál mistrovství světa, naposledy v roce 2006 zvítězili Italové na mistrovství světa v Německu. Pravidelně patří mezi favority mistrovství Evropy, v roce 2012 na EURO v Polsku a Ukrajině vybojovali stříbrné medaile. Taktéž v nejprestižnější klubové soutěži, v Lize mistrů, patří italské kluby dlouhodobě ke špičce. V sezónách 2014/2015 a 2016/2017 se mužstvo Juventusu Turín umístilo v soutěži na celkovém druhém místě.

Od zániku starověké Římské říše až do roku 1861 se na území dnešní Itálie objevovalo několik městských států. V období Habsburské monarchie část současné severní Itálie spadala pod nadvládu Rakouska-Uherska, svojí pozici měl i Papežský stát, Florencie, Benátky, Neapol a řada dalších velkých měst. V roce 1861 se stal prvním králem nově sjednocené Itálie Viktor Emanuel II. Původní rozepry a lokální rivality ovšem přetrvávaly a často se později začaly promítat do smýšlení fotbalových fanoušků. Soupeření mezi městskými státy se tak stalo základem pro rivalitu v oblasti sportovní, především té fotbalové: „*Rivalita fotbalových ultras byly těmi samými starými rivalitami mezi regiony a městy.*“ (Frosdick, Marsch, *Football Hooliganism*, 2. vydání, Abigdon: Routledge, 2011, s.58, ISBN 978-1-84392-129-5).

V Italském regionu jsou za ekvivalent anglických hooligans skupin považovány tzv. ultras skupiny: „*Pro ultras je charakteristické vytváření atmosféry v průběhu fotbalových zápasů. Atmosféra je uskutečňována předem promyšlenými choreografickými prvky, které symbolizují jednotu a oddanost ultras skupin.*“ (Mareš, Smolík, Suchánek, Fotbaloví chuligáni: Evropská dimenze subkultury, 1. vydání, Brno: Centrum strategických studií, 2004, s.83, ISBN 80-903333-0-3). Na těchto choreografiích se obvykle podílí tisíce fotbalových fanoušků. Časté jsou složité obrazce vytvořené z kartonů papíru, vlajek a nezřídka je součástí i využívání zábavné pyrotechniky. Tyto fanouškovské prvky převzala z Itálie řada fanouškovských skupin po celém světě, včetně fanoušků z České republiky, Polska, Ruska, Balkánu a dalších zemí. Díky nutnosti složité organizace při podobných choreografiích, je italským ultras přičítáno prvenství i ve využívání megafonů a mikrofonů. Zároveň řada ultras skupin komunikuje i se zástupci klubů. Bez komunikace mezi zástupci klubu a fanouškovskou skupinou by nebylo možné takto rozsáhlé a komplikované choreografie uskutečnit.

3.2 Vliv bruselské tragédie

Italské fotbalové fanouškovství se začalo seznamovat s anglickým fotbalovým chuligánstvím obdobně jako fanoušci v ostatních zemích v šedesátých letech dvacátého století. V té době již bylo tradicí italských fanoušků organizovaně zpívat a tím podporovat svůj klub. Právě v Itálii začali fanoušci odpalovat na zápasech zábavní pyrotechniku, aby vytvořili bojovnou atmosféru. Do přímé konfrontace s anglickými chuligány se italští fanoušci dostali zejména v roce 1985, kdy na sebe 29. 5., ve finále Poháru mistrů evropských zemí (předchůdce dnešní Ligy mistrů) narazila mužstva Juventusu Turín a FC Liverpool. Nepokoje vyvolané chuligány anglického celku způsobily paniku mezi příznivci Juventusu. V následné masové hysterii, s přispěním špatného technického stavu bruselského stadionu, kde se zřítila tribuna, zemřelo 39 lidí a více jak 400 dalších bylo zraněno. Většina z obětí byla ušlapána. Nicméně incident z roku 1985 nebyl prvním problémovým zápasem mezi italskými fanoušky a fanoušky anglickými: „*Když Pohár mistrů, tedy předchůdce dnešní Ligy mistrů, svedl do*

velkolepého finále proti sobě anglický Liverpool a italský Juventus Turín, už se daly tušit problémy. Obávaní angličtí rowdies a italští tifosi, kteří taky nebyli žádní svatouškové, se totiž střetli již přesně před rokem, při finále předchozího ročníku Poháru mistrů. Tehdy na Olympijském stadionu v Římě Liverpool zvítězil na penalty nad místním AS, tifosi prohru nepřekousli a směrem k Britům létaly provokace i nějaké ty rány. Takže když o rok později lodě plné červených dresů Liverpoolu mířily k belgickým břehům, leckterí měli v hlavě myšlenku na odvetu. Vůbec nevadí, že jde o jiný klub, taky to jsou Italové.“ (Krušina, M., Slavné dny: Den fotbalové tragédie v Bruselu [online]. 29. 5. 2013 [11. 10. 2017]. Dostupné z: <https://www.stream.cz/slavedny/815814-den-fotbalove-tragedie-v-bruselu-29-kveten>).

Bruselská tragédie se stala mezníkem pro italské fanoušky, zejména pro členy ultras skupin. Italští fanoušci jsou známí svou nenávisť vůči příznivcům Anglie a anglických klubů. Tento fakt se promítl do podoby italského fotbalového chuligánství. Italští hooligans se začali objevovat již na začátku osmdesátých let. Byli úzce propojeni s italskými skinheads: *„Milánští skinheadi uvolňovali svoji energii i na fotbalových zápasech Interu Milán, kde se jich vždy scházelo přibližně sto. Skinheadi se střetávali ve rvačkách s podobnými skupinami, které podporovaly jiné fotbalové týmy, např. AC Milán. Milánští skinheadi však nejvíce nesnášeli skinheady z Říma, které považovali za komunisty.“* (Mareš, Smolík, Suchánek, Fotbaloví chuligáni: Evropská dimenze subkultury, 1. vydání, Brno: Centrum strategických studií, 2004, s. 82, ISBN 80-903333-0-3).

3.3 Mistrovství světa 1990 v Itálii

Rivalita mezi příznivci Anglie a Itálie se projevila o pár let později na mistrovství světa ve fotbale v roce 1990, které se konalo v Itálii. Po roce 1985 byl na anglická mužstva uvalen trest zákazu hraní Evropských pohárů po dobu 5 let, Liverpool dostal zákaz na 7 let. Mistrovství světa 1990 se tak stalo pro britské fanoušky obrovskou událostí. Při této příležitosti se do Itálie vypravily velké skupiny britských fanoušků.

Italové ovšem nezapomněli na rok 1985. Desítky příznivců anglického národního týmu byly vyhoštěny z Itálie kvůli pouličním nepokojům. Řada z nich však mluvila o tom, že sled událostí se seběhl jinak. Na letišti Gatwick v Anglii několik z nich vypovídalo do televizních kamer o svém pohledu na události, které měli mít na svědomí. Na otázku britského novináře, který se ptal, zda je pravda, že Angličtí fanoušci napadli italské, odpovídali: „*Není to pravda, viděli (policisté) britské papíry a už nás brali na ulici.*“ Další fanoušek odpovídal: „*Ne, ne, byli jsme v hospodě, když nám řekli, že jsme napadli italské fanoušky.*“. Třetí příznivec doplňuje: „*Italové tam nebyli, jenom nějací Australané a Němci.*“ Jeden z fanoušků ještě odpověděl na otázku reportéra, zda se na mistrovství vrátí: „*Nechci se tam vrátit. Do Itálie už nikdy.*“ (Erskine, J., *Jedna noc v Turíně*, 2010, Velká Británie). Anglická reprezentace turnajem postupovala a dostala se až do semifinále. Semifinále se západním Německem ovšem měla hrát Anglie v Turíně. Zástupci italských úřadů vyhlásili, že vzhledem k množství skupinek anglických, německých a místních fanoušků, nemohou zajistit anglickým příznivcům bezpečnost. Problémy začaly hned po příjezdu britských fanoušků, ti totiž dostali k dispozici 20x méně lístků, než fanoušci Německa. Vše se ještě zhoršilo, když ve druhém semifinále prohrála domácí Itálie s Argentinou, jejíž tehdejší kapitán, Diego Maradona, hrál za italský klub z Neapole. Krátce po prohře Italů propukly první nepokoje. Terčem výhružek a nadávek se stal právě Maradona, následně se nevole italských fanoušků přenesla na jejich tradičního nepřítele, anglické fanoušky. Italové napadli fanouškovský kemp Angličanů. Podle dobových záběrů italští fanoušci místo útoku dokonce zapálili a zranili řadu anglických příznivců.

Mistrovství světa 1990 tak ukázalo na změny ve smýšlení, chování i uskupení italských fanoušků. Vliv na tyto změny měly události roku 1985 z Bruselu. Ultras začali vnímat jako svou další povinnost, vedle utváření atmosféry, ochranu ostatních fanoušků: „*Je to stále otevřená rána. Ultras se vidí jako obránci ostatních fanoušků, jako opravdoví fanoušci. To, co se stalo na Heyselově stadionu, to pevně zakořenilo uvnitř jejich mysli.*“ (Dyer, D., *Real football factories international ep.3*, 2006, Velká Británie). Co se týče rivality mezi italskými fanoušky a kluby, již v předchozím textu je zmíněna rivalita mezi milánskými celky a podobně i rivalita mezi celky milánskými a římským AS.

3.4 Politická orientace italských ultras

Politická orientace italských ultras se odvíjí od faktu, že radikální milánští ultras považují ty, kteří fandí AS Roma, za levicově smýšlející. Analýzou článku ze stránek hooligans.cz (správce3, Italská scéna – ultras skupiny, politické rozdělení, družby, nepřátelství [online]. 4. 7. 2015 [10. 9. 2017]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/foreign/58-ita/4731-italska-scena-ultras-skupiny-politicke-rozdeleni-druzbynepratelstvi>) můžeme vytvořit popis politického přesvědčení italských ultras skupin, stejně jako si udělat představu o jejich počtu. Italské velkokluby obvykle podporuje hned několik různých ultras skupin. Zatímco ultras Interu Milán jsou v současnosti považováni za extrémně pravicově smýšlející, příznivci AC Milán mají blíže k levicovému politickému přesvědčení. Fanoušci Juventus Turín se hlásí k extrémní pravici, stejně jako příznivci SS Lazio. Ultras AS Řím byli dlouho považováni za komunisticky smýšlející, ovšem v současnosti se hlásí spíše k pravici. Většina ultras ostatních klubů se hlásí spíše k apolitičnosti. Z politických přesvědčení ultras mohou často vznikat skutečně velké rivality až neshovitelnost.

Pro jejich politickou orientaci jsou mezi českými radikálněji fanoušky populární zejména fanoušci SS Lazio, velký podíl na tom nese i fotbalista Paolo di Canio. Bývalý hráč SS Lazio a anglického West Hamu United, je známý projevy sympatií k fašistickému režimu, které demonstroval zdvihnutím pravé ruky po vstřeleném gólu: „*Paolo byl fašoun, měl s tím problémy i v Itálii. Tomu odpovídala i výzdoba jeho baráku. Měl tam nějaký fašistický symboly a velikou orlici, jakou má ve znaku Lazio Řím. Tam se taky potom vrátil a udělal ten velký průser s hajlováním.*“ (Felt, K., Rebel: Osobní zpověď Tomáše Řepky, 1. vydání, Praha: Ottovo nakladatelství s.r.o., 2011, s.70, ISBN 978-80-7451-092-2). Fanoušci Lazia zároveň mají družbu s fanoušky polské Wisly Krakow, kteří jsou podobně proslulí tím, že inklinují k extrémně pravicovým názorům. Za jednu z největších rivalit na Apeninském poloostrově je považována ta mezi AS Řím a SS Lazio. Ta vychází ze skutečnosti, že AS Řím je považován za typicky římský celek, zatímco Lazio je pojmenováno po italském regionu, ve kterém se Řím nachází. Pokud vezmeme v potaz, že příznivci AS byli až do nedávné minulosti považováni za levicově přesvědčené, je rivalita mezi těmito kluby logickým vyústěním.

Italští fotbaloví chuligáni se tedy nenazývají anglickým názvem hooligans, ale jsou to tzv. ultras. Ne všichni ultras ovšem musí nutně být zároveň fotbalovými chuligány. Italské fanouškovství je proslulé pyrotechnikou a velkou organizací, gigantickými choreografiemi a touhou po vzájemných potyčkách, které se obvykle vyznačují naprostou spontánností. Italští fotbaloví chuligáni jsou navzájem nesmiřitelnými rivaly, které rozděluje politické přesvědčení i historie regionů, ze kterých jejich kluby pochází. Pokud jsou vůbec italští chuligáni ochotni se spojit, jde o ojedinělé případy protestů proti policii, nebo o reprezentační zápasy národního týmu.

3.5 Nizozemský areál

Další fotbalovou velmocí, které se dotýkalo fotbalové chuligánství, je Nizozemsko. Také holandský národní tým zaznamenává úspěchy na velkých mezinárodních turnajích. V roce 2014 na mistrovství světa v Brazílii se nizozemský národní tým umístil na třetím místě. Taktéž na klubové úrovni se nizozemské celky dlouhodobě umísťují na předních pozicích, i když v posledních letech to nebývají příčky úplně nejvyšší. V sezóně 2016/2017 došel nejslavnější místní klub Ajax Amsterdam do finále Evropské ligy, kde podlehl ve finále Manchesteru United.

Za největší chuligánské skupiny v Holandsku jsou považovány skupiny příznivců Ajaxu Amsterdam, FC Utrecht, Feyenoordu Rotterdam, ADO den Haag a dalšího nizozemského velkoklubu PSV Eindhoven. Ovšem podobně jako v Anglii hooligans v Nizozemsku zastávají tzv. reprezentační smír: *„Násilnosti mezi rivalskými skupinami jsou pozastaveny, jakmile se vydají podporovat reprezentační klub a násilnosti nejsou páčány ani vůči fanouškům jiných reprezentací.“* (Frosdick, Marsch, Football Hooliganism, 2. vydání, Abigdon: Routledge, 2011, s. 64, ISBN 978-1-84392-129-5).

Chuligánství se začalo v Nizozemsku objevovat již na konci šedesátých a začátkem sedmdesátých let díky vzájemným zápasům s britskými kluby, což postupně vyvolalo budoucí vzájemnou rivalitu. Další velkou rivalitou pro fotbalové chuligány v Holandsku je rivalita s německými fanoušky. Ta pochopitelně vychází z historie a je způsobena

druhou světovou válkou. Díky vzájemným zápasům s českými kluby jsou v současnosti i čeští fanoušci považováni za rivaly těch nizozemských.

Historicky asi nejslavnějším nizozemským klubem je Ajax Amsterdam. Hooligans Ajaxu jsou ostatními hooligans v Holandsku označováni za židy a to je spojené i s politickým přesvědčením chuligánů Ajaxu: „Říkají nám židi a ano, vyryli jsme tu hvězdu a dovnitř napsali F. Nejsme židé, ale Amsterdam byl židovským městem. Zejména před druhou světovou válkou. Podívejte se, jak jsou oni hloupi... Feynoord. Rotterdam byl ve druhé světové válce srovnán se zemí. A většina nácků, neo-nacistů v Holandsku přišlo z Rotterdamu.“ (Dyer, D., Real football factories international ep.5, 2006, Velká Británie). Anti-nacistické smýšlení fanoušků Ajaxu potvrzuje i zpráva hooligans SK Slavia Praha, kteří ve článku z roku 2007 popisují vzájemný střet s příznivci Ajaxu: „Chuligáni Ajaxu si též neodpustí pokřiky "gegen nazis!", na které jsou reakce z druhé strany celkem jasné.“ (Admin h, Ajax Amsterdam – Slavia Praha [online]. 17.8.2007 [11.9.2017]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/czech/32-cr207/138-ajax-amsterdam-slavia-praha>).

Holandští hooligans k sobě vzájemně cítí velkou zášť. Tato nenávist pramení z několika příčin. V roce 1997 při vzájemném chuligánském střetu, ubodali příznivci Feynoordu jednoho z vůdců chuligánské skupiny Ajaxu. V roce 2005 vypálila skupinka mladých chuligánů Haagu klubovnu hooligans Ajaxu, o rok později zase příznivci Ajaxu vypálili jako odvetu klubovnu fanoušků Haagu.

Dalším velkým specifíkem nizozemských hooligans je používání zbraní. Fotbalové nepokoje a chuligánské bitky zde doprovází používání nožů, výbušnin, tzv. molotov koktejlů, tyčí, baseballových pálek a tzv. holandských deštníků, což jsou deštníky s kovovou špičkou, kterou si chuligáni obvykle brousí až do ostrého hrotu. To potvrzují i chuligáni Slavie Praha: „Na nástupišti nás očekává okolo čtyřiceti výtržníků z řad Ajaxu, kteří jsou poměrně kvalitně ozbrojeni. Hned na začátku tak na nás letí sprška püllitrů a lahví, po tomto uvítání začíná být jasné, že o férový boj dnes nepůjde. Uchylujeme se proto zpět do metra a vypuká boj o vagón. Ajax je vyzbrojen tyčemi, pásky a dokonce se objevují nějaké ty nože. Několik slávistů se pak na vlastní kůži seznamuje s proslulými holandskými deštníky s kovovou špičkou, kterou pro lepší efekt chuligáni Ajaxu ještě nabrušují.“ (Ajax-sks [online]. [25. 9. 2017]. Dostupné z:

<http://rws2001.com/vyjezdy/ajax-sks.html>). Vedle předem domluvených chuligánských potyček v Nizozemí často probíhají i nepokoje neplánované, a to i navzdory přítomnosti holandských bezpečnostních složek.

Na přelomu tisíciletí řada nizozemských fotbalových klubů začala jednat se zástupci fotbalových výtržníků: „*Chceme je poznat a chceme, aby oni poznali nás... Řada klubů chuligánům poskytla klubovny.*“ (Dyer, D., Real football factories international ep.2, 2006, Velká Británie). Takový postup se osvědčil například fotbalovému klubu FC Utrecht. Hooligans vybrali ze svých řad člověka, který byl pověřen komunikací mezi hooligans, oficiálním fanklubem klubu a vedením klubu a samotní hooligans si tento postup v pořadí Zákon tribuny pochvalovali.

Nizozemská chuligánská scéna je postavena na obrovské nenávisti, která je způsobena stejně tak politickými názory, jako křivdami, které se mezi fanoušky různých klubů staly. Chuligáni v Holandsku neváhají využívat podomácku vyrobených zbraní, včetně výbušnin. Pro reprezentační zápasy ovšem mezi nimi platí příměří. Stejně tak se neprojevují vůči fanouškům jiných reprezentací. Fotbalové kluby s hooligans komunikují a zaslужují se o to, že fotbalových výtržností v Nizozemsku postupně ubývá.

3.6 Německý areál

Území dnešního Německa je dalším z důležitých fotbalových zemí. Německý národní tým, případně jeho předchůdci, reprezentace východního a západního Německa, celkově 4x vyhrál mistrovství světa, 3x mistrovství Evropy a v evropských klubových soutěžích patří největší německý klub Bayern Mnichov mezi největší favority.

Vzhledem k nacistické minulosti Německa podléhají tamější fotbaloví chuligáni mnohem větší kontrole a na rozdíl od jiných evropských hooligans se obvykle prezentují apoliticky a snaží se nespojovat svá politická přesvědčení s fotbalovým fanouškovstvím. To se týká zejména ultras skupin, které v Německu fungují zcela odděleně od hooligans skupin, na což poukazuje i článek ze stránek hooligans.cz z roku

2013: „V Německu je každopádně silný rozdíl mezi ultras a hooligans, byť určité společné zájmy obě skupiny mají. Ultras skupiny většinou nemají zájem na přímém fyzickém násilí.“ (správce, Německá ultras scéna [online]. 14.8.2013 [30.9.2017]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/foreign/45-ger/3118-nemecka-ultras-scena>). Článek zároveň konstatuje, že němečtí hooligans se záměrně nikde neprezentují a veškerá jejich aktivita probíhá mimo fotbalové stadiony, dokonce i mimo města.

Zatímco německé ultras skupiny se k žádnému politickému přesvědčení nehlásí, řada hooligans skupin se hlásí k extrémní pravici. Lze tedy pozorovat možné propojení německých hooligans s pravicovými radikály. Jako příklad mohou sloužit hooligans druholigového Dynama Drážďany: „Němečtí fotbalisté po pátečním vítězství nad Českou republikou (2:1) nezašli k vyhrazenému sektoru pozdravit se s vlastními fanoušky, jak bývá zvykem. Byla to reakce na chování zhruba dvousetčlenné skupiny příznivců, kteří svým počínáním během zápasu a po něm svěřence trenéra Joachima Löwa dopálili. Rušili už při hymnách a minutě ticha, z jejich míst se pak ozývaly popěvky s nacistickým podtextem, fašistický pozdrav i urážky Německého fotbalového svazu či střelce prvního gólu Tima Wenera...Werner, který hraje bundesligu za Lipsko, si útoky na svou osobu vysvětloval tím, že šlo o příznivce konkurenčních klubů. Žádný nejmenoval, ale naznačil, že jde o východoněmeckého rivala Dynamo Drážďany. Podle německých médií něco takového zažívá už měsíce na všech stadionech. "Víš se, co je tu (za město) nedaleko, tak se dá domyslet, odkud to přichází," řekl Werner.“ (ČTK, Německé reprezentanty našťvali v Praze vlastní fanoušci [online]. 2. 9. 2017 [1. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.eurofotbal.cz/clanky/nemecke-reprezentanty-nastvali-v-praze-vlastni-fanousci-373569/>). O možných sympatiích hooligans Dynama Drážďany k extrémně pravicové ideologii může svědčit i aktivita několika českých nacionalisticky smýšlejících skupin, které často navštěvují protiislámské demonstrace v Drážďanech a jejich napojení na německou organizaci zvanou Pegida: „Přinášíme vám exkluzivní reportáž od našeho příznivce, který se účastnil obrovského, 15 tisíc lidí čítajícího, průvodu proti islamizaci v německých Drážďanech.“ (PRO-VLAST, Co vám v televizi neřeknou: 15 000 lidí proti islamizaci (Drážďany) [online]. 16. 12. 2014 [1. 10. 2017]. Dostupné z: <https://pro-vlast.org/2014/12/16/co-vam-v-televizi-nereknou-15-000-lidi-proti-islamizaci-drazdany/>).

Pokud jde o historický vývoj fotbalového chuligánství na území Německa, na konci sedmdesátých let se některým německým fanouškům zalíbil způsob fandění italských ultras. V osmdesátých letech začaly vznikat první ultras skupiny, které se zaměřovaly na italský způsob fandění. Fanoušci se snažili nejprve vypořádat s nízkými počty členů, neboť to je omezovalo v možnostech vytvářet choreografie. Využívání pyrotechniky a megafonů se tak v Německu začalo plně rozvíjet až na začátku devadesátých let a až do jejich poloviny bylo častým průvodním jevem zápasů německých družstev. Ovšem již od začátku působení si ultras v Německu mezi sebou začali vytvářet družby. Němečtí ultras se často dokázali projevovat jednotně, pokud šlo o jejich společné zájmy, jako byl např. boj o udržení míst ke stání. Na začátku nového tisíciletí se ovšem Německý fotbalový svaz pokoušel dostat aktivity ultras pod kontrolu: *„Začínají se sbírat kompromitující materiály ohledně nevhodných choreí a vlajek, návštěvy zvláštních inspekcí v domovech hlavních lídrů hnutí, a kriminalizování těchto lidí policií. Začíná snaha zlomit ultras hnutí, ale naštěstí vše vede k tomu, že se ultras stávají ještě silnější tím, že se všichni spojí proti společnému nepříteli. Poprvé se tak stane v roce 2002 ve finále Německého poháru v Berlíně, kdy tisíce fans všech klubů společně protestují proti represím.“* (správce, Německá ultras scéna [online]. 14. 8. 2013 [30. 9. 2017]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/foreign/45-ger/3118-nemecka-ultras-scena>). Podobná situace nastala i před mistrovstvím světa v roce 2006, které se konalo právě v Německu. Přes veškeré snahy se svazu nepodařilo ultras skupiny vymýtit, nebo je nějak výrazněji oslabit. Situace se znovu opakovala v roce 2012, její výsledek byl ovšem překvapující. Článek na webu hooligans.cz popisuje situaci, kdy se v Německu začal připravovat zákon o možném povolení zábavní pyrotechniky na fotbalových stadionech: *„Fans začali nacházet společnou řeč s bezpečnostním oddělením na Německém fotbalovém svazu. Začal se připravovat koncept nařízení, kde by za určitých podmínek mohla být zábavní pyrotechnika na stadionu používána. To ovšem trvalo jen do doby, než na toto oddělení nastoupil nový šéf bezpečnosti, který celý projekt zastavil a přerušil všechny kontakty s fanouškovským hnutím.“* (tamtéž). Tato skutečnost dobře vypovídá o skutečném vlivu a popularitě ultras v Německu.

Jak bylo již zmíněno, hooligans v Německu nejsou propojeni s ultras skupinami a o svých aktivitách téměř výlučně neinformují. Při příležitosti utkání SK Slavia Praha s Hamburk SV se podařilo slávistickým hooligans domluvit chuligánskou bitku s těmi

německými: „*A co bylo pro nás největší překvapení, že válčili ve složení Hamburk, Braunschweig, Dynamo Drážďany a Lipsko, kdy posledně dva jmenované týmy hrály početní prim. Bylo to opravdu zajímavé a naučné poměření sil se zahraničním soupeřem, který nám ukázal, že je úplně jinde a bude jen na nás, jak se s tím popereme.*“ (<http://www.hooligans.cz/index.php/reports/czech/441-slavia-praha-hamburger-sv-pohled-sks>). Tento článek dokládá silnou provázanost německé hooligans scény, kde fanoušci vytvářejí tzv. družby. Podobná situace, kdy se chuligánské skupiny vzájemně doplňují a podporují, je i v současném Polsku. V České republice je slavnou hlavně mezinárodní družba mezi FC Baník Ostrava a polskými Katowicemi GKS.

Německá policie pro fotbalové fanoušky používá systém rozřazování do kategorií. Ten vypadá následovně: „*Německá policie (ve výroční zprávě o fotbale v sezoně 1993/4) používá zjednodušený systém klasifikace, založené pouze na těch aspektech chování fanoušků, které je zajímaví. Rozlišují fanoušky „ne-násilnické“ (mírumilovné fanoušky), „náchylné k násilí“ (fanoušky, kteří použijí násilí, když dostanou příležitost) a fanoušky „násilnické“ (odhodlané páchat násilí).*“ (Frosdick, Marsch, Football Hooliganism, 2. vydání, Abingdon: Routledge, 2011, s. 58, ISBN 978-1-84392-129-5). Tyto kategorie se často nazývají kategoriemi A, B, C. V roce 2015 na základě této klasifikace sestavil časopis Bild žebříček těch nejrizikovějších fotbalových fanoušků v Německu. Na třetím místě se umístili fanoušci FC Schalke 04, tzv. horníci: „*"Horníci" (Knappen) mají radikální a agresivní fanouškovskou scénu, z nichž je 430 kategorie B a 165 kategorie C.*“ (správce, Nejnebezpečnější němečtí chuligáni (podle časopisu Bild) [online]. 20. 7. 2015 [30. 9. 2017]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/foreign/45-ger/4755-nejnebezpecnejsi-nemecti-chuligani-podle-casopisu-bild>). V radikálním přesvědčení fanoušků Schalke 04 může hrát roli i skutečnost, že klubu fandil údajně i Adolf Hitler. Ten obsadil první místo v žebříčku nejhorších fanoušků historie, podle britských The Times: „*Od slabosti Sylvestra Stalloneho k Evertonu, až po tu Adolfa Hitlera pro Schalke a Osamu bin Ladenu s Arsenallem, Kaveh Solhekol představuje seznam slavných fanoušků, které tým opravdu nechce.*“ (Kaveh Solhekol, The 50 worst famous football fans [online]. 26. 11. 2008 [1. 10. 2017]. Dostupné z: <https://www.thetimes.co.uk/article/the-50-worst-famous-football-fans-5hfcnq827sv>). Na druhém místě žebříčku Bildu se umístili fanoušci Dynamo Dresden: „*S fanouškovskou scénou Dynamo Drážďany je spojeno především násilí,*

agrese a fašismus. Týden co týden drážďanští fans odpalují pyro, dochází k ničení majetku i ke zranění osob. 500 fans Dynamo je kategorie B, 110 je vedeno jako kategorie C. Děsivá čísla.“ (správce, Nejnebezpečnější němečtí chuligáni (podle časopisu Bild) [online]. 20. 7. 2015 [30. 9. 2017]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/foreign/45-ger/4755-nejnebezpecnejsi-nemecti-chuligani-podle-casopisu-bild>). Právě tito fanoušci měli být za nacistickými pozdravy v Praze, které jsou v práci zmíněny. Prvenství od Bildu obdrželi ovšem příznivci Eintracht Frankfurt, kteří dlouhodobě patří mezi nejschopnější ultras v Německu, tzv. Ultras Frankfurt.

Při příležitosti vzájemného utkání v základní skupině Evropské ligy v sezóně 2017/2018 se střetla mužstva anglického Arsenalu a německého FC Köln. Němečtí fanoušci páchali výtržností před i v průběhu utkání v britském Londýně: *„Fanoušci fotbalistů Kolína nad Rýnem, jichž se do Londýna přijelo na čtvrtěční souboj s Arsenalem v Evropské lize podívat přes 20 tisíc, přestože hostující klub dostal k dispozici jen 3000 vstupenek, vyvolali v anglické metropoli chaos. Začátek zápasu skupiny H musel být kvůli jejich řádění posunut a na Emirates Stadium tak úvodní hvizd zazněl až po 22 hodině SELČ.*“ (mm, ČTK, Sport.cz, Chaos, zmatek, násilí! Němečtí chuligáni řádili v Londýně [online]. 15. 9. 2017 [2. 9. 2017]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/fotbal/evropska-liga/clanek/916977-chaos-zmatek-nasili-nemecti-chuligani-radili-v-londyne.html>). Nicméně při příležitosti vzájemných zápasů zřejmě nedošlo k žádným střetům hooligans.

Německé fotbalové chuligánství se tedy striktně rozděluje na tzv. ultras, kteří fandí po vzoru italských ultras skupin, ovšem na rozdíl od Italů se vyhýbají jakýmkoliv fyzickým konfliktům. O svých aktivitách informují, v mnoha případech dokonce komunikují s Německým fotbalovým svazem a kluby samotnými. Na rozdíl od hooligans, kteří jsou v Německu poměrně uzavřenou subkulturou, která je mnohdy provázána s pravicově extrémisticky smýšlejícími radikály. Hooligans v Německu o svých aktivitách neinformují a vyhýbají se jakýmkoliv projevům na fotbalových stadionech.

4 VÝCHODNÍ EVROPA

V bývalém východoevropském bloku začaly vznikat subkultury fotbalových chuligánů později než na území západní Evropy. Nejvýrazněji se prosadily až v 90. letech. Aktuálně jsou aktivity hooligans z těchto zemí nejviditelnější a nabraly vlastní charakteristický vývoj. Na území Polska a Ruska se dá hovořit o trendu profesionalizace hooligans. Fotbaloví chuligáni v těchto zemích měli vliv i na vývoj historických událostí v 80. letech.

4.1 Východoevropské areály

Fotbalové chuligánství ve státech, které jsou obecně nazývány východoevropskými, jako je Polsko, Rusko, nebo dokonce i bývalé Československo, se začalo rozvíjet později, než v ostatních Evropských státech. Na rozšíření hooligans kultury do těchto států se výrazně podílely události ze stadionu Heysel v roce 1985. Tento vliv zobrazují ve svém filmu z roku 1987 režisér Smyczek a spisovatel Radek John. Snímek Proč? zobrazuje výjezd fanoušků Sparty Praha k utkání ligy proti SK Slovan Bratislava. Příznivci Sparty po cestě zdemolovali vlakovou soupravu, několik z nich bylo zadrženo bezpečnostními složkami a následně bylo několik fanoušků i odsouzeno k odnětí svobody. Fanoušci ve filmu stejně jako ve výpovědích očitých svědků opakovaně skandovali hesla: „Liverpool“ a „Brusel“.

Plně se fotbalové chuligánství ve východní Evropě utváří až na začátku devadesátých let. Tehdejší chuligánství ve státech jako jsou Polsko a Rusko ještě neprovázela vysoká organizovanost fanoušků. Teprve později se začala utvářet jeho současná podoba. V současnosti jsou fanoušci z Ruska a Polska považováni spolu s chuligány z balkánských zemí za ty nejnebezpečnější a podle slov samotných chuligánů i nejlepší. Fotbaloví chuligáni z Polska a Ruska dali vzniknout současné podobě fotbalového

chuligánství a jejich vliv výrazně ovlivnil i podobu současné české chuligánské scény a podoby subkultury hooligans.

4.2 Polský areál

Základy pro současné fotbalové chuligánství v Polsku položili fanoušci v sedmdesátých letech. Nešlo ještě o fotbalové chuligány, ale o první fanouškovské organizace. Internetové stránky fotbalových fanoušků supporters.cz uvádí: „*Nejstarší skupiny pak nalezneme u klubů Polonia Bytom, LKS Lodž, Legia Varšava a Lechia Gdaňsk. Zanedlouho poté se formují skupiny také kolem dalších velkých klubů. Zajímavostí určitě je, že v tehdejší době nebyly skupiny fanoušků nepřátelské vůči svým soupeřům a ostatním skupinám z jiných měst.*“ (rn, Historie polských chuligánů – krev a víra – 1. díl [online]. 9. 8. 2012 [10. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.supporters.cz/clanek/historie-polskych-chuliganu-krev-a-vira1dil/4256.html>).

V nekonfliktních vztazích mezi polskými fanoušky existovala jedna výjimka. Příznivci Legie Varšava byli, stejně jako klub samotný, nenáviděni v celém zbytku Polska. Svůj podíl na tom nepochybně měla i skutečnost, že Legia Varšava byla socialistickým armádním klubem. Díky tomu měla Legia možnost stáhnout do svého mužstva ty nejlepší hráče. Druhou záminkou k nenávisti proti Legii byla jednoduše skutečnost, že šlo o mužstvo z hlavního města Polska. V roce 1980 tak došlo v Polsku k prvním, větším fanouškovským nepokojům. Ve finále Polského poháru se střetly týmy Legie Varšava a Lechu Poznaň. Nepokoje probíhaly po celém městě Czestochowa po celý den a vyžádaly si jednu lidskou oběť. Tím se stal vzájemný zápas Legie Varšava a Lechu Poznaň tzv. „největším v Polsku“. To byl počátek změny vztahů mezi polskými fanoušky.

V osmdesátých letech se stal pomyslným centrem fotbalového chuligánství v Polsku Gdaňsk, kde fotbaloví fanoušci pravidelně na fotbalových utkáních protestovali proti tehdejšímu politickému režimu: „*Největším bojištěm odporu se stalo severopolské město Gdaňsk a místní fotbalový klub Lechia. Fanoušci Lechie využívali zápasy svého*

klubu k otevřenému odporu vůči vládnoucímu režimu.“ (tamtéž). Výtržnosti byly ovšem často vedeny spíše proti bezpečnostním jednotkám, než proti cizím fanouškům.

Po roce 1989 byly skupiny fotbalových fans polskou společností považovány spíše za bojovníky proti režimu, než za hooligans. Fotbaloví chuligáni se tím stali lákavou skupinou zejména pro mladé lidi. V devadesátých letech se tak začala plně formovat současná podoba polské subkultury hooligans: *„Zatímco další evropské tábory si vzaly za vzor italský ultra styl, Poláci byli fascinováni mnohem tvrdším a násilnějším stylem, a sice britským. Mezi tehdejšími fanoušky/chuligány se objevuje spousta příznivců hnutí skinheads, sektorům tak dominovaly holé hlavy, boty značky Doc Martens a šustákové bundy. Polovina 90. let znamenala vznik typických chuligánských skupin.*“ (rn, Historie polských chuligánů – 2. díl - války [online]. 22. 8. 2012 [10. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.supporters.cz/clanek/historie-polskych-chuliganu-2dil-valky/4290.html>).

První skutečně chuligánské skupiny založili v Polsku fotbaloví fanoušci klubů Legie Varšava, Lech Poznaň, Lechia Gdaňsk, Widzew Lodž, Cracovia Krakow a Wisla Krakow. Spousta tehdejších chuligánských bitek se odehrávala přímo na fotbalových stadionech, neboť polské fotbalové stadiony postrádaly dostatečná bezpečnostní opatření, na řadě z nich dokonce neexistovaly oddělené sektory pro fanoušky hostů. To výrazně přispělo k nárůstu fotbalových výtržností i počtu hooligans.

Ve druhé polovině devadesátých let se začala polská chuligánská scéna měnit. Polští hooligans vytvořili její novou podobu: *„Pro ty, co neví, tak ustawka je domluvená bitka dvou skupin fotbalových hooligans, která má určitá pravidla. Odehrává se na domluveném a schváleném místě v domluveném datu a čase a má dohodnutý počet, kdy v zásadě férovosti by měly být na obou stranách stejné počty bojovníků.*“ (správce, Polsko: historie „ustawek“ [online]. 30. 3. 2013 [11. 10. 2017]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/foreign/46-pol/2613-polsko-historie-ustawek>). Server hooligans.cz dále uvádí, že v takovéto předem domluvené, chuligánské bitce nejsou obvykle povoleny zbraně. Takováto podoba chuligánských bitek se později rozšířila po celém Polsku a v současnosti je praktikována i hooligans z České republiky, Polska a řady dalších zemí.

Nová podoba chuligánských střetů způsobila, že se fotbaloví chuligáni začali pravidelně věnovat posilování, bojovým sportům, a to zejména těm, které považují za

praktické v takovéto podobě boje. Velká část fotbalových bitek se díky těmto tzv. „ustawkam“ přesunula mimo městské ulice a fotbalové stadiony. Tento způsob chuligánských potyček mohl vzniknout jen díky skutečnosti, že polští hooligans se dokáží navzájem scházet a vytvářet dohody, které pak také dodržují. To potvrzuje i rozhovor s polským chuligánem: „*Po této bitce byla v Polsku podepsaná smlouva, která zakazovala zbraně na bitkách. Jediné kluby, které to nepodepsaly, byla Wisła a Cracovia.*“ (Admin h, Rozhovor s Nerem z Wisly Krakow [online]. 10. 5. 2012 [11. 10. 2017]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/foreign/46-pol/1355-rozhovor-s-nerem-z-wisly-krakow>).

Dalším specifíkem polské chuligánské scény se staly přepadové akce u nás nazývané „partyzánky“: „*Princip byl zcela jednoduchý. Chuligáni měli ve vlaku svého zvěda, člověka, který zatáhl na smluveném místě ruční brzdu. Poté už začal samotný útok na vlak. V první fázi ještě začali házet chuligáni na zastavený vlak kameny, kterými rozbili okna vagónů. Pak už se pokusili proniknout přímo do nitra souprav. Většinou byly tyto akce velmi úspěšné, neboť moment překvapení zde hrál rozhodující roli.*“ (rn, Historie polských chuligánů – 2. díl - války [online]. 22. 8. 2012 [10. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.supporters.cz/clanek/historie-polskych-chuliganu-2dil-valky/4290.html>).

Polská chuligánská scéna je specifická i přístupem hooligans k reprezentačním zápasům. Zatímco v Anglii, Nizozemí a Německu existují tzv. reprezentační smíry, polští hooligans jsou mezi sebou tak zneprátelení, že jejich potyčky v devadesátých letech často probíhaly i v hledišti při zápasech reprezentace. Polští hooligans se na reprezentačních zápasech zpravidla prali mezi sebou. To zavinilo úbytek obyčejných fanoušků a převahu mezi diváky reprezentačních zápasů Polska tak získali hooligans. Zvýšený počet násilností na zápasech polské reprezentace zavinil i fakt, že polští fanoušci raději chodili na tyto zápasy v oblečení s klubovými symboly, než s těmi reprezentačními. To se změnilo na přelomu tisíciletí.

Situace na polských reprezentačních zápasech způsobila, že se mezi polskými fotbalovými hooligans utvořily tři velké skupiny, které mezi sebou uzavíraly tzv. družby. Základy těchto tří velkých uskupení jsou dodnes základem vztahů mezi různými skupinami hooligans. První z nich se stala Velká triáda, kterou tvořili příznivci klubů Lech Poznań, Cracovia Krakow a Arka Gdynia a chuligáni těchto klubů byli

postupem času několik let považováni za nejlepší hooligans v Polsku. Druhou velkou koalici se stalo uskupení Wisly Krakow, Slasku Wroclav a Lechie Gdaňsk. Třetí velkou koalici tvořili příznivci Legie Varšava, Pogonu Štětín a Zagłębie Sosnowiec. Pro utkání reprezentace se potom z těchto tří koalic staly dvě, a to sice Velká triáda proti zbylým dvěma chuligánským uskupením.

Okolo roku 2000 se utvořily chuligánské skupiny prakticky u všech fotbalových klubů v Polsku na všech úrovních. Menší chuligánské skupiny neměly moc možností včlenit se mezi velké koalice a tak začaly vytvářet družby nové. Změnu v této situaci přinesl až rok 2004: „*V roce 2004 se pak konala velká schůzka všech představitelů nejvýznamnějších chuligánských skupin celého Polska. V Poznani byl pak uzavřen pakt o neútočení se zbraněmi a také oficiální bojkot velkých chuligánských gangů na zápasech repre. Tento pakt formálně dodržují všechny skupiny, které se pod něj podepsaly až dodnes.*“ (rn, Historie polských chuligánů - 3.díl - mocné koalice [online]. 5. 10. 2012 [10. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.supporters.cz/clanek/historie-polskych-chuliganu-3dil-mocne-koalice/4424.html>).

Z těchto velkých koalic mezi hooligans vznikla pravděpodobně největší nenávist v Polsku, a to mezi fanoušky Wisly Krakow a Cracovie Krakow. Vzájemná zášť hooligans těchto klubů je způsobena jednak městskou rivalitou, zároveň ovšem rivalitou politickou. Příznivci Wisly se otevřeně hlásí k nacismu, zatímco část fanoušků Cracovie k židovství. Tuto nenávist zřejmě nejlépe vyjadřuje tragická událost, která se odehrála 17. 1. 2011: „*Skupina fans Wisly se pokusila v Kurvanově zablokovat auto oběti. "Clowiek" se pokusil útočníkům ujet, ale narazil při úniku do stromu. Utekl z auta a pokusil se schovat v kabině popelářského auta. Fans Wisly ho však vypátrali a způsobili mu celkem 57 zranění, které skončily jeho smrtí po převozu do nemocnice.*“ (správce, Polsko: Proces s chuligány Wisla Krakow [online]. 24. 12. 2013 [11. 10. 2017]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/foreign/46-pol/3560-polsko-proces-s-chuligany-wisla-krakow>). Tuto událost zachytila i velká, česká média. TV Nova na svých internetových stránkách uvádí: „*Podle policie mohla být akce naplánovaná. Třicetiletého Tomasze C. pronásledovalo asi 20 lidí v autech. Když ho dohonili, zasadili mu asi 60 ran nožem a mačetou. Tomasz C. zemřel krátce po převozu do nemocnice.*“ (tn.cz, ČTK, VÁLKA HOOLIGANS: V Krakově ubodali fanouška [online]. 17. 1. 2011 [11. 10. 2017]. Dostupné z: [39](http://sport.tn.nova.cz/clanek/sport/fotbal/dalsi-fotbal/valka-</p></div><div data-bbox=)

hooligans-v-krakove-ubodali-fanouska.html). Polská policie obžalovala 11 lidí. Tři z nich dostali podmíněný trest, zbylých osm si vyslechlo tresty odnětí svobody po dobu 8 až 10 let. Situaci mezi fotbalovými hooligans v Krakově popisuje jeden z chuligánů Wisly v rozhovoru pro hooligans.cz: „*Co se týká situace ve městě, tak ta je poměrně vyrovnaná. Část sídliště je pod vedením Cracovie a část Wisly. Za několik měsíců nebyly žádné vážné střety. Momentálně je tu nejvíc náhodných střetů nebo spíše akce na jedince. Před několika lety, když jsem byl aktivnější, se toho dělo víc. Na mém sídlišti (Ruczaj) se pravidelně konaly boje. Dlouho bylo sídliště pod nadvládou Wisly, ale po nějakém čase tu část sídliště ovládla Cracovia. Ale oni jsou natolik slabí, že kdyby s námi chtěli bojovat, tak by museli čekat na posily z jiného sídliště. My jsme na ně často dělali různé akce. Ted' to všechno trochu utichlo. Pár lidí se odstěhovalo, pár jich sedí a pár se jich ukrývá. Nyní je situace klidná. Po akci v Kurdwanowie nám policie část naší ekipy pozatýkala, ale furt jsme natolik silní, že Cracovia nic nezmůže.*“ (Admin h, Rozhovor s Nerem z Wisly Krakow [online]. 10. 5. 2012 [11. 10. 2017]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/foreign/46-pol/1355-rozhovor-s-nerem-z-wisly-krakow>).

Další změnou pro polské hooligans představovalo mistrovství Evropy 2012, které se konalo na území Polska a Ukrajiny. Již přípravy na turnaj provázela řada bezpečnostních opatření a legislativních úprav pro boj proti fotbalovému chuligánství v Polsku. Samotné přípravy na šampionát provázela zvýšená bezpečnostní opatření na fotbalových stadionech. Aby polská vláda zamezila výtržnostem, schválila tzv. proti-chuligánský balíček: „*Výtržníky a násilníky čeká soud přímo na fotbalových stadionech, kde jsou pro to vyčleněné zvláštní místnosti. Procesy se budou konat prostřednictvím videokonference. Chuligáni, kteří dostali zákaz vstupu na stadiony, budou moci zápasy sledovat jenom z domova. Zda to dodrží, budou hlídat "elektronická pouta" na zápěstí nebo kotníku, která jsou propojena s monitorovacím zařízením.*“ (ČTK, V Polsku schválili „kladivo na chuligány“ pro Euro 2012 [online]. 22. 9. 2011 [12. 11. 2017]. Dostupné z: <https://sport.ihned.cz/fotbal/v-polsku-schvalili-kladivo-na-chuligany-pro-euro-2012/r~i:article:715146/>). Tyto kroky přesto nedokázaly zabránit výtržnostem fanoušků z celé Evropy v průběhu mistrovství. Internetové stránky supporters.cz uvádí, že pouze během základních skupin šampionátu bylo policií zadrženo 515 osob, z toho

pouze 153 zahraničních příznivců a z oněch 153 bylo 92 chuligánů z Ruska. Euro 2012 tak zcela jasně deklarovalo, kam se fotbalové chuligánství nejvýrazněji přesunulo.

Celkovou podobu subkultury fotbalových hooligans v Polsku zachycují stránky eurofotbal.cz: „*Polsko je zemí chuligánům zaslíbenou. Byť historie polských chuligánů patří mezi jednu z nejmladších na světě. Počátek vzniku této scény se datuje až od osmdesátých let dvacátého století. Polské ekipy (chuligánské skupiny) vystupují obzvlášť brutálně, jsou výborně organizované a bojovníci jsou většinou velice dobře vytrénovaní jedinci, kteří se věnují sportům, jako je kick box, thajský box, karate a další.*“ (basileos, Polští hooligans – historie a tradice prolitá krví [online]. 16. 11. 2011 [10. 11. 2017]. Dostupné z: <http://www.eurofotbal.cz/clanky/polsti-hooligans-historie-a-tradice-prolita-krvi-165156/>). Vliv polského chuligánství se začal projevovat i v České republice. Jako pomyslný mezník, kdy začal v České republice převládat „polský styl“ chuligánství, je rok 2008, kdy se odehrál poslední zápas mezi SK Slavia Praha a AC Sparta Praha na Strahovském stadionu. Toto utkání totiž představovalo jakési poslední utkání staré české chuligánské generace. Polský přístup k chuligánství si získal příznivce v České republice i díky dlouholeté družbě mezi fanoušky českého FC Baník Ostrava a polských příznivců GKS Katowice.

4.3 Ruský areál

Za počátek fotbalového chuligánství v Rusku, respektive v bývalém Sovětském svazu, lze považovat rok 1977. Tehdy totiž fotbaloví fanoušci Spartaku Moskva jako první na území Ruska vyrazili podporovat svůj klub mimo domácí stadion. V osmdesátých letech se začaly objevovat výtržnosti na fotbalových stadionech, které později přerostly i v násilnosti v ulicích, spojené s nevolí vůči tehdejšímu politickému režimu. Historický vývoj hooligans v Rusku je tedy podobný vývoji v Polsku. S tím může souviset i současná podobnost subkultur hooligans Ruska a Polska.

Subkultura hooligans v Rusku se začíná vyvíjet po roce 1991. Vzorem fotbalových výtržníků se stali, podobně jako v jiných zemích, fotbaloví chuligáni z Anglie. Nicméně

na území Ruska je jakousi politickou tradicí, budovat u veřejnosti silné, nacionalistické myšlení. To se ještě prohloubilo u ruských fotbalových hooligans a následkem tohoto vývoje je současný stav, kdy jsou fotbaloví chuligáni z Ruska považováni za ty nejnásilnější, co se týče mezinárodních fotbalových utkání. *„Ne očividnou, ale rozhodně tichou. Jsou to totiž nacionalisté, kteří podporují například anexi na Krymu. Navíc jsou pravoslavní, a tak jim jdou proti srsti především muslimové. Proto jsou prezidentu Vladimíru Putinovi sympatičtí.“* (Konečný, P., 12. věcí, které jste nevěděli o ruských chuligánech: Koho nenávidí a chrání je Putin? [online]. 16. 6. 2016 [13. 10. 2017]. Dostupné z: https://www.expres.cz/chuligani-rusko-fotbal-euro-putin-dru-sport.aspx?c=A160614_173719_dx-sport_mzk), takto odpovídá článek z extra.cz na otázku, zda mají hooligans podporu ruské vlády. Toto tvrzení podporují i výroky ruského politika Igora Lebeděva, který komentoval události z EURO 2016, kde ruští fanoušci napadali příznivce jiných národností, zejména Angličany: *„Mistopředseda ruského parlamentu a člen výboru tamního fotbalového svazu Igor Lebedev totiž podle Life News prohlásil, že ruští fanoušci bránili čest své země. „Nevidím nic špatného na tom, když se fanoušci perou,“ uvedl na svém twitterovém účtu.“* (afi, Kreml odsoudil ruské fotbalové výtržníky. Podle Lebeděva však „bránili čest země“ [online]. 14. 6. 2016 [13. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1817255-kreml-odsoudil-ruske-fotbalove-vytrzniky-podle-lebedeva-vsak-branili-cest-zeme>). Události, které se odehrály ve francouzském Marseille, vedly až k podmíněnému vyloučení reprezentačního týmu ruské federace z turnaje. Nejednalo se ovšem o poslední výrok člena ruského parlamentu na tematiku hooligans. Článek tn.cz uvádí: *„Další zpráva z Ruska, která už snad ani nemůže překvapit. Ruský poslanec Igor Lebeděv podle svého názoru našel způsob, jak se vyhnout násilí fotbalových fanoušků. Z jejich bitek chce jednoduše udělat organizovaný sport. Lebeděv už vymyslel i stručná pravidla.“* (Iju, V Rusku mají jasno: Z bitek fanoušků bude nový sport! [online]. 5. 3. 2017 [14. 10. 2017]. Dostupné z: <http://sport.tn.nova.cz/clanek/v-rusku-maji-jasno-z-bitek-fanousku-udelameorganizovan-y-sport.html>).

Tendence subkultur hooligans v zemích jako jsou Rusko, Polsko a Ukrajina se jeví tak, že fotbaloví chuligáni usilují o jakousi legitimní podobu hooligans, jakou podporuje i Igor Lebeděv. Od roku 2014 existuje poloprofesionální turnaj s názvem TFC, kde se v zápasech střetávají chuligánské skupiny v počtech 5 na 5. Záznamy ze zápasů jsou

dostupné na youtube.com. Tohoto šampionátu se účastnila i chuligánská skupina Prague boys, což jsou mladí hooligans fandící AC Sparta Praha. Skupina Prague boys již sice neexistuje, její členové se ovšem dodnes objevují na zápasech AC Sparta Praha. Turnaje TFC se účastní zejména hooligans z východních zemí, v současnosti se ovšem připravuje turnaj, kterého by se měli účastnit i bojovníci z Anglie, USA a Brazílie.

Za největší chuligánské skupiny v Rusku jsou považováni hooligans Spartaku Moskva, CSKA Moskva a Zenitu Petrohrad. V současnosti jsou však již početné chuligánské skupiny i u menších klubů, jako je na příklad Rostov. V tomto prostředí se vyvinula specifická podoba fotbalových chuligánů, typická právě pro Polské a Ruské fotbalové hooligans.

Podobu chuligánské scény na území Ruska detailně popisuje snímek Okolo futbola z roku 2013. Film popisuje subkulturu fotbalových hooligans podrobně, včetně určitých specifíků charakteristických právě pro ruské chuligány. Těmi jsou, vedle již zmíněné organizovanosti podobné té v Polsku i tzv. přípravy, což jsou předem domluvené bitky mladých chuligánů, které se z pravidla natáčí a dohlíží na ně několik starších chuligánů, kteří potom záznamy z potyček analyzují, podobně jako trenéři v profesionálních sportech. Snímek Okolo futbola popisuje i postupy ruských bezpečnostních složek vůči chuligánům, včetně využívání informátorů a infiltrace hooligans skupin. Okolo futbola, podobně jako Green street hooligans, se věnuje i různorodosti povolání členů hooligans v normálním životě: „*Film o uzavřené části ruských fotbalových fanoušků – hooligans. Ti, kteří jsou v reálném životě hudebníci, bankéři, studenti, nebo automechanici, všichni tvoří jednu firmu. Stát se součástí firmy je těžké, ale je to na celý život. A není cesty zpět.*“ (Fnc, Okolo futbola [online]. [5. 6. 2017]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/342207-okolo-futbola/prehled/>).

5 JIŽNÍ EVROPA

Nejvýraznější vliv na historický vývoj událostí, politické situace a tím pádem nepřehlédnutelným varováním jsou fotbaloví chuligáni ve státech Balkánského poloostrova, kteří se aktivně podíleli na válkách a rozpadu Jugoslávie. Hovoří se přitom o polo-militantních jednotkách hooligans, které se podílely na etnických čistkách. Jednalo se především o srbské fanoušky bělehradských celků a o chorvatské fanoušky Dinamo Zagreb.

5.1 Balkánský areál

Na historii a vývoj fenoménu fotbalového chuligánství na Balkánském poloostrově je třeba pohlížet spolu s ohledem na historické události a vývoj, zejména potom s ohledem na občanské války a etnické čistky spojené s rozpadem Jugoslávie. Z těchto důvodů je nejprve potřeba rozdělit fotbalové fanouškovství, zejména na území dnešních států Srbsko a Chorvatsko, na dvě období. Za první období by se měl považovat časový úsek od roku 1950, kdy vznikla vůbec první fanouškovská ultras skupina na Evropském kontinentu, kterou vytvořili příznivci klubu Hajduk Split (chorvatský fotbalový klub), až do roku 1990, kdy 13. května proběhly obrovské nepokoje mezi fanoušky Dinama Zagreb (Chorvatsko) a Crvené Zvezdy Beograd (Srbsko). Nepokoje z roku 1990 měly přímou spojitost s hlasováním o nezávislosti Chorvatska. Za druhé období můžeme považovat tedy období od roku 1990 až po současnost, které je výrazně poznamenáno a ovlivněno válkami v Jugoslávii.

5.2 První období

Na rozdíl od jiných regionů, lze na území bývalé Jugoslávie přesně určit vznik organizovaného fotbalového fanouškovství. Tím se stal rok 1950, ve kterém se zrodila vůbec první fanouškovská skupina na Evropském kontinentu s názvem Torcida Split. V poválečné Jugoslávii nabíral fotbal jako sport na velké popularitě a fanoušky Hajduku Split nadchl způsob podporování svého týmu, který praktikovali příznivci Brazílie na mistrovství světa ve fotbale v Brazílii v roce 1950. Brazílské skupiny fotbalových fanoušků byly nazývány Torcidas a z tohoto názvu pochází i název zmiňované skupiny fanoušků Hajduku Split - Torcida Split. Samotný fotbalový klub Hajduk Split byl založen v roce 1911 v Praze skupinou studentů, kteří si vzali za vzor český fotbalový klub Slavia Praha: „*Zde byl v roce 1911 založen chorvatský fotbalový klub Hajduk Split. Přesně taková slova jsou na pamětní desce, která byla v červnu roku 2001 za přítomnosti představitelů splitského klubu odhalena v pražské pivnici U Fleků.*“ (Jakoubek, J., *Od Fleků až na ostrov Vis. Hajduk slaví 70 let od obnovení klubu* [online]. 7. 5. 2014 [17. 10. 2017]. Dostupné z: https://fotbal.idnes.cz/fotbal-hajduk-split-vyroci-ddf-/fot_zahranici.aspx?c=A140506_192955_fot_zahranici_rou).

Fanoušci ze skupiny Torcida již v roce svého založení pomohli zorganizovat výjezd příznivců Hajduku Split z celé Jugoslávie do Záhřebu k poslednímu utkání jugoslávské ligy s Crvenou Zvezdou Beograd. Skupina příznivců Hajduku se ráno v den utkání vydala před hotel, kde byli ubytováni hráči Crvené Zvezdy Beograd. Tato událost se brzy dočkala mediální reakce: „*V článku "Jak nefandit" vydaném v Borbě 1. listopadu 1950 bylo napsáno, že "členové této skupiny se chovali velmi zlostně a útočně, a pokud nebudou zastaveni, mohli by šířit nenávist mezi kluby"* (Admin h, *Torcida Split – historie první ultras skupiny v Evropě (1.)* [online]. 27. 1. 2009 [17. 10. 017]. Dostupné z: <http://www.hooligans.cz/reports/foreign/57-chorv/449-torcida-split-historie-prvni-ultras-skupiny-v-evrope-1>). Krátce po těchto událostech učinili představitelé tehdejší socialistické jugoslávské vlády několik kroků proti fanouškům, které v následujících letech vyvrcholily uvězněním a podmíněným odsouzením několika z nich. To vedlo představitele Torcidy k tomu, že ustali ve svých aktivitách, ovšem fanoušci Splitu si již navykli hlasitě podporovat svůj klub.

V šedesátých letech navzdory nevoli socialistického politického režimu vznikaly na území Jugoslávie další fanouškovské skupiny, které postupně začínaly využívat pyrotechniku a vznikaly první násilné potyčky mezi příznivci: „*V první polovině 60. let fanoušci Hajduku podporovali svůj klub, a v rukou se jim objevovaly signální rakety, race a další pyro, které v některých případech bylo hozeno i na hřiště. A stejně, jak to bývá i v současnosti, fanoušci slavili a zpívali po dobrém výkonu či vítězství, a po prohře si vylévali zlost, ale v této době jen velmi vzácně vypukly nějaké bitky.*“ (tamtéž). Pyrotechnika na stadionech v Jugoslávii se tedy začala objevovat zhruba ve stejné době, jako v Itálii.

V období padesátých a šedesátých let začala vznikat i řada rivalit, a to jak mezi kluby, tak hlavně mezi fanoušky. Těmi nejznámějšími jsou vzájemné rivality mezi fanoušky klubů Crvena Zvezda Beograd, Dinamo Zagreb, Partizanu Beograd a Hajduku Split. Řada z těchto rivalit je přitom založena na regionální rozdílnosti, kterou navíc přikrmovala skutečnost, že na území Jugoslávie žilo několik rozdílných národností. Asi nejznámější takovouto rivalitou je nepřátelství mezi příznivci srbské Crvene Zvezdy Beograd a chorvatského Dinama Zagreb, která vyvrcholila 13. května 1990 ve vzájemném utkání.

V průběhu osmdesátých let obnovila svou činnost fanouškovská skupina Torcida Split, fanoušci Crvene Zvezdy Beograd začali utvářet skupiny, z jejichž spojení v roce 1989 vzniklo uskupení Delije. Fanoušci Dinama Zagreb v roce 1986 založili uskupení Bad Blue Boys a příznivci Partizanu Beograd v roce 1970 utvořili skupinu Grobari. Tyto fanouškovské skupiny existují i v současnosti a jejich příznivci jsou považováni za jedny z nejnebezpečnějších v Evropě, stejně jako příznivci Srbské a Chorvatské reprezentace.

Na začátku osmdesátých let se začala v srbské části Jugoslávie zvedat silná vlna nacionalistického myšlení. Ta pomohla také politickému vzestupu Slobodana Miloševiče. Pro srbské občany Jugoslávie se stala zásadní otázka území Kosova. Vlna nacionalismu u srbského obyvatelstva vyvolala vzestup nacionalistického myšlení i u ostatních národností na území Jugoslávie. Na konci osmdesátých let se Jugoslávie v několika svých částech zmítala v demonstracích různých národnostních skupin, které 13. května 1990 vyvrcholily nepokoji při fotbalovém utkání Dinama Zagreb a Crvené

Zvezdy Beograd. Další vliv na průběh této události mělo vyhlášení samostatnosti Chorvatska a Slovinska: „*Koncem června 1991 vyhlásil v Záhřebu zdejší parlament nezávislost Chorvatska. Zatímco vyhlášení nezávislosti Slovinska ve stejný den pro Srby nepředstavovalo velký problém, v případě Chorvatska tomu bylo jinak.*“ (kolektiv autorů, Dějiny Srbska, 1. vydání, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, s. 526, ISBN 80-7106-671-0). „*Začátkem března 1991 došlo k prvním ozbrojeným srážkám mezi Chorvatskou národní gardou a srbskou domobranou.*“ (tamtéž). V roce 1992 vyhlásila nezávislost Bosna a Hercegovina. Tím skončilo pomyslné první období fotbalového chuligánství v bývalé Jugoslávii.

5.3 Druhé období

Spolu s počátkem procesu rozpadu bývalé Jugoslávie se začaly projevat i velké změny v subkultuře fotbalových chuligánů: „*Členové ultras-chuligánských skupin se aktivně účastnili válek na území bývalé Jugoslávie. Chorvaté, převážně z řad skupiny Bad Blue Boys Dinamo Záhřeb, bojovali u Vukovaru, Osijeku a v Dalmácii. Chuligáni Crvene Zvezdy Bělehrad zase byli aktivně činní v srbské polovojenské jednotce „Tygři“, kterou zorganizoval Željko „Arkan“ Ražnjatovič. Především chuligáni chorvatských celků si své válečné minulosti velmi cení.*“ (Mareš, Smolík, Suchánek, Fotbalový chuligáni: Evropská dimenze subkultury, 1. vydání, Brno: Centrum strategických studií, 2004, s.106, ISBN 80-903333-0-3). Za nejvýraznější konflikt fotbalových hooligans na Balkánském poloostrově se dají počítat události z 13. května, kdy nepokoje při fotbalovém zápase přerostly v otevřený boj mezi fanoušky chorvatskými (Dinamo Zagreb) a příznivci srbskými (Crvena Zvezda Beograd). Dobové záběry z nepokojů dokládají neobvyklou brutalitu, kterou chuligáni projevovali vůči sobě navzájem i vůči bezpečnostním a záchranným složkám. Utkání muselo být přerušeno a bitky fanoušků probíhaly v hledišti i na prostorách samotné hrací plochy. Potyčky si nakonec vyžádaly 193 zraněných: „*Skóre bylo strašné: 193 raněných, ale naštěstí žádný mrtvý. I když skutečná válka začala oficiálně jen několik měsíců poté, byl jeden nedohraný zápas považován za začátek rozpadu Jugoslávie. Vůdce hooligans bělehradského klubu Željko*

Ražnatovič čili Arkanpak na pokyn srbského prezidenta Slobodana Miloševića z tvrdého jádra fanoušků Crvene Zvezdy vytvořil paramilitární jednotky, které mají na svědomí etnické čistky v Chorvatsku a Bosně, jako například masakr v bosenské Srebrenici. Chorvati si zase po válce postavili v blízkosti stadionu památník, na kterém je napsáno: „Klubovým fanouškům, kteří začali válku se Srbskem v této aréně“. (Gotlieb, P., Občanskou válku v Jugoslávii rozpoutal jediný fotbalový zápas [online]. 14. 7. 2015 [18. 10. 2017]. Dostupné z: <http://extrastory.cz/obcanskou-valku-v-jugoslavii-rozpoutal-fotbalovy-zapas-mez-chuligany-dinama-zahreb-a-crvene-zvezdy.html>).

Fotbalové výtržnosti v devadesátých letech v balkánském regionu je možné sledovat pouze obtížně. Prakticky veškeré incidenty se odehrávaly v kontextu válečných konfliktů a podobná situace přetrvává vlastně i v současnosti, kdy ty nejvýraznější nepokoje přestaly být často spojovány se samotnými kluby a přesunuly se především na vzájemné zápasy reprezentací následnických států Jugoslávie. Důležitou událostí pro fotbalové ultras a hooligans skupiny na celém Evropském kontinentu se stalo vyhlášení samostatnosti. Kosovská republika vznikla v roce 2008 odtržením od Srbska. Řada fotbalových fanoušků vyjadřovala prostřednictvím transparentů na zápasech najevo podporu Srbům. Nejčastěji využívaným heslem se stalo: „Kosovo je Srbsko“. Podle záběrů z videí na youtube.com se nejčastěji jednalo o fanoušky polských a ruských klubů, ale pozadu nezůstala ani řada fanouškovských skupin ze zbytku kontinentu. Mezi tyto skupiny se zařadili i návštěvníci kotlů českých klubů AC Sparta Praha a FC Baník Ostrava. Ještě výraznější podporu vyjádřili fanoušci Sparty Srbům při vzájemném utkání předkola Evropské ligy, kdy na sebe narazila mužstva AC Sparta Praha a Crvena Zvezda Beograd. 3. 8. 2017 při utkání na letenském stadionu v Praze vyzývali příznivci Bělehradského klubu domácí fanoušky upraveným chorálem spart'anských fanoušků: „*Fandí celá Letná*“. Obvykle se tímto pokřikem snaží ultras vyprovokovat reakci fanoušků na ostatních tribunách a následuje střídané skandování: „*Sparta – Praha*“, ovšem při tomto zápase byla slova změněna na: „*Kosovo je Srbsko*“. Videozáznam dostupný na internetu dokazuje, že se skandování nezúčastnili pouze radikální skupiny příznivců, ale i výrazná část publika považovaného obvykle za bezproblémové (Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=5wCYY-SZWok>), (Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=DhuFnCEDDbg>). Srbští příznivci ještě společně

skandování doplnili pokřikem: „Zdraví se Sparta!“ Fanoušci Sparty se od příznivců bělehradských dočkali poděkování i ve formě transparentu. K podobným událostem docházelo i při prvním vzájemném zápasu v Bělehradě, kdy si dokonce řada fanoušků vyměňovala fanouškovské předměty přes mříž oddělující sektory.

V roce 2014 se v kvalifikační skupině na EURO 2016 potkaly reprezentace Albánie a Srbska. Utkání hrané na domácím stadionu Partizanu Beograd bylo předčasně ukončeno, když jeho průběh nejprve narušil dron, na kterém byla zavěšena vlajka tzv. Velké Albánie, následkem čehož se přímo na hřišti strhly potyčky mezi reprezentanty obou zemí: *„Dálkově řízený model s vlajkou Velké Albánie (části Černé Hory, Srbska, Makedonie, Řecka a celé Kosovo, které albánští nacionalisté považují za území náležící Albánii) začal v závěru prvního poločasu kroužit nad tribunami a poté i nad trávníkem. Poté, co jeden ze srbských hráčů zástavu z dronu strhl, vypukla mezi fotbalisty potyčka.“* (iDnes.cz, ČTK, Srbové a Albánci nedohráli zápas. Kvůli stržené vlajce vzplály emoce [online]. 14. 10. 2014 [18. 10. 2017]. Dostupné z: https://fotbal.idnes.cz/srbsko-albanie-nedohrany-zaps-fotbal-kvalifikace-euro-pfy-/fot_reprez.aspx?c=A141014_225531_fot_reprez_ten).

V roce 2010 byl po sedmi minutách ukončen reprezentační zápas mezi Itálií a Srbskem kvůli nepokojům, které vyvolali srbští fanoušci. Ti od začátku zápasu odpalovali zábavní pyrotechniku. Řada z nich přitom používala nacistický pozdrav se zdviženou pravicí: *„Srbští fanoušci se už v průběhu dne střetli s policií a před plánovaným výkopem ve 20:50 zapalovali na tribuně světlice. Někteří z nich navíc vylezli na plot a vyřezali díry v síti, která jim měla zabránit v házení předmětů na hřiště a na italské protějšky.“* (ČTK, Duel Itálie – Srbsko byl ukončen kvůli hostujícím fanouškům [online]. 12. 10. 2010 [18. 10. 2017]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/fotbal/kvalifikace-me-2012/clanek/176708-duel-italie--srbsko-byl-ukoncen-kvuli-hostujicim-fanouskum.html>).

Odpalování pyrotechniky a vzájemné potyčky provázely i utkání české reprezentace s chorvatskou na EURO 2016. Přímou během utkání začali chorvatští příznivci odpalovat pyrotechniku a krátce přerušili utkání: *„Naprosto nepochopitelné! Místo toho, aby chorvatští fanoušci v závěru utkání proti Česku (2:2) podporovali svůj tým, způsobili chaos. Nejdříve naházeli na hrací plochu stadionu v ST. Etienne světlice, dělbuchem*

ohrozili jednoho z organizátorů a následně se porvali mezi sebou.“ (Dvořák, J., Světlice, dělbuch a bitky! Chorvaty proti Čechům zradili fanoušci [online]. 17. 6. 2016 [18. 10. 2017]. Dostupné z: <https://isport.blesk.cz/clanek/fotbal-reprezentace-euro-2016/272479/svetlice-delbuch-a-bitky-chorvaty-proti-cechum-zradili-fanousci.html>).

Častým zdrojem současných fotbalových nepokojů ve státech bývalé Jugoslávie bývají derby. V Srbsku je za největší z nich považován zápas mezi Crvenou Zvezdou Beograd a Partizanem Beograd. Tento zápas je nazýván Věčným derby a prakticky vždy jej provází potyčky fanoušků s bezpečnostními složkami i se soupeřovými fanoušky. Největší rivalitou v Chorvatsku je pravděpodobně ta mezi Dinamen Zagreb a Hajdukem Split. Fotbaloví chuligáni v Srbsku a Chorvatsku jsou častými návštěvníky i na zápasech jiných sportovních odvětví. Velmi populárním je například basketbal. Fotbaloví chuligáni zde tedy často hooligans subkulturu „infiltrují“ i do jiných sportovních odvětví.

Vysokou organizovanost hooligans skupin v Chorvatsku a Srbsku dokazují události ze 17. 7. 2017, kdy tyto skupiny pomáhaly dostat pod kontrolu zničující požáry: *„Shořelo 4500 hektarů lesa, několik domů a aut. V tuto chvíli je již oheň kontrolován s pomocí armády a mnoha dobrovolníků. Torcida Split společně s BBB a dalšíma ekipami vyzvala k mobilizaci a během 30 minut se sešlo u hasičské stanice na 500 Torcidy, BBB a dalších, aby pomohlo hasičům bránit Split a okolí před ohněm.“* (správce3, Mobilizace Chorvatských ekip před ničivým požárem (17. 7. 2017) [online]. 18. 7. 2017 [18. 10. 2017]. Dostupné z <http://hooligans.cz/domains/hooligans.cz/index.php/reports/foreign/5467-mobilizace-chorvatskych-ekip-pred-nicivym-pozarem-17-07-2017>).

Hooligans na Balkánském poloostrově vynikají svojí organizovaností. Varovným signálem, proč je naléhavé se děním v subkultuře hooligans zabývat, jsou události spojené s rozpadem Jugoslávie, kdy z celých fanouškovských skupin byly utvořeny militarizované jednotky, které často vynikaly svojí krutostí a fanatickou odhodlaností. Tento trend sice po rozpadu Jugoslávie ustoupil, ovšem fanouškovské skupiny, které byly přímými aktéry těchto událostí, existují dodnes. Zejména příznivci Crvene Zvezdy Beograd zřejmě udržují kontakt a přátelské vztahy se subkulturou hooligans fanoušků Sparty Praha.

6 JIŽNÍ AMERIKA

Jižní Amerika díky obrovské popularitě fotbalového sportu prakticky ve všech jejích státech vytvořila specifické prostředí pro vývoj fotbalového fanouškovství obecně. V těchto zemích se částečně překrývají rozdíly mezi obyčejnými fanoušky a příznivci, kteří by mohli být v Evropě označováni za ultras nebo hooligans. Politické a sociální podmínky ovlivnily vnímání fotbalu jako sportu.

6.1 Jihoamerický areál

Po sportovní stránce jsou v jihoamerickém areálu nejvýznamnější reprezentace států Brazílie a Argentiny. Poznatky o subkulturách fotbalových chuligánů z tohoto území se v Evropě shánějí jen obtížně a nejlepším zdrojem informací jsou proto epizody dokumentárního seriálu Zákon tribuny international.

Brazilští fotbaloví fanoušci v šedesátých letech díky mistrovství světa ve fotbale konaném v Brazílii ovlivnili vznik fanouškovských skupin na Balkánském poloostrově, stejně jako ovlivnili způsob podpory oblíbeného klubu. Z brazilského výrazu pro fanoušky pochází i název nejstarší fanouškovské skupiny na Evropském kontinentu, skupina fanoušků Hajduku Split se podle označení brazilských fanoušků jmenuje Torcida. Samotný způsob fandění na stadionech je v Brazílii a Argentině podobný stylům fandění v jižní Evropě, kde vznikly tzv. ultras skupiny. Subkultura brazilských hooligans je oproti evropským hooligans velice odlišná, což je způsobeno nejenom smýšlením chuligánů samotných, ale také politickým vnímáním brazilské veřejnosti, kriminalitou a vnímáním fotbalu samotného. Na otázku, zda jsou brazilští hooligans podobní těm evropským v tom, že se řada z nich hlásí k extrémistickým politickým názorům, respondent odpověděl: „*Jednoznačně ne. Brazilské vejce je velice politice odcizené, fanoušci v Brazílii se zajímají pouze o bitky a klub. Brazilský lid je na politiku hloupý. Většina lidí je chudá a postrádá kulturu. Posledních 14 let vládla levicová vláda, zaplatila lidem pár malých věcí a kontrolovala zemi. Dnes vládne pravice, ale vláda je strašně zkorumpovaná.*“ (Příloha 1 A).

Brazilští fotbaloví chuligáni vnímají fotbal samotný jako náboženství: „*Je to náboženství, Gremio (brazilský fotbalový klub) je můj život, bez něho bych neměl nic. Pro něj žiju, udělám pro něj všechno.*“ (Dyer, D., Real football factories international ep.7, 2006, Velká Británie). Vnímání fotbalu jako jediné věci, kterou fanoušci v životě mají, je jedním z důvodů extrémního násilí, kterým jsou jihoameričtí fanoušci pověstní: „*Je spousta rozdílů s evropským stylem chuligánství. V Brazílii neexistuje respekt, jenom nenávisť, po léta, došlo ke spoustě úmrtí, takže kdykoliv je bitka, je pocit pomsty, neprokazujeme respekt, nenávidíme se. Samozřejmě nejvíc bitek probíhá ručně, ale použití zbraní mezi velkými rivaly, bomb, železných tyčí, je velmi obvyklé.*“ (Příloha 1 A).

Samotná subkultura hooligans, organizovaných fanoušků, kteří se perou, vznikla v Brazílii v sedmdesátých letech: „*V Brazílii začalo chuligánství v 70. letech, ale v 80. a zejména v 90. letech se dostalo do povědomí, speciálně po ose Sao Paulo a Rio de Janeiro.*“ (tamtéž). Pro Brazilské fotbalové chuligány v Jižní Americe se stala důležitým předělem ve vývoji subkultury hooligans devadesátá léta, a tento předěl je svázán se samotným původním důvodem, proč se fanoušek rozhodne stát se chuligánem, jak uvádí respondent Rafa dále v rozhovoru: „*Pro teenagera jsou bitky fascinující, propojené s jeho láskou ke klubu, a v 90. letech, bitky v Brazílii byly stále méně nebezpečné, než dnes. Po pravdě, 90. léta znamenala konec čestných bitek, po polovině dekády se používání podomácku vytvořených bomb a zbraní stalo běžnou věcí... situace se změnila.*“ (tamtéž). Důvodem změny v podobě chuligánských bitek se stala řada křivd a mnohdy touha po pomstě. Dokument Zákon tribuny international uvádí: „*Za posledních 20 let tady (Brazílie) bylo zaznamenáno až 70 vražd motivovaných fotbalem.*“ (Dyer, D., Real football factories international ep.7, 2006, Velká Británie).

Subkultury hooligans v Evropě jsou považovány za relativně uzavřené a není jednoduché se stát jejich členem, subkultura hooligans v Jižní Americe je ještě výrazněji uzavřenější. Stát se členem některé z chuligánských skupin je obtížné a uchazeč často musí podstoupit řadu rituálů a zaujmout členy skupiny. Mimo organizované fanouškovské skupiny neexistují žádní jiní chuligáni. Skupiny brazilských fanoušků neudržují, na rozdíl od řady evropských, přátelské vztahy s fanoušky jiných klubů na území Brazílie, ojediněle se objevují pouze dobré vztahy s fanoušky z jiných zemí.

Samotné fotbalové potyčky hooligans v Jižní Americe jsou různorodé. V devadesátých letech a na začátku tisíciletí řada nepokojů probíhala přímo na stadionech, mimo ně se chuligáni střetávali na domluvených místech i zcela neplánovaně. Nepsaná pravidla, na rozdíl od Evropy, mezi brazilskými hooligans prakticky neexistují, časté je používání tyčí, po domácku vyrobených výbušnin i střelných zbraní.

Katalyzátorem výrazné změny v podobě brazilské chuligánské scény se stalo až mistrovství světa ve fotbale v roce 2014. Pořádání mistrovství světa provázely obrovské bezpečnostní inovace fotbalových stadionů v Brazílii i jejich okolí. Zvýšená bezpečnostní opatření, moderní fotbalové stadiony a zvýšená pozornost médií zapříčinily úbytek výtržnických aktivit brazilských hooligans. Ke změně přispěli i samotní fotbaloví fanoušci. Fotbalové chuligánství v Brazílii se výrazně propojilo s podnikatelskými zájmy vedoucích členů subkultury: *„Po světovém šampionátu, pro který se postavily moderní stadióny, bezpečnost a policie kompletně změnily skutečnou situaci pro fanoušky, případy boje jsou vzácnější, fanoušci sami se stali součástí peněžní stránky, nechtějí bojovat za prodej košil (fanouškovských triček, předmětů, které podobně jako v ČR vytváří a prodávají samotní fotbaloví fanoušci)... existují stále případy bitek a přepadovek, ale jsou stále vzácnější.“* (Příloha 1 A). To dokazuje, že moderní bezpečnostní opatření dokáží účinně bránit vzniku chuligánských bitek a dalších výtržností spojených s fotbalem.

7 ČESKÁ REPUBLIKA

Na území bývalého Československa vznikla specifická podoba subkultur hooligans a ultras, které jsou často úzce provázány nejen vzájemně, ale zároveň i s pravicově extremisticky orientovanými skupinami. Díky poloze České republiky ve středu Evropského kontinentu měly vliv na podobu českých fotbalových chuligánů prakticky všechny ostatní subkultury hooligans a ultras v Evropě.

7.1 Počátky hooligans v České republice

Za datum vzniku české subkultury fotbalových chuligánů by se dal považovat 19. červen 1985, kdy se odehrálo vzájemné utkání Dukly Banská Bystrice se Spartou Praha. Podpořit pražský klub se vydalo na několik stovek fanoušků. Drobné šarvátky motivované fotbalem sice již probíhaly před událostmi roku 1985, nejednalo se ovšem o výtržnosti, které by byly nějakým významným způsobem zaznamenány, nebo zmíněny v médiích. V roce 1985 ovšem při výjezdu vlakem do Banské Bystrice, zdemolovali spartanští fanoušci celou vlakovou soupravu. Tyto události věrohodně zobrazuje film Radka Johna: *Proč?* z roku 1987. Fanoušci Sparty při inkriminované cestě měli skandovat hesla jako: „*Brusel*“ a „*Liverpool*“. Snímek dokonce zobrazuje scénu, při které měli někteří fanoušci vyhrožovat průvodčí, fyzicky jí napadat a vyhrožovat, že ji z vlaku za jízdy vyhodí. A právě tento výjezd z roku 1985 se dá považovat za počátek subkultury hooligans na území dnešní České republiky, tehdejšího Československa. Význam této události pro subkultury spartanských ultras a hooligans je důležitý i dnes. Při příležitosti 30 let od těchto událostí spartanští fanoušci dokonce vytvořili trička a nálepky s potiskem, který odkazuje na rok 1985, vlak i film *Proč*, s nápisem: „*Měla štěstí, že neprolezla*“, který odkazuje právě na výše zmíněný atak na průvodčí a pokus o její vyhození ze soupravy (Příloha 2).

Spartanští hooligans považují snímek *Proč?* za kultovní. Někteří hooligans dokonce ztotožňují tehdejší výtržníky s bojovníky proti socialistickému režimu a komunistické straně. Tyto události byly ranou pro propagandu tehdejšího politického režimu:

„Násilnosti v rychlíku Hron režim překvapily a vyděsily, protože jasně ukázaly, že ani země se „socialistickým společenským zřízením“ nejsou uchráněny od projevů agresivity ze strany mladých výtržníků. Oficiální média přitom ráděni na západoevropských stadionech alespoň do té doby přičítala společenské frustraci mladých nezaměstnaných, kteří před sebou nevidí v kapitalistické společnosti žádnou budoucnost.“ (Kolektiv autorů, Vyprávěj: rychlík Hron zdemolovali při cestě na ligové utkání do Banské Bystrice fanoušci fotbalové Sparty Praha, [21. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10195164142-vypravej/bonus/8228-rychlik-hron-zdemolovali-pri-ceste-na-ligove-utkani-do-banske-bystrice-fanousci-fotbalove-sparty-praha>).

Reportáž z roku 1985 uvádí, že bylo obžalováno 13 fanoušků, všichni byli shledáni vinnými, 8 z nich dostalo nepodmíněné tresty v délce od 6 do 30 měsíců, dále bylo uděleno 5 podmíněných trestů, zákazy vstupu na fotbalové a hokejové zápasy a většině byla uložena protialkoholní léčba. Kvůli poměrně vysokým trestům se odsouzení fotbaloví výtržníci stali pomyslnými mučedníky nově vznikajících subkultur ultras a hooligans. Výtržnosti v rychlíku Hron z roku 1985 se staly největšími, fotbalem vyvolanými nepokoji v Československu. Případné další incidenty jednoznačně překryla Sametová revoluce na konci roku 1989.

Devadesátá léta přinesla úspěchy AC Sparta Praha v nově vzniklé soutěži Liga mistrů, která nahradila Pohár vítězů pohárů: „Z pohledu dnešních fanoušků má asi největší hodnotu účast v nultém ročníku Ligy mistrů v ročníku 1992-1993. Sparta vyřadila Glasgow Rangers, poté Olympique Marseille a postoupila do semifinálové skupiny soutěže. Tam ve společnosti FC Barcelona, Dynamo Kyjev a Benfiky Lisabon skončila druhá ve skupině. Na rozdíl od dnešních zvyklostí postupoval do finále jen vítěz, Sparta na druhém místě byla neoficiálně třetím až čtvrtým nejlepším týmem Evropy. V ročníku 1997-1998 i o dva roky později postoupila Sparta mezi nejlepších šestnáct týmů starého kontinentu.“ (Historie AC Sparta Praha, [21. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.sparta.cz/cs/klub/historie/ac-sparta-praha.shtml>). Velkého úspěchu dosáhla i fotbalová reprezentace České republiky. Na EURO 1996, mistrovství Evropy v Anglii, postoupila až do finále. Čeští fotbalisté se tak stali vicemistry Evropy. Tyto události měly za následek nárůst zájmu o fotbalové dění v České republice. Řada reprezentačních hráčů z EURO 1996 se dostala do předních evropských klubů. Díky

těmto úspěchům reprezentace i AC Sparta Praha dnes můžeme popsat tehdejší podobu hlediště na fotbalových stadionech v České republice.

7.2 Analýza zápasu AC Sparta Praha/FC Barcelona z 1. 4. 1992

V nultém ročníku Ligy mistrů, hraném v sezóně 1991/1992, AC Sparta Praha přivítala na letenském stadionu FC Barcelonu. V utkání s pozdějším vítězem tohoto ročníku soutěže Sparta zvítězila 1:0. Díky sestřihu záznamu utkání umístěnému na stránkách youtube.com můžeme analyzovat podobu tehdejšího hlediště. V čase videa 2:19 zabírají kamery, jak je bezpečnostními složkami zpacifikován fanoušek. Komentátor zápasu Pavel Čapek dodává: „*Už minule v zápase proti Benfice Lisabon za výtržnosti fanoušků musela Sparta zaplatit pokutu 20 000 švýcarských franků*“ (AC Sparta Praha-FC Barcelona 1:0 (1. 4. 1992) [online], 29. 12. 2010 [21. 10. 2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=slq2KLTkOcM>). V čase 3:47 je zřetelně vidět na jedné z vlajek umístěných v prostoru tzv. kotle domácích fanoušků vlajka s keltským křížem, provedeným ve variaci často používané sympatizanty s extrémně pravicovými názory. Po brance vstřelené Horstem Sieglem fanoušci zaházeli hrací plochu papírovými stuhami, v čase videa 6:13 je vidět, jak spart'anští fanoušci odpalují v hledišti zábavní pyrotechniku a část herní plochy je zahalena dýmem. Následně fanoušci naházeli pyrotechniku i na hrací plochu. 6:30: „*Bengálské ohně v pokutovém území Petra Kouby. Obávám se, obávám, že se znovu ztenčí spart'anská peněženka*“ (tamtéž). V 7:50 komentář Pavla Čapka částečně překrývá synchronizovaný pokřik spart'anských fanoušků: „*Sparta, Sparta!*“ Záznam obsahuje i sestřih vlajek, které se ukázaly v hledišti. V čase 9:15 vlajka s nápisem Hooligans, kde písmena O jsou nahrazena keltským křížem a písmeno S je nahrazeno runovým symbolem S používaným nacistickými jednotkami SS. Po celý záznam je vidět v hledišti řadu vlajek, zábrany mezi hledištěm a hřištěm jsou jimi prakticky kompletně zahaleny a po celý záznam se ozývá pískání, skandování a koordinované povzbuzování týmu. Díky analýze tohoto videa tak můžeme tvrdit, že v sezóně 1991/1992 je patrný vliv fanouškovské kultury italských ultras a také vliv anglických Oi skinheads a hooligans.

Zároveň jsou evidentní projevy sympatií některých skupin fanoušků s extrémně pravicovými, až nacistickými názory. Jisté podobnosti mezi italskými organizovanými fanoušky ultras s fanoušky českými, znázorňuje i již zmíněný snímek Proč?, který ve scénách odehrávajících se na fotbalovém stadionu ukazuje fanouška, který „rozkřikuje“ a řídí tak ostatní fanoušky v tom, co mají skandovat.

7.3 Fotbalové chuligánství v ČR v 90. letech

Fotbalové chuligánství se tedy začalo prokazatelně vyskytovat na území české republiky již v 80. letech 20. století. Do povědomí širší veřejnosti se dostalo v roce 1985 díky výjezdu spartánských fanoušků do Banské Bystrice. V 90. letech byl již znatelný vliv zahraničních fanoušků na fanoušky české. Čeští fotbaloví fanoušci způsobovali nepokoje, a to jak v České republice, tak i při účasti klubů v mezinárodních zápasech. V první polovině 90. let byly zřetelně patrné vlivy italských ultras a pozorovat lze i prvky typické pro fotbalové hooligans z Velké Británie.

V polovině 90. let se mezi českými fotbalovými chuligány začíná prosazovat životní styl inspirovaný anglickými hooligans 80. let, spojený se subkulturou Oi Skinheads. Ten je znatelný ve dvacetiminutové reportáži České televize z roku 1998 ze vzájemného zápasu Boby Brno s FC Baník Ostrava. Stejně jako výskyt extrémně pravicových názorů a Oi skinheads, navýšil se i počet výtržností páchaných na českých stadionech: *„V posledních 5 kolech nejvyšší fotbalové ligy vždy alespoň jednou zasahovala policie proti fanouškům a lékaři ošetřovali raněné... Největší zásluhu na tom mají přitom docela malé skupinky 14. - 18. letých dětí s vyholenými hlavami. Říkají si hools, chuligáni, ale hlavně hooligans.“* (Hooligans – Dokument ČT [online]. 1. 2. 2012 [21. 10. 2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=lZjXVBQvcDw>). V čase reportáže 2:12 je zřetelně vidět jedna z fanouškovských vlajek s keltským křížem a nápisem: „White power“ a číslovkou 88, která odkazuje na nacistický pozdrav Heil Hitler. V reportáži je zajímavá i citace jednoho z hooligans: „Po příjezdu na Letnou nás uvítalo asi 40 hools a po chvíli přijeli další. Každý měl zbraň, pásky, tyče a objevil se dokonce i palcát... Po 13:00 jsme dorazili do Kurviné, kterou jsme přivítali pokřikem:

„polský židi“. „Agresivita, potyčky a násilí jsou spojeny s fotbalem už od doby jeho vzniku. Existují poměrně přesné policejní záznamy o zraněních z prvorepublikových zápasů a problémy s fanoušky řešila i veřejná bezpečnost před rokem 1989.“

Ze záběrů České televize je patrné, že fotbaloví chuligáni v České republice nejčastěji nosili oholené hlavy, případně velmi krátké sestříhy vlasů, nosili anglické oděvní značky a bundy ve stylu skinheads. Pozoruhodné je i svědectví jednoho z fanoušků Bobby Brno: „*Ostraváci sem natáhli Poláky a skamarádili tak dva mančafty.*“ (tamtéž). Fanoušek tímto svědectvím naráží na fanouškovskou a především chuligánskou družbu mezi příznivci FC Baník Ostrava a GKS Katowice. Tato družba přetrvává do současnosti. Svědectví jednoho z hooligans zase ukazuje na důvody nenávisti hools k policejním složkám: „*Honza není typický skinhead, ale Poláky, židy a cigány taky nemá rád. Rve se, protože jak říká, je to o něčem. Navíc je potřeba se pomstít. Minule ho totiž policajti zmlátili a dneska jim to chce vrátit.*“ (tamtéž). O počtu tehdejších hooligans vypovídá: „*Hooligans v České republice nemají přesnou hierarchickou strukturu a jejich počet nepřesahuje 2000.*“ (tamtéž). PhDr. Tomáš Novák, psycholog: „*Určitě dokáží strhnout dav, to je základní princip jejich aktivity, oni pracují s davem.*“ (tamtéž). „*Od roku 95 bylo při fotbalových zápasech zraněno přes 300 fanoušků. Policisté předpokládají, že zadržovaných bylo hodně přes 2000, což je více, než počet skutečných hooligans u nás.*“ „*Málokdo je ale schopn předvídat chování malé skupinky osob, skryté za fašistickými transparenty.*“ (tamtéž).

Reportáž pořadu TV Nova Víkend z roku 2006 už hovoří o nárůstu organizovanosti fotbalových hooligans: „*Fotbalové násilí se stalo problémem na celém světě. Fanoušci jsou stále organizovanější a agresivnější. Říká se jim hooligans.*“ Pavel Slepíčka, děkan FTVS: „*Tady zase působí něco jako je davová anonymita, v tom davu, v tom diváckém davu i v té divácké skupině, tudíž si můžu dovolit něco, co bych si nedovolil, kdybych byl identifikován okamžitě.*“

„*Hooligans se na stadionu chovají poměrně klidně. Mají totiž už bitku předem dohodnutou. Na klidném a odlehlém místě se znepřátelené skupiny hooligans sejdou a pobijou se. Povoleno je všechno, kromě nožů a střelných zbraní. Jednotlivé skupiny hooligans mají svá jména, vlajky i internetové stránky... Zápas Sparty a Baníku přinesl i největší policejní manévry v naší historii, které byly spojeny se sportovním utkáním. V sezóně 2003/2004 při finále poháru Českomoravského fotbalového svazu, bylo*

nasazeno do pražských ulic přes 1000 policistů a náklady na bezpečnost města přesáhly 1 500 000 korun.“ (Fotbaloví chuligáni (pořad Víkend, rok 2006) [online]. 9. 1. 2012 [21. 10. 2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=PhyMDo6mbFg>).

8 ANALÝZA ROZHOVORŮ A DALŠÍCH MATERIÁLŮ

Tato kapitola se věnuje analýze rozhovorů shromážděných za účelem tvorby této práce. Jedná se o rozhovory pořázené autorem pro tuto práci, pro bakalářskou práci „Subkultura hooligans v České republice a její obraz v médiích“ a dále o rozhovory shromážděné z internetových zdrojů. S pomocí nastudování odborných vědomostí tato kapitola odpovídá na dvě základní otázky: „Co je pro hooligans motivací k bitkám?“ a „Jak ovlivňují bezpečnostní opatření podobu subkultur spojených s fotbalovým chuligánstvím?“ Zvláštní pozornost je věnována především aktuální podobě subkultury hooligans v České republice a vlivům na ni působícím. Kapitola se snaží i o zhodnocení a odhad vývojového trendu této subkultury. Velkým přínosem pro tuto kapitolu jsou internetové zdroje, především stránky hooligans.cz a supporters.cz. Dalším zdrojem, který autorovi pomohl při tvorbě této kapitoly, je dokumentární cyklus Real football factories: internationals, který přibližuje motivace fotbalových chuligánů v zahraničních zemích.

8.1 Bezpečnostní opatření a jejich vliv na fotbalové chuligánství

O českých policejních postupech ve druhé polovině 90. let svědčí zajímavá výpověď: „Hooligans, kteří přijedou delší dobu před zápasem, je totiž nejlepší naložit do speciálního autobusu a zavést do jakékoliv hospody daleko od města. Hospodu obestoupí asi stovka policistů a daňové poplatníky přijde takováto legrace, včetně dalších opatření asi na čtvrt milionu korun.“ (Hooligans – Dokument ČT [online]. 1. 2. 2012 [21. 10. 2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=IzjXVBQvcDw>). Zatímco ve Velké Británii byl zaveden kamerový systém, navýšeno vstupné a nejrizikovější fotbaloví výtržníci se musí v den zápasu hlásit na stadionu, v České republice dochází k podobným opatřením až v současnosti (a to pouze částečně) jen na některých stadionech. Zákaz vstupu na stadiony se vymáhá spíše symbolicky. Nicméně

i tak mají navyšující se bezpečnostní opatření v České republice vliv na počty a aktivity hooligans.

Po událostech z Bruselu roku 1985 se ve spojitosti s fotbalem začal řešit stav fotbalových stadionů. Zároveň byla podniknuta řada opatření namířených zejména proti anglickým hooligans. Ale pro samotné anglické hooligans byl klíčový rok 1989 a organizátorsky tragicky zvládnuté utkání na stadionu Hillsborough. Po těchto událostech se na Britských ostrovech začala zřizovat řada bezpečnostních opatření. Drtivá většina stadionů byla modernizována a začaly se využívat ty nejmodernější bezpečnostní opatření, jako jsou kamerový systém, byla navýšena cena vstupenek, tresty pro fotbalové chuligány zpřísněly: „*Násilí na stadionech jistě jen tak nezmizí, ale Británie, kolébka hooligans, dokázala vymyslet způsob, jak ho alespoň co nejméně omezit. Radikálně tam zvýšili vstupné, až na 1 500 korun za zápas, a to už si každý rozmyslí, jít se někam mlátit za takové peníze, ale hlavně, na stadionech jsou dokonalé kamerové systémy, které každého výtržníka okamžitě odhalí. Tresty jsou přísné, odebrání permanentky, což je pro Brity snad horší než vězení a zákaz vstupu na stadion, který je navíc kontrolován tím, že vyhlášení násilníci se musí v den zápasu hlásit na policejní stanici.*“ (Fotbalové chuligáni (pořad Víkend, rok 2006) [online]. 9. 1. 2012 [21. 10. 2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=PhyMDO6mbFg>).

Vliv bezpečnostních opatření na podobu subkultury hooligans potvrzuje i rozhovor s brazilským fotbalovým chuligánem: „*Po světovém šampionátu, pro který se postavily moderní stadiony, bezpečnost a policie kompletně změnilly skutečnou situaci pro fanoušky, případy boje jsou vzácnější.*“ (Příloha 1A). Jako potvrzení toho, že podobné postupy omezují fotbalem motivované výtržnosti i v České republice, může být porovnání posledního derby Slavie Praha a Sparty Praha hraného na Strahovském stadionu a prvního derby Slavie Praha a Sparty Praha hraného v nově vybudovaném moderním stadionu v Edenu. Zatímco ve vzájemných zápasech tzv. pražských S hraných na Strahovském stadionu docházelo pokaždé k vytrhávání sedaček, házení pyrotechniky na hrací plochu, přerušování utkání, k potyčkám s policejními složkami, průběh těchto zápasů v prostorech stadionu v Edenu provází výrazně menší výtržnosti a prakticky vždy jde pouze o odpalování zábavní pyrotechniky, která se pouze málokdy dostane na hrací plochu. K trhání sedaček a narušování zábran oddělujících sektory prakticky nedochází, stejně jako k vynuceným zákrokům policejních složek.

O snaze zvýšit bezpečnostní opatření na stadionech hovoří i majitel klubu AC Sparta Praha Daniel Křetínský v rozhovoru pro klubový kanál na youtube.com: *„Tam byla jedna výjimka konkrétního zápasu spíše ze začátku sezony, kdy nastaly události, které jsou pro nás naprosto nepřijatelné a které vedly a vedou k rozhodnutí na naší straně, k tomu, že dramaticky navyšujeme investice do kombinace různých bezpečnostních opatření na stadionu. Budeme postupně komunikovat a jsme přesvědčeni, že budeme v této oblasti absolutním lídrem v Evropě, doslova.“* (AC Sparta Praha, Otázky a odpovědi / rozhovor s Danielem Křetínským [online]. 21. 12. 2017 [22. 12. 2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=D7gknErv9yY>).

O policejních postupech v případě výtržností na fotbalových stadionech hovoří v rozhovoru bývalý těžkooděnc Kuba Kuchař, který pracoval v letech 2000 - 2004 na ostravském stadionu: *„Vždycky před zápasem jsme byli rozmístěni na strategických místech stadionu, případně v jeho okolí. Všechno řídili kluci ze zásahovky. My obyčejní jsme byli jakási pomyslná první nárazová vlna a podle průběhu nepokojů se nasazovaly další složky, třeba v extrémních případech policisté na koních.“* (Příloha 1 B). Tato výpověď objasňuje i způsoby komunikace mezi bezpečnostními složkami, kdy vše řídí policejní zásahová služba. K situaci v případě odpálení zábavní pyrotechniky zmiňuje postup, který dodnes dodržuje většina pořadatelských služeb: *„Byli předem určeni lidi, ti největší, pomyslní bijci od nás, kteří měli za úkol pro pyrotechniku dojít a uhasit ji, někdy ve spolupráci s hasiči a dalšími. Dostali vždy povel, že tam mají dojít, ale ne vždy se to podařilo.“* (tamtéž). Kuba Kuchař dále vypráví o omezených možnostech policistů, jak krizové situace zvládat, zmiňuje se například i o předem určených místech, kam smí policista obuškem chuligána udeřit. Pozoruhodná je údajná přítomnost policejních ostřelovačů v prostorách stadionu a zmiňuje i další policejní jednotky, které v den fotbalového utkání zasahují: *„Tak na Bazalech to byly těžkooděnci, zásahovka, jízdní policie a často dokonce byli rozmístěni po stadionu a jeho okolí až 4 ostřelovači.“* (tamtéž).

O částečném uklidnění situace na fotbalových stadionech svědčí skutečnost, že od začátku roku 2009 mohou být na fotbalových stadionech přítomni pouze policisté v utajení. Kluby se mají snažit zvládat případné nepokoje vlastními zdroji a pouze v krizových případech povolat policii. Ta je ovšem stále v den fotbalových utkání přítomna v okolí stadionu, doprovází pochody hostujících fanoušků z nádraží apod.

Činnost policistů v utajení na fotbalových stadionech popisuje článek idnes.cz: „*Asi největší novinkou na stadionech tak budou spotteři, tedy vyškolení policejní experti na divácké násilí, kteří s průkazkou delegáta fotbalového svazu budou jedinými policisty přímo na stadionu. Jejich jediný úkol zní: sledovat chuligány a včas vyhodnotit a varovat pořadatele, že se v „kotli“ schyluje k násilí.*“ (Štos, J., Na fotbalové stadiony poprvé půjdou pouze „tajní“ policisté [online]. 22. 2. 2009 [4. 12. 2017]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/na-fotbalove-stadiony-poprve-pujdou-pouze-tajni-policiste-poj-domaci.aspx?c=A090222_093531_domaci_jan).

Modernizace stadionů a moderní bezpečnostní opatření tedy postupně snižují výskyt fotbalem motivovaných násilností a výtržností na fotbalových stadionech, a to jak v zahraničí, tak v České republice. Bohužel, v České republice existuje pouze pár fotbalových stadionů využívajících tyto moderní technologie a postupy dostatečně tak, aby se podařilo fotbalové výtržnosti ze stadionů vytlačit úplně. Toho využívají příznivci větších klubů. Například pouze vizuálně se dá rozpoznat vyšší počet diváků v tzv. kotli na některých venkovních utkáních AC Sparta Praha, nebo FC Baník Ostrava proti soupeřům jako jsou Teplice, oproti jejich počtu ve stejném sektoru na domácích utkáních. To pouze potvrzuje přizpůsobivost fotbalových chuligánů aktuálnímu vývoji a možnostem situace.

8.2 Motivace hooligans k bitkám

Díky analýze rozhovorů vypracovaných pro účely této práce a rozhovorů vypracovaných pro bakalářskou práci „Subkultura fotbalového chuligánství v České republice a její obraz v médiích“, je tato práce schopna odhalit motivace členů hooligans v České republice ke vstupu a aktivnímu členství v subkultuře fotbalových chuligánů.

Ondřej Kubát, bývalý člen hooligans fandících SK Slavia Praha uvádí, co jej vedlo k tomu, že se rozhodl stát fotbalovým chuligánem. Pozoruhodnou skutečností je, že Ondřej Kubát vnímal chuligánské bitky jako bojový sport: „*Od začátku jsem to bral*

jako sport. Bojový zápas po boku kamarádů, stojících pod stejnou vlajkou. Lákal mě ten adrenalin s bitkou spojený.“ (Příloha 1 D). Toto svědectví vypovídá o důležité roli adrenalinu, který nové členy láká a později způsobuje, že noví členové se stávají staršími chuligány, tedy že u fotbalového chuligánství vydrží. To zmiňuje i další respondent, britský a později i český fotbalový chuligán přezývaný ACAB Fábíčovič: *„K fotbalu jsem se dostal už asi ve 12 letech, když jsem tenkrát znal pár starých hooligans a nějak mě to čaplo a někdy v 15 jsem měl svůj první střet. Lákal mě ten adrenalin a vše kolem toho, to asi nejde vysvětlit, kdo to nezažil, tak nepochopí.*“ (Příloha 1 C).

Zvědavost je dalším důležitým faktorem, který vede potenciální členy k tomu, aby se stali součástí subkultury hooligans. Např. respondent Falešnej Poky zmiňuje: *„Chtěl jsem vědět jaké to je, zažít ten pocit.*“ (Příloha 1 E). Tímto „*pocitem*“ bývalý hooligan jednoznačně naráží právě na adrenalinový zážitek, spojený s výtržností a nebezpečím.

O dalším pohnutce k aktivní účasti na průběhu výtržností motivovaných fotbalem hovoří bývalý policista Kuba Kuchař: *„Věděli jsme, že jde často o právníky, doktory apod., kteří se tímto způsobem chodili vybouřit. Navíc většina z nich už tehdy měla zkušenosti s bojovými sporty, chodili je trénovat.*“ (Příloha 1 B). Toto svědectví mluví o možném uvolnění negativních pocitů na fotbalových zápasech a zároveň konstatuje, že v případě starších fotbalových chuligánů FC Baníku Ostrava v rozmezí let 2000 - 2004, se jednalo především o vysokoškolsky vzdělané lidi, pro které mohla být motivací k fotbalovým násilnostem frustrace způsobená profesním životem. Zároveň bývalý policista hovoří o skutečnosti, že již v letech 2000 - 2004 fotbaloví hooligans FC Baníku Ostrava cíleně trénovali za účelem fotbalových výtržností.

Díky rozboru rozhovoru z internetových stránek hooligans.cz, můžeme určit příčiny současné podoby české subkultury hooligans, která se nebezpečně začíná blížit subkulturám polských a ruských hooligans: *„Co se týká Slavie, u nich byla velmi silná a velká skupina starých chuligánů, kteří mohli předat své zkušenosti svým mladým kolegům. Měli nějaký čas i velmi dobrou mladou sestavu, ale v roce 2012 jejich dvě hlavní firmy – Gang of Slavia a La Vida Slavia – byly prostě zničeny chuligány Sparty z Prague Boys. Ti pochytili mnohé v Polsku a začali to zavádět v Praze. Ted' nemluvíme o nožích nebo jiných zbraních. Prague Boys se prostě rozhodli, že chuligáni by se*

neměli rvát jen o víkendech, ale i během týdne a začali terorizovat chuligány Slavie za to, že s nimi přestali chodit na bitky na pole. Do jednoho roku celá chuligánka Slavie přestala existovat, a v jejich kotli, kde je permanentně 2000 lidí, byste nenašli žádného chuligána.“ (správce, Rozhovor s chuligánem Sparty Praha pro ruský web [online]. 26. 2. 2017 [20. 11. 2017]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/domains/hooligans.cz/index.php/interviews/5335-rozhovor-s-chuliganem-sparty-praha-pro-rusky-web>). Za vznikající podobností chuligánských scén v České republice a v Polsku pravděpodobně stojí i dlouholetá družba fanoušků FC Baník Ostrava s polským GKS Katowice. Společná síla hooligans FC Baník Ostrava a GKS Katowice nutí chuligánské skupiny jiných klubů v České republice minimálně ke zvažování družeb s dalšími polskými hooligans. Družbu s polskými fanoušky udržovali i fanoušci SK Slavia Praha, a to s fanoušky klubu Górnik Walbrzych. Družbu se stejnými fanoušky udržovali i fanoušci Bohemians Praha: *„K zásadnímu rozhodnutí dochází v říjnu roku 2000, kdy do Prahy přicestuje 14 fanoušků Górniku na zápas Slavie-Brno. (Górnik se také účastní den předtím zápasu Bohemians se Spartou. Bohemians a Górnik měli družbu, která byla ukončena 10. 8. 2008).“* (redakce, Nejznámější Polsko-české družby + videa [online]. 20. 12. 2011 [20. 11. 2017]. Dostupné z: <http://www.supporters.cz/clanek/nejznamejsi-polskoceske-druzby-videa/3746.html>). Další družbou českých a polských fanoušků je družba mezi FCS Opava a Slask Wroclaw. I fanoušci AC Sparta Praha v posledních letech několikrát zvažovali družbu s polskými chuligány: *„V 90.letech dostala Sparta návrh na družbu od Wisla Krakov, ale chuligáni Sparty tehdy odmítli s tím, že Sparta nikoho nepotřebuje, že je sama o sobě silná. V té době to tak bylo. Obecně navíc hrálo roli to, že starí chuligáni Sparty neměli zrovna Poláky v lásce a baníkovcům se vždy smáli, že si na pomoc berou GieKSu. Někdy v období 2010 - 2014 zkoušeli Prague Boys rozjet družbu s Widzew Lodž, Stal Rzeszow a Karpaty Krosno a Poláci se často objevovali v našem sektoru. Pak se však Prague Boys rozpadli a všechny kontakty ustaly. V současné době by jistě družba s Poláky představovala velkou pomoc.“* (správce, Rozhovor s chuligánem Sparty Praha pro ruský web [online]. 26. 2. 2017 [20. 11. 2017]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/domains/hooligans.cz/index.php/interviews/5335-rozhovor-s-chuliganem-sparty-praha-pro-rusky-web>). O vlivu polských hooligans mluví i další chuligáni, často mezi sebou používají výraz „polský styl“ nebo „východní styl“. Těmito výrazy se myslí velice dobře organizované skupiny hooligans, kteří jsou

trénování v bojových sportech a chuligánské vztahy řeší i mimo fotbalové prostředí, prakticky každodenně a výrazně jim to zasahuje i do osobního života. Zároveň řada z nich je ochotná jít až za pomyslnou hranu, např. mohou používat zbraně, ovšem dodržují jistá opatření v bitkách, jakási nepsaná pravidla, jako je věkové omezení, omezení počtů atd. Polská a ruská chuligánská scéna je považována téměř za poloprofesionální sport, minimálně ji tak vnímají samotní hooligans z těchto zemí. Podobné tendence začíná vykazovat i česká subkultura hooligans. Pro řadu českých hools představují domluvené rvačky sport a zábavu: „*Mně osobně ta bitka potom dala to, že to byla sranda, zábava.*“ (Weigl, J., Subkultura hooligans v České republice a její obraz v médiích, příloha A: rozhovor s respondentem 5, Univerzita Jana Ámose Komenského, 2016).

9 FOTBALOVÉ CHULIGÁNSTVÍ A KOMUNIKACE

Pro fotbalové chuligány je potřeba komunikace zcela zásadní. Subkultury ultras a hooligans mají různé potřeby a proto se jejich komunikace zásadně liší. Zatímco ultras se snaží vytvářet atmosféru přímo na fotbalových stadionech, současní hooligans se zaměřují na aktivity, které se, téměř výlučně, odehrávají mimo fotbalové hřiště. Z těchto důvodů je následující kapitola rozdělena do dvou částí, do části zaměřující se na komunikační prostředky a potřeby komunikace ultras a hooligans jako dvou zcela samostatných subkultur.

9.1 Komunikace ultras skupin

Ultras jsou skupiny fanoušků zaměřující se na vytváření atmosféry na stadionech. Sami sebe obvykle označují za aktivní fanoušky. Tento styl podporování fotbalových klubů vznikl v Itálii v 60. letech 20. století. Podobně se ve stejném období rozhodli svůj klub podporovat i fotbaloví fanoušci ve státech bývalé Jugoslávie. Díky své organizovanosti a aktivitám se tento styl podporování fotbalových mužstev rychle rozšířil i do ostatních evropských zemí. Ultras se od svého počátku vyznačují vysokou organizovaností během fotbalových utkání. Scházejí se tradičně v prostorech za fotbalovou brankou, pro které se vžil pojem kotel. Aktivně vytváří atmosféru, organizovaně skandují, vymýšlí popěvky a často se snaží atmosféru dotvářet různými choreografiemi, máváním vlajek, transparenty a v neposlední řadě odpalováním zábavní pyrotechniky.

Tyto organizované skupiny vždy řídí několik jednotlivců. Ti nejčastěji, s cílem co nejlépe zorganizovat fanoušky přímo na stadionu, využívají megafony, nebo mikrofony. Tito vedoucí fanoušci rozkřikují chorály, ke kterým se následně přidávají všichni ostatní fanoušci v sektorech označovaných jako kotel.

Další aktivitou spojenou s ultras jsou choreografie, nejčastěji vytváření transparentů a obrovských plachet s obrázky, případně kartonových choreografií, které

dohromady vytváří poměrně složité obrazy na větší ploše. K realizaci takovýchto fanouškovských aktivit ultras obvykle potřebují aktivně komunikovat se zástupci fotbalových klubů, aby jim umožnili podobné akce zrealizovat a zorganizovat. Např. kartonové choreografie jsou velice náročné na realizaci. Skupina fanoušků musí nejprve označit sedačky, následně, ještě před začátkem fotbalového zápasu, k sedačkám připevnit kartony, k čemuž jim fotbalový klub musí povolit vstup na stadion ještě před začátkem fotbalového utkání. Zároveň je organizačně velice těžké určit, jaký typ kartonu má být na jakém místě. V průběhu utkání následně ultras musí přesvědčit ostatní diváky, které označují za „normály“, aby nad hlavu zvedly kartony v jeden moment. Např. zapojení klubu AC Sparta Praha je na tvorbě těchto choreografií zcela evidentní. V případě rozsáhlé větší choreografie klub upozorňuje na výsledkové tabuli, na plánovanou choreografii – oznamuje, ve které minutě utkání k ní dojde. Tyto choreografie jsou často financovány z prodeje fanouškovských předmětů, triček apod., které si nechávají vytvořit samotní fanoušci. Některé kluby v České republice také přispívají na tvorbu choreografií přímo samotným ultras. Choreografie s velkou rozvinutou plachtou prakticky není možné vytvořit jinde, než v prostorách samotného fotbalového stadionu.

Přestože je odpalování zábavní pyrotechniky na zápasech zakázáno, existují i případy, kdy jsou ultras domluveni na pyrotechnické choreografii, nebo je pyrotechnika přímo součástí choreografie samotné. Spartánský a slávističtí ultras tradičně oslavují výročí založení svých klubů hromadným odpálením světlic, často v takovém množství, že není možné, aby nebyli fanoušci s vedením klubu domluveni. I z přístupu bezpečnostních služeb na stadionu je přitom patrné, že o plánované pyro-show vědí a prakticky do ní nezasahují. To není případ odpálení pyrotechniky jednotlivce. V takovýchto případech bezpečnostní služby okamžitě zakročují.

Ultras skupiny a jejich členové komunikují nejenom sami mezi sebou a s ostatními fanoušky na fotbalových stadionech, komunikaci a organizovanost vyžaduje i samotná tvorba a příprava choreografií a ta je realizovatelná pouze za přispění fotbalových klubů a v čase mimo fotbalové zápasy. Dochází tak k domluvě se zástupci klubů, případně i zástupci bezpečnostních služeb. Řídící členové ultras skupin také často komunikují se zástupci médií, zřejmě nejslavnější případ této komunikace je spojený s vedoucím ultras Slavie Praha, jemuž se přezývá Strašák. Ten se zmínil o způsobu financování ultras

aktivit slávistických fanoušků v rozhovoru pro prazsky.denik.cz: „*Na choreografii se vybírá u vstupů na stadion, prodáváme také svoje suvenýry a nově funguje také e-shop www.tribunaseverstore.cz. Finančně jsme absolutně nezávislí. Ročně se za choreografii utratí desítky, stovky tisíc korun.*“ (Káva, M., Plný stadion a hlad po úspěchu pomůže, říká Lukáš „Strašák“ Vala [online]. 3. 3. 2017 [21. 11. 2017]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/fotbal_region/plny-stadion-a-hlad-po-uspechu-pomuze-rika-lukas-strasak-vala-20170302.html).

9.2 Komunikace hooligans

Komunikace je základní potřebou i pro členy subkultury hooligans a provází veškeré jejich aktivity. Hooligans komunikují nejčastěji za cílem domluvení chuligánských bitek. Členství v hooligans je obvykle provázáno i s osobním životem jedince, a tak prostupuje řadou činností, které s fotbalovým chuligánstvím zdánlivě nesouvisí, jako je např. styl oblečení, jeho značky, případně tetování.

Tetování a styl oblékání hooligans často využívají i jako způsob vzájemné komunikace, jednu z možností, jak se poznat. Tento způsob je zřejmě nejpatrnější u anglických hooligans z 80. let, kteří byli úzce provázáni se subkulturami skinheads, pro které je ikonický způsob sestřihu vlasů - obvykle vyholené hlavy. Hooligans často také využívají vlastní symboliku. Nejznámějším případem takového symbolu je tzv. chuligánské h. Dalším symbolem je zkratka A.C.A.B., kterou ovšem používá i řada dalších subkultur.

Hooligans způsoby dorozumívání během vývoje mění. Rozvoj moderních technologií na začátku 21. století jim umožnil snadnější domluvu. Zároveň ale zvyšuje i riziko odhalení policejními složkami a tak si hooligans vytvořili vlastní kódované výrazy. Například „grilovačka“ je kódovaný výraz pro domluvenou bitku. Podobně kódována je i komunikace na sociálních sítích.

Na rozdíl od ultras skupin, hooligans se obvykle komunikaci se zástupci klubu vyhýbají, dochází pouze k občasnému a nedomluvenému dorozumívání s fotbalovými

hráči a realizačním týmem, které obvykle iniciují rozladění hooligans, většinou aby zkritizovali herní výkon a nasazení hráčů. Podobný případ se odehrál při tréninku hráčů AC Sparta Praha, kdy skupina hooligans chtěla mluvit s trenérem. Celou situaci uklidňoval oblíbený hráč a kapitán mužstva Tomáš Rosický: „*Podle informací Sport.cz zástupci tvrdého jádra v pátek dopoledne přerušili trénink prvního mužstva fotbalové Sparty na Strahově. Nedošlo k žádnému násilí, účelem protestu bylo předat neúspěšnému trenérovi Andreovi Stramaccionimu letenku do Itálie.*“ (sport.cz, Fanoušci Sparty přerušili páteční trénink! Stramaccionimu dali letenku do Itálie [online]. 1. 12. 2017 [2. 12. 2017]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/fotbal/synot-liga/clanek/939365-fanousci-sparty-prerusili-patecni-trenink-stramaccionimu-dali-letenku-do-italie.html>).

Dalším nástrojem pro dorozumívání a spojení mezi hooligans jsou internetové stránky hooligans.cz, které informují o dění v subkulturách fotbalových chuligánů. Zde hooligans informují o svých aktivitách. Hooligans.cz dokonce provozuje vlastní facebookovou skupinu, stejně jako instagramový účet, kde často publikuje fotografie ze samotných bitek, případně fotografie fotbalových tetování apod. Stránky zároveň provozují internetové diskusní fórum.

Komunikace hooligans probíhá i mimo plánování fotbalových potyček. V poslední letech se v České republice po vzoru polských a ruských hooligans objevil trend společných tréninků bojových sportů a simulací fotbalových bitek. K realizování simulací i tréninků hooligans opět využívají rozsáhlou komunikaci, potřebují totiž, aby na tyto tréninky chodilo vždy co nejvíce lidí kvůli kvalitě a četnosti chuligánů.

Nové členy nejčastěji čeští hooligans získávají v prostorách kotle, zjednodušeně mezi ultras skupinami. Tam se navzájem často poznávají a potkávají lidé, navazují přátelské vztahy a podle aktivit přímo na stadionech a postupnému poznávání případně rekrutují nové členy.

Posledním ze způsobů komunikace hooligans jsou grafity a nálepky, kterými si především zahraniční hooligans vymezují svá území.

ZÁVĚR

Fenomén fotbalového chuligánství není jen prostým průvodním jevem fotbalového sportu. První organizovaní hooligans vznikli ve Velké Británii 60. let pod vlivem dalších subkultur, ke kterým patřili zejména mladí lidé většinou pobouření svým sociálním postavením. V době vzniku této subkultury byl fotbal považován za dělnický sport. Největší vliv na vznik a vývoj hooligans měla subkultura skinheads. Ve stejné době, tedy v 60. letech, také vznikala další subkultura spojovaná s fotbalem a výtržnostmi – ultras. Ta se vyvinula zhruba ve stejném časovém období v Itálii a bývalé Jugoslávii. Ultras jsou označováni za aktivní fanoušky, tvoří choreografie a z velké části vytváří atmosféru na stadionech. Právě ultras jsou nejčastěji zodpovědní za odpalování pyrotechniky. V osmdesátých letech vznikají hooligans skupiny v Polsku a později i v Rusku. Za vznik fotbalového chuligánství v České republice se považuje rok 1985 díky výjezdu spartánských fanoušků do Banské Bystrice. V řadě zemí jsou subkultury hooligans a ultras propojené a členové se vzájemně prolínají. V 90. letech a na přelomu tisíciletí byly české subkultury ultras a hooligans výrazně pod vlivem skinheads a řada fanoušků byla propojena i s extrémně nacionalisticky až neonacisticky smýšlejícími politickými směry. Ultras skupiny často komunikují interně, ale i se zástupci klubů. Shánějí finance na choreografie, snaží se vytvářet na stadionech atmosféru, podporovat tým a nejsou obvykle tolik uzavřené. Hooligans skupiny jsou naopak uzavřenými skupinami, zaměřujícími se spíše na potyčky s fanoušky soupeře, než na fandění samotné. Bitky v České republice dnes probíhají prakticky výlučně mimo fotbalové stadiony a bez větší pozornosti veřejnosti. Fotbaloví chuligáni jsou v současnosti trénovanými sportovci, poloprofesionálními zápasníky. Jejich bitky probíhají v menších počtech, aby se zabránilo případnému policejnímu zákroku. Na vývoj fotbalového chuligánství měli v 80. a 90. letech nejvýraznější vliv italské ultras a angličtí hooligans. V současnosti je v České republice ale nejvýraznější vliv polských a ruských hooligans, který do České republiky proniknul zejména díky družbě příznivců FC Baník Ostrava a GKS Katowice a díky aktivitám dnes již neexistující chuligánské skupiny fanoušků AC Sparta Praha - Prague boys. Fotbaloví chuligáni ovládají bojové sporty a na své bitky trénují a případně je i simulují. Vývoj a nedávná historie fotbalového chuligánství ve státech bývalé Jugoslávie upozorňuje na obrovské riziko, které tyto subkultury mohou

představovat. Do válečných operací na Balkánském poloostrově se aktivně zapojovaly polo-militantní skupiny fotbalových fanoušků, kteří byli za tímto účelem i vycvičeni. Podíleli se na řadě válečných zločinů a dodnes jsou považováni za jedny z nejrizikovějších. Vyvozené závěry této práce také potvrzují účinnost bezpečnostních opatření a modernizace fotbalových stadionů, což ovšem platí pouze na stadionech samotných. Ani ve Velké Británii se nepodařilo fotbalové chuligánství vymýtit úplně, pouze jej z velké části dostat z prostoru fotbalových stadionů, případně snížit počty členů subkultury hooligans. Motivací k potyčkám hooligans je nejčastěji adrenalin, touha po odreagování, vybití emocí, případně i demonstrace postoje k nějakému problému. Chuligáni sami vnímají většinou svoji činnost jako bojový sport, případně životní styl. Podobně členové ultras vnímají ultras jako životní styl, i když motivace se liší, častěji jsou motivováni sportovním děním a fanouškovstvím.

Seznam použitých zdrojů

Seznam použitých českých zdrojů:

Mareš, Smolík, Suchánek, Fotbalový chuligáni: Evropská dimenze subkultury, 1. vydání, Brno: Centrum strategických studií, 2004, ISBN 80-903333-0-3

Pelikán, Havlíková, Chrobák, Rychlík, Tejchman a Vojtěchovský, Dějiny Srbska, 1. vydání, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, s. 526, ISBN 80-7106-671-0

Řešetka, Miroslav a kolektiv, Anglicko – český, česko – anglický slovník, 6. vydání, Olomouc: FIN Publishing, 1998, ISBN 80-86002-41-1

Smolík, Josef, Fotbalové chuligánství: historie, teorie a politizace fenoménu, 1. vydání, Karlovy Vary: Zdeněk Plachý – vydavatelství a nakladatelství, 2008, ISBN 978-80-903556-3-7

Seznam použitých zahraničních zdrojů:

Bannon, James, Running with the firm, 2. vydání, Londýn: Ebury Press, 2014, s.43, ISBN 9780091951528

Frosdick a Marsch, Football Hooliganism, 2. vydání, Abigdon: Routledge, 2011, ISBN 978-1-84392-129-5

Pennant, Cass, Congratulations you have just met the I.C.F., 1. vydání, Londýn: John Blake Ltd, 2003, s. 22, ISBN 1904034853

Seznam použitých internetových zdrojů:

AC Sparta Praha, Otázky a odpovědi / rozhovor s Danielem Křetínským [online]. 21.12.2017 [22.12.2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=D7gknErv9yY>

AC Sparta Praha-FC Barcelona 1:0 (1.4.1992) [online], 29.12.2010 [21.10.2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=slq2KLTkOcm>

Admin h, Ajax Amsterdam – Slavia Praha [online]. 17.8.2007 [11.9.2017]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/czech/32-cr207/138-ajax-amsterdam-slavia-praha>

Admin h, Rozhovor s Nerem z Wisly Krakow [online]. 10.5.2012 [11.10.2017]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/foreign/46-pol/1355-rozhovor-s-nerem-z-wisly-krakow>

Admin h, Torcida Split – historie první ultras skupiny v Evropě (1.) [online]. 27.1.2009 [17.10.2017]. Dostupné z: <http://www.hooligans.cz/reports/foreign/57-chorv/449-torcida-split-historie-prvni-ultras-skupiny-v-evrope-1>

afi, Kreml odsoudil ruské fotbalové výtržníky. Podle Lebeděva však „bránili čest země“ [online]. 14.6.2016 [13.10.2017]. Dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1817255-kreml-odsoudil-ruske-fotbalove-vytrzniky-podle-lebedeva-vsak-branili-cest-zeme>

Ajax-sks [online]. [25.9.2017]. Dostupné z: <http://rws2001.com/vyjezdy/ajax-sks.html>

basileos, Polští hooligans – historie a tradice prolitá krví [online]. 16.11.2011 [10.11.2017]. Dostupné z: <http://www.eurofotbal.cz/clanky/polsti-hooligans-historie-a-tradice-prolita-krvi-165156/>

ČTK, Duel Itálie – Srbsko byl ukončen kvůli hostujícím fanouškům [online]. 12.10.2010 [18.10.2017]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/fotbal/kvalifikace-me-2012/clanek/176708-duel-italie--srbsko-byl-ukoncen-kvuli-hostujicim-fanouskum.html>

ČTK, Německé reprezentanty naštváli v Praze vlastní fanoušci [online]. 2.9.2017 [1.10.2017]. Dostupné z: <http://www.eurofotbal.cz/clanky/nemecke-reprezentanty-nastvali-v-praze-vlastni-fanousci-373569/>

ČTK, V Polsku schválili „kladivo na chuligány“ pro Euro 2012 [online]. 22.9.2011 [12.11.2017]. Dostupné z: <https://sport.ihned.cz/fotbal/v-polsku-schvalili-kladivo-na-chuligany-pro-euro-2012/r~i:article:715146/>

Dvořák, J., Světlice, dělbuch a bitky! Chorvaty proti Čechům zradili fanoušci [online]. 17.6.2016 [18.10.2017]. Dostupné z: <https://isport.blesk.cz/clanek/fotbal-reprezentace-euro-2016/272479/svetlice-delbuch-a-bitky-chorvaty-proti-cechum-zradili-fanousci.html>

Felt, K., Rebel: Osobní zpověď Tomáše Řepky, 1. vydání, Praha: Ottovo nakladatelství s.r.o., 2011, s.70, ISBN 978-80-7451-092-2

Fnc, Okolo futbola [online]. [5.6.2017]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/342207-okolo-futbola/prehled/>

Fotbaloví chuligáni (pořad Víkend, rok 2006) [online]. 9.1.2012 [21.10.2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=PhyMDo6mbFg>

Gotlieb, P., Občanskou válku v Jugoslávii rozpoutal jediný fotbalový zápas [online]. 14.7.2015 [18.10.2017]. Dostupné z: <http://extrastory.cz/obcanskou-valku-v-jugoslavii-rozpoutal-fotbalovy-zapas-mezi-chuligany-dinama-zahreb-a-crvene-zvezdy.html>

Historie AC Sparta Praha, [21.10.2017]. Dostupné z: <http://www.sparta.cz/cs/klub/historie/ac-sparta-praha.shtml>

Hooligans – Dokument ČT [online]. 1.2.2012 [21.10.2017]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=lZjXVBQvcDw>

iDnes.cz, ČTK, Srbové a Albánci nedohráli zápas. Kvůli stržené vlajce vzplály emoce [online]. 14.10.2014 [18.10.2017]. Dostupné z: https://fotbal.idnes.cz/srbsko-albanie-nedohrany-zaps-fotbal-kvalifikace-euro-pfy-/fot_reprez.aspx?c=A141014_225531_fot_reprez_ten

Iju, V Rusku mají jasno: Z bitek fanoušků bude nový sport! [online]. 5.3.2017 [14.10.2017]. Dostupné z: <http://sport.tn.nova.cz/clanek/v-rusku-maji-jasno-z-bitek-fanousku-udelame-organizovany-sport.html>

Jakoubek, J., Od Fleků až na ostrov Vis. Hajduk slaví 70 let od obnovení klubu [online]. 7.5.2014 [17.10.2017]. Dostupné z: https://fotbal.idnes.cz/fotbal-hajduk-split-vyroci-ddf-fot_zahranici.aspx?c=A140506_192955_fot_zahranici_rou

Kaveh Solhekol, The 50 worst famous football fans [online]. 26.11.2008 [1.10.2017]. Dostupné z: <https://www.thetimes.co.uk/article/the-50-worst-famous-football-fans-5hfcnq827sv>

Káva, M., Plný stadion a hlad po úspěchu pomůže, říká Lukáš „Strašák“ Vala [online]. 3.3.2017 [21.11.2017]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/fotbal_region/plny-stadion-a-hlad-po-uspechu-pomuze-rika-lukas-strasak-vala-20170302.html

Kolektiv autorů, Vyprávěj: rychlík hron zdemolovali při cestě na ligové utkání do Banské Bystrice fanoušci fotbalové Sparty Praha, [21.10.2017]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10195164142-vypravej/bonus/8228-rychlik-hron-zdemolovali-pri-ceste-na-ligove-utkani-do-banske-bystrice-fanousci-fotbalove-sparty-praha>

Konečný, P., 12. věcí, které jste nevěděli o ruských chuligánech: Koho nenávidí a chrání je Putin? [online]. 16.6.2016 [13.10.2017]. Dostupné z: https://www.expres.cz/chuligani-rusko-fotbal-euro-putin-dru-sport.aspx?c=A160614_173719_dx-sport_mzk

Krušina, M., Slavné dny: Den fotbalové tragédie v Bruselu [online]. 29.5.2013 [11.10.2017]. Dostupné z: <https://www.stream.cz/slavedny/815814-den-fotbalove-tragedie-v-bruselu-29-kveten>

mm, ČTK, Sport.cz, Chaos, zmatek, násilí! Němečtí chuligáni řádili v Londýně [online]. 15.9.2017 [2.9.2017]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/fotbal/evropska-liga/clanek/916977-chaos-zmatek-nasili-nemecti-chuligani-radili-v-londyne.html>

Od 1863 po současnost [online]. [1.2.2018]. Dostupné z: <http://www.fifa.com/about-fifa/who-we-are/the-laws/index.html>

PRO-VLAST, Co vám v televizi neřeknou: 15 000 lidí proti islamizaci (Drážďany) [online]. 16.12.2014 [1.10.2017]. Dostupné z: <https://pro-vlast.org/2014/12/16/co-vam-v-televizi-nereknou-15-000-lidi-proti-islamizaci-drazdany/>

redakce, Nejznámější Polsko-české družby + videa [online]. 20.12.2011 [20.11.2017]. Dostupné z: <http://www.supporters.cz/clanek/nejznamejsi-polskoceske-druzby-vidia/3746.html>

rn, Historie polských chuligánů – krev a víra – 1. díl [online]. 9.8.2012 [10.10.2017]. Dostupné z: <http://www.supporters.cz/clanek/historie-polskych-chuliganu-krev-a-vira-1dil/4256.html>

rn, Historie polských chuligánů – 2. díl - války [online]. 22.8.2012 [10.10.2017]. Dostupné z: <http://www.supporters.cz/clanek/historie-polskych-chuliganu-2dil-valky/4290.html>

rn, Historie polských chuligánů -3.díl- mocné koalice [online]. 5.10.2012 [10.10.2017]. Dostupné z: <http://www.supporters.cz/clanek/historie-polskych-chuliganu-3dil-mocne-koalice/4424.html>

sport.cz, Fanoušci Sparty přerušili páteční trénink! Stramaccionimu dali letenku do Itálie [online]. 1.12.2017 [2.12.2017]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/fotbal/synotliga/clanek/939365-fanousci-sparty-prerusili-patecni-trenink-stramaccionimu-dali-letenku-do-italie.html>

správce, Nejnebezpečnější němečtí chuligáni (podle časopisu Bild) [online]. 20.7.2015 [30.9.2017]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/foreign/45-ger/4755-nejnebezpecnejsi-nemecti-chuligani-podle-casopisu-bild>

správce, Německá ultras scéna [online]. 14.8.2013 [30.9.2017]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/foreign/45-ger/3118-nemecka-ultras-scena>

správce, Polsko: historie „ustawek“ [online]. 30.3.2013 [11.10.2017]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/foreign/46-pol/2613-polsko-historie-ustawek>

správce, Polsko: Proces s chuligány Wisla Krakow [online]. 24.12.2013 [11.10.2017]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/foreign/46-pol/3560-polsko-proces-s-chuligany-wisla-krakow>

správce, Rozhovor s chuligánem Sparty Praha pro ruský web [online]. 26.2.2017 [20.11.2017]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/domains/hooligans.cz/index.php/interviews/5335-rozhovor-s-chuliganem-sparty-praha-pro-rusky-web>

správce3, Italská scéna – ultras skupiny, politické rozdělení, družby, nepřátelství [online]. 4.7.2015 [10.9.2017]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/foreign/58-ita/4731-italska-scena-ultras-skupiny-politicke-rozdeleni-druzby-nepreatelstvi>

správce3, Mobilizace Chorvatských ekip před ničivým požárem (17.7.2017) [online]. 18.7.2017 [18.10.2017]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/domains/hooligans.cz/index.php/reports/foreign/5467-mobilizace-chorvatskych-ekip-pred-nicivym-pozarem-17-07-2017>

Štos, J., Na fotbalové stadiony poprvé půjdou pouze „tajní“ policisté [online]. 22.2.2009 [4.12.2017]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/na-fotbalove-stadiony-poprve-pujdou-pouze-tajni-policiste-poj-/domaci.aspx?c=A090222_093531_domaci_jan

tn.cz, ČTK, VÁLKA HOOLIGANS: V Krakově ubodali fanouška [online]. 17.1.2011 [11.10.2017]. Dostupné z: <http://sport.tn.nova.cz/clanek/sport/fotbal/dalsi-fotbal/valka-hooligans-v-krakove-ubodali-fanouska.html>

Zuna, P. Slavné dny: Den, kdy vyvrcholilo Vánoční příměří [online]. 25.12.2016 [3.1.2017]. Dostupné z: <https://www.stream.cz/slavedny/10015483-den-kdy-vyvrcholilo-vanocni-primeri-25-12-1914>

Seznam použitých elektronických zdrojů:

Allen A., Stručné dějiny fotbalu podle Alfieho Allena, 2017, Velká Británie

Erskine, J., Jedna noc v Turíně, 2010, Velká Británie

Dyer, D., Real football factories international ep.3, 2006, Velká Británie

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1

1) 1 A – rozhovor s brazilským chuligánem	I
2) 1 B – rozhovor s policistou	VI
3) 1 C – rozhovor s chuligánem anglického klubu Millwall	IX
4) 1 D – rozhovor s chuligánem SK Slavia Praha	XII
5) 1 E – rozhovor s chuligánem AC Sparta Praha	XV
6) 1 F – rozhovor s Ultras AC Sparta Praha	XVII

Příloha 2

Tričko AS Sparta Praha „Měla kliku, že neprolezla“	XX
--	----

Příloha 1 A – rozhovor s brazilským chuligánem

Respondent je brazilským občanem, který vystupoval i v jedné epizodě dokumentárního seriálu Real football firms, international

Jak ses dostal k tzv. aktivnímu fotbalovému fandění?

Vždy jsem měl vášeň pro fotbal, od té doby, co jsem začal chodit na zápasy svého týmu, byla to přirozená věc, stát se chuligánem, v 80. a obzvlášť v 90. letech. V období mého dospívání, fanoušci mého klubu byli velice slavní a velmi aktivní, já přirozeně vyrostl mezi nimi.

How did you get to active football supporting?

I've always been passionate about football, since I was going to my team's games, it was a natural thing to become a Hooligan in the 80's and especially in the 90's. At the time of oha my adolescence, my club's fans were famous and very active, I naturally grew inside them.

Od kdy jsi fotbalovým chuligánem?

Přesně v roce 1990 jsem vstoupil do mojí skupiny, nebylo snadné stát se její součástí, podstoupil jsem několik rituálů a požadavků na členství, vstoupil jsem v roce 1990, ale začal jsem chodit až v roce 1993, během prvních tří let... jsem musel dokázat, že mám trochu cenu, hodnotu, v domácích zápasech.

Since when you started to be football hooligan?

Exactly in 1990 I joined my firm, it was not easy for you to be a part of it, I had several rituals and requirements to be a member, I joined in 1990 but I only started going out in 1993, in the first 3 years I had to prove a little bit of my value in home games.

Proč jsi se fotbalovým chuligánem stal?

Pro teenagera jsou bitky fascinující, propojené s jeho láskou ke klubu, a v 90. letech byly bitky v Brazílii stále méně nebezpečné, než je tomu dnes. Popravdě, 90. léta

znamenal konec čestných bitek, po polovině dekády se používání podomácku vytvořených bomb a zbraní stalo běžnou věcí... situace se změnila.

Why you started to be football hooligan?

For a teenager, fights are a fascination, allied to his love for his club, and in the 1990s, fights in Brazil were still less dangerous than today, in fact, the 90s marked the end of honest fights, from Half of the decade, the use of homemade bombs and weapons was becoming banal ... and the situation changed.

Jak jsi se k hooligans dostal?

V Brazílii jsou skupiny fanoušků obrovské, pokud jsi součástí některé z nich, jediná možnost jak vyniknout, je být dobrým vojákem, dobrým válečníkem a každý, kdo se stane členem, jím chce být, to je přirozená věc.

How did you get to football hooligans?

In Brazil, the fans are very big, if you are part of one of them, the only way you can stand out is to be a good soldier, a good warrior, and everyone who joins has this thought, it was a natural thing ..

Kde a kdy vznikli hooligans?

V Brazílii začalo chuligánství v 70. letech, ale v 80. a zejména v 90. letech se dostalo do povědomí, speciálně po ose Sao Paulo a Rio de Janeiro.

When and where was created hooligans?

In Brazil, Hooliganism had already begun in the 1970s, but in the 1980s and especially in the 1990s the fighting came to a head, especially in the São Paulo axis Rio de Janeiro

Jaké jsou hlavní rozdíly mezi chuligány v Evropě a chuligány v Brazílii?

Je spousta rozdílů v evropském stylu chuligánství. V Brazílii neexistuje respekt, jenom nenávisť, po léta, došlo ke spoustě úmrtí, takže kdykoliv je bitka, je i pocit pomsty, neprokazujeme respekt, nenávidíme se.

Samozřejmě nejvíc bitek probíhá ručně, ale použití zbraní mezi velkými rivaly - bomb, železných tyčí, je velmi obvyklé.

What are the main differences between hooligans in Europe and hooligans in Brazil?

There are many differences in the European style ... in Brazil there is no respect, only hate, over the years, many deaths occurred, so whenever there is a fight, the feeling is revenge, we do not respect, we hate.

Of course most of the fights are done by the hand, but the use of weapons between big rivals, bombs, and iron bars is very common.

Existuje mezi chuligány něco jako reprezentační smír? (pro zápasy národních týmů)

Měli jsme období klidu, ale to bylo vynucené bezpečnostními složkami, díky tisku a policii, ale trvalý mír nikdy nebyl a existují města, nebo stadiony, kde nemáme odpůrce, ale mezi velkými fanouškovskými skupinami je případné příměří dnes vynuceno pouze kvůli velkému podnikání, spoustě peněz pro vůdce skupin, které násilnosti narušují.

Is there between hooligans something as native peace?

We have already had times of peace, but forced by the authorities and by the pressure of press and police, but never lasting peace, and there are also cities or stadiums where we have no adversaries, but among the great fans, peace is only now occurring because of big business, lots of money for the leaders and the violence started to disrupt the leaders.

Existují nějaké rozdíly mezi chuligány reprezentací a klubovými chuligány?

V Brazílii existuje jenom jeden typ chuligánů, jsme nazýváni organizovanými fanoušky (roztleskávačkami), jako Barra Bravas v Argentině, nejsou žádní chuligáni, kromě členů organizovaných fanoušků.

Are there any differences between internation hooligans and club hooligans?

In Brazil there is only one type of hooligans, we are called organized cheerleaders, like the barra bravas in Argentina, there are no hooligans of the club, except the members of organized cheerleaders.

Co pro tebe hooligans znamená?

Chuligánství pro mě znamená bránění důvodů, bránění klubu, ukázat rivalům, že nad nimi máme převahu a že nikdy nedovolíme, aby se situace změnila. Je to cestování na venkovní zápasy našeho týmu a ukázka toho, že jsme bezkonkurenční. Je to důkaz toho, že jsme ochotni udělat vše.

What does hooligans mean for you?

Hooliganism for me means defending a cause, defending your club, showing your rival that we are superior, and that we will never allow the situation to change, it is to travel where your club plays and show that you are unbeatable. It is willing to do everything.

Existují koalice mezi fanoušky různých klubů?

Ano, v Brazílii existují přátelství mezi týmy z jiných zemí, ale pouze ze zahraničí. Brazílii je obrovská země, ale přátelství existuje pouze se vzdálenými skupinami.

Is any coalition between fans of different clubs?

Yes, in Brazil there are friendships between teams from other states, but in other states, Brazil is a very big country, but friendships are only with distant firms.

Jak vypadá mezinárodní chuligánská scéna?

Když se podíváme hlavně na Evropu, vidíme, jak jsme tu žili v minulosti, dnes je to nemožné porovnávat. Jsme mnohem větší a bitky jsou v úplně odlišných stylech. Je tu skvělá beztrestnost a používání zbraní a obrovská nenávisť, kterou mezi sebou cítíme, to nás odlišuje od evropských hooligans.

How looks international hooligans scene?

When we look at Europe mainly, we remember what we lived here in the past, today it is impossible to make a comparison. We are much bigger and the fighting has completely different styles, the impunity here of justice is great and the use of arms and hatred that we feel between us differs us from the European hooligans.

Jaké druhy chuligánských bitek jsou v Brazílii častější - domluvené, nebo přepadovky?

Po světovém šampionátu, pro který se postavily moderní stadiony, bezpečnost a policie kompletně změnila skutečnou situaci pro fanoušky. Případy boje jsou vzácnější.

Fanoušci sami se stali součástí peněžní stránky věci, nechtějí bojovat za prodej košil...

Ale jsou stále případy bitek a přepadovek, i když jsou stále vzácnější.

Are there more frequent clashes in Brazil or arranged skirmishes?

After the world cup, with the construction of modern stadiums, the authorities and the police have completely changed the reality of the fans, cases of fighting are rarer, the fans themselves are part of the money scheme, do not want to fight to sell shirts ... but there are cases of fights and ambushes, but they are increasingly rare.

V Evropě, zejména v České republice, Polsku, Rusku, zastává většina chuligánů radikální politické názory. Je to v Brazílii podobné?

Jednoznačně ne. Brazílské vejce je velice politice odcizené, fanoušci v Brazílii se zajímají pouze o bitky a klub. Brazílský lid je na politiku hloupý. Většina lidí je chudá a postrádá kulturu. Posledních 14 let vládla levicová vláda, zaplatila lidem pár malých věcí a kontrolovala zemi. Dnes vládne pravice, ale vláda je strašně zkorumpovaná.

In Europe, specially in Czech, Poland, Russia, most of hooligans have radical politic beliefs. Is this same in Brazil?

Definitely not, the Brazilian egg is very politically alienated, the fans in Brazil only care about fights and the club. Brazilian people is so stupid, about politician thing. The most people here are poor, don't have culture. The last 14 years, a left side government, paid some little things for the people and controlled the country. Now it is right side, but it's so much corrupt.

Příloha 1 B – rozhovor s policistou

Rozhovor s bývalým členem policejních složek Kubou Kuchařem

Kdy jsi pracoval jako těžkooděvec?

2000 až 2004, od 15 do 19 v rámci školní praxe. Chodil jsem na policejní školu a tato praxe byla nabídnuta trenérem pouze některým studentům.

Kde jsi praxi vykonával?

Fotbal jsme chodili hlídat v Ostravě na Bazalech, občas jsme se dostali i na hokej, když hrály Vítkovice. Na výjezdy jsme s fanoušky nejezdili, to měli na starosti vždy tamní policisté.

Jaké byly nejvyhrocenější fotbalové zápasy z pohledu fanoušků?

Jednoznačně utkání se Spartou. Potom hodně vyhrocené byly i zápasy s dalšími pražskými kluby, Brnem a velkou rivalitu fanoušci Baníku pociťovali i vůči slezským klubům jako je Opava. Ale na Baníku bylo prakticky každé utkání vyhrocené.

Byl jsi často svědkem výtržností fanoušků Baníku?

Prakticky na každém zápase se někdo pokoušel strhnout, probourat zábrany oddělující ostravský kotol. Často se jim to i povedlo. Když se baníkovští hooligans dostali ze sektoru, bylo jim prakticky jedno, co je před nimi, jestli to jsou děti, důchodci, policie, security.

Dá se určit, kteří fanoušci působili největší problémy?

Jednoznačně ti z kotle. A největší nepořádek vždycky dělali Poláci z Katowic. Ti byli taky bez debaty nejnebezpečnější. Mezi hooligans Baníku se ale vždy bilo několik starších, kteří všechno řídili. Vždycky si dali nějaké znamení typu „teď jdeme“.. a šli. Kupodivu, většina z tehdejších fotbalových hooligans v Ostravě byli vzdělaní lidé. Věděli jsme, že jde často o právníky, doktory apod., kteří se tímto způsobem chodili vybouřit. Navíc, většina z nich už tehdy měla zkušenosti s bojovými sporty, chodili je trénovat.

Setkal ses s tím, že měly bezpečnostní složky nějakou strategii jak nepokoje zvládnout?

Vždycky před zápasem jsme byli rozmístěni na strategických místech stadionu, případně v jeho okolí. Všechno řídili kluci ze zásahovky. My obyčejní jsme byli jakási pomyslná první, nárazová vlna a podle průběhu nepokojů se nasazovaly další složky, třeba v extrémních případech policisté na koních.

Co když fanoušci v hledišti začali odpalovat pyrotechniku?

Byli předem určení lidé, ti největší, pomyslní bijci od nás, kteří měli za úkol pro pyrotechniku dojít a uhasit ji, někdy ve spolupráci s hasiči a dalšími. Dostali vždy povel, že tam mají dojít, ale ne vždy se to podařilo.

Jak se hooligans vůbec podařilo nepovolenou pyrotechniku na stadion dostat?

To byla vždycky záhada. Osobně si myslím, že měli někoho uvnitř security, mezi organizátory, nebo že si různé věci na stadionu schovali již před zápasem. Kontroly byly vždy důkladné, ale prakticky pokaždé se jim na stadion podařilo řadu věcí dostat. Hlavně Polákům. Párkrát jsem u nich viděl i nože, jednou dokonce srp.

Jaké má policista vlastně možnosti, když fanoušci prolomí zábrany a řítí se na něj?

Moc možností nemá. Musí se držet na svém stanovišti a pomocí tonfy nebo obušku situaci uklidnit. Povolené jsou v některých případech i preventivní údery, ale to smí policista použít pouze slabě obušek do oblasti lopatky či stehna, nikam jinam, to je striktně hlídáno.

Jaké druhy policistů byly na stadionech přítomny?

Tak na Bazalech to byli těžkooděnci, zásahovka, jízdní policie a často dokonce byli rozmístěni po stadionu a jeho okolí až 4 ostřelovači.

Jaká jsou případná zranění bezpečnostních složek?

Většinou pouze lehčí, rozbité hlavy, drobné tržné rány, odřeniny, povrchová zranění. Téměř vždycky k něčemu takovému dojde, ale nebývá to nic vážného.

Co fotbaloví chuligáni v okolí stadionu a ulicích?

Policisté jsou většinou rozmístěni i na nádražích, po cestě, v ulicích, já jsem v den zápasu téměř vždy byl na stadionu, ale mimo fotbal jsem se s potyčkami hooligans setkal třeba před hospodami. Ale pokud jde o předem domluvené bitky hooligans, tak ty mají vlastní, nepsaná pravidla, která chuligáni dodržují, např. počty bojovníků apod. Jde o něco jiného, než výtržnosti na stadionu, ty jsou svým způsobem brutálnější.

Setkal ses s podobnými výtržnostmi i na zápasech jiných sportů?

Nejčastěji tyto věci probíhaly na fotbale, ale jednou jsem zažil něco podobného i na hokeji. Bylo to o to horší, protože na hokeji to nikdo moc nečekal. Nedokážu říct, jestli šlo o stejné fanoušky, ale minimálně část z nich byli spíše hokejoví fanoušci.

Stalo se někdy, že se na stadionu odehrávaly nepokoje a televizní přenos a media je do vysílání nezařadila?

Samozřejmě. Na Bazalech docházelo k nějakým výtržnostem prakticky na každém zápase a média se o nich mnohokrát nezmiňovala. Nevím, jestli to bylo naschvál, to si netroufám říci, ale obecně si myslím, že ve skutečnosti jsou fotbalové výtržnosti na stadionu mnohem brutálnější, než jak se zdají v televizi.

Příloha 1 C – rozhovor s chuligánem anglického klubu Millwall

Respondent je členem jedné ze skupin českých hooligans a bývalým členem hooligans anglického klubu Millwall. Přezívá se mu ACAB Fábičovič.

Jak ses dostal k tzv. aktivnímu fotbalovému fandění?

K fotbalu jsem se dostal už asi ve 12 letech, když tenkrát jsem znal pár starých chuligánů a nějak mě to čaplo a někdy v 15 jsem měl svůj první střet.

Od kdy jsi fotbalovým chuligánem?

V tom prostředí se pohybuji od 12 let a chuligán jsem od 15.

Proč ses fotbalovým chuligánem stal?

Lákal mě ten adrenalin a vše kolem toho, to asi nejde vysvětlit, kdo to nezažil, tak nepochopí.

Jak jsi se k hooligans dostal?

Skrz ty známé, bylo to štěstí, ale myslím, že v dnešní době, kdy většina mladých má hooliganství jen jako styl, aby na sebe natáhli bezcenné coury, už to není tak těžké.

Kde a kdy vznikli hooligans?

Vše vzniklo v Anglii, nevím přesně rok, ale myslím, že to bylo, když tam byla největší vlna skinheadství. Vlastně začali skinheadi chodit na fotbal a vyvolávali bitky a místo skinheads si začali říkat hooligans.

Jaké jsou hlavní rozdíly mezi chuligány v České republice a chuligány v jiných částech světa (Polsko, Rusko, Itálie, Balkán, Anglie, Jižní Amerika)?

Tak myslím, že suverénně na vrcholu jsou Poláci, tam je to trochu jiná liga. Např. Wisla Cracovia, tam nejsou žádné meze, ani když není fotbal. Prostě jdeš v oblečení ve stylu, co nosí hooligani a druhý tábor tě nezná, ale je schopný tě bodnout na ulici za bílého dne. A v Česku už jsem byl spíše v té vlně, kdy to postupně upadá.

Vzhledem k tomu, že jsem bydlel a studoval v Anglii a na brigádě se mnou dělal i hooligan z Millwallu, měl jsem možnost s nimi pár akcí zažít, třeba co si pamatuji můj první výjezd s nimi do Readingu, šlo se rovnou do hospody, kde byli fanoušci Readingu, a začalo se řvát: „No one like us, we don't care, we are Millwall from the den.“ (hymna Millwallu) a nějaký fans Readingu se ozval, že je to jejich hospoda, tak hned dostal židlí a byl oheň na střeše, ale byla to paráda. Sice jsem měl zlomený žebra a otřes mozku, protože na mě nastoupil nějaký starej fotr, kterej si mě povodil, ale byla to jedna z nejlepších akcí, co jsem zažil.

Existuje mezi chuligány něco jako reprezentační smír? (pro zápasy národních týmů)

Existují, ale taky už se tomu moc nedá. Myslím tedy v ČR, v zahraničí netuším, nějak jsem se o to nezajímal.

Jsou nějaké rozdíly mezi chuligány reprezentací a klubovými chuligány?

Samozřejmě, repre je jako fotbal. Kdyby se mělo jít na střet například na počty, vybrali by se ti nejlepší ze všech klubů. Zato třeba kluby, když jsou banda na bandu, tak může jít skoro každý bojeschopný de facto.

Co pro tebe hooligans znamená?

Pro mě je to životní styl, nebaví mě chlastat v hospodách a chodit na diskotéky, fetovat a podobný sračky. Radši si jdu zatreénovat a makám na sobě, abych byl dobrý jako zápasník, ne jenom chuligán.

Existují koalice mezi fanoušky různých klubů?

Existují, ale já je moc nemusím. Pole mě by každý klub/skupina měl bojovat za sebe, ne se spoléhat na pomoc.

Jak vypadá mezinárodní chuligánská scéna?

Kromě Polska a pár výjimek si myslím, že vše padá kvůli Acabům.

Jaké druhy chuligánských bitek jsou častější v různých částech světa, domluvené, nebo přepadovky?

Taky jak kde, ale převážně už jen domluvené střety na odlehlém místě právě kvůli policii.

V Evropě, zejména v České republice, Polsku, Rusku, zastává většina chuligánů radikální politické názory. Je to v jiných částech světa podobné?

Je to různý, třeba na některých stadionech má klub dva tábory, pravice a levice. Ale myslím, že většina skupin je spíš pravicová. Já osobně jsem hodně politicky zaměřen k pravici a možná víc než k fotbalu.

Příloha 1 D – rozhovor s chuligánem SK Slavia Praha

Ondřej Kubát je bývalým fotbalovým chuligánem SK Slavia Praha a dodnes patří mezi tzv. aktivní fanoušky.

Jak ses dostal k tzv. aktivnímu fotbalovému fandění?

Poznal jsem partu lidí (ultras) a zapojoval se do tvorby tzv. choreografií. Díky aktivitě na stadionech jsem si začal všimnout i hooligans a později jsem se začal zapojovat i do aktivit spojených s chuligánstvím.

Od kdy jsi fotbalovým chuligánem?

Když mi bylo 16, tak jsme si začali domlouvat střety se stejně starými kluky ze Sparty. Většinou byl domluvený počet a věkové omezení zhruba do 20 let na obou stranách. O rok později jsem se poprvé zúčastnil bitky, kde nebylo věkové ani početní omezení, tzv. banda na bandu.

Proč ses fotbalovým chuligánem stal?

Od začátku jsem to bral jako sport. Bojový zápas po boku kamarádů, stojících pod stejnou vlajkou. Lákal mě ten adrenalin s bitkou spojený.

Jak jsi se k hooligans dostal?

Starší chuligáni si nás začali všimnout a věděli o našich aktivitách, střetech s mladými ze Sparty a tak nás později začali brát i mezi sebe.

Kdy a kde vznikli hooligans?

Hooligans vznikli z fotbalových fanoušků v Anglii, stejně jako fotbal. Fotbal byl dělnický sport a v šedesátých letech na něj začali chodit členové skinheads, ti měli zásadní vliv na vznik této subkultury. U nás v České republice se začali hooligans objevovat v polovině 80. let, ale výrazně se prosadili až v letech 90.

Co jsou hlavní rozdíly mezi chuligány v České republice a chuligány v jiných částech světa (Polsko, Rusko, Itálie, Balkán, Anglie, Jižní Amerika)?

Tak hooligans v Anglii jsou vlastně skupinou normálních lidí, kteří se prostě přijdou na fotbal poprat, popít do hospody a takhle tráví víkendy. V Polsku a Rusku jsou hooligans jiní, hodně trénují bojové sporty, jsou organizovanější, vlastně pomyslně profesionálnější. V Itálii se vytvořila hodně odlišná fanouškovská kultura, začala se tam používat na fotbale pyrotechnika apod. Balkán je něco mezi Itálií a Polskem, dost kapitola sama pro sebe. No a Jižní Amerika, tam opravdu netuším, jak to chodí. V České republice v devadesátých letech byl v hledišti hodně cítit vliv Italů, ale hooligans byli jednoznačně pod anglickým vlivem. V současnosti se to dost změnilo a převládá styl východu, polský a ruský, ale naštěstí ne v té jejich úplně nejextrémnější podobě se zbraněmi.

Existuje mezi chuligány něco jako reprezentační smír? (pro zápasy národních týmů)

V České republice ne, ale v jiných zemích jsou schopní chuligáni z nejvíce znepřátelených klubů společně bojovat za reprezentační tým.

Existují nějaké rozdíly mezi chuligány reprezentací a klubovými chuligány?

Jelikož u nás reprezentační hooligans nejsou, tak nemůžu soudit, ale podle jiných zemí bych řekl, že jde o ty stejné lidi, jako v klubech.

Co pro tebe hooligans znamená?

Možnost postavit se za své kamarády. Vždy jsem to vnímal jako sport a adrenalinový zážitek spojený s přátelstvím a láskou ke klubu.

Existují koalice mezi fanoušky různých klubů?

Jasně, tou asi nejznámější v Čechách je družba Baníku a Katowic. Družby jsou hodně časté v Polsku, ale je i spousta družeb mezi týmy z jiných zemí. Třeba Wisla Krakow má družbu s fans SS Lazio.

Jak vypadá mezinárodní chuligánská scéna?

Hodně výrazní jsou Poláci a Rusové. Problémy často dělají balkánští fanoušci no a Angličani, ti se zase stávají terčem pro ostatní, protože u nich hooligans i fotbal vznikl.

Jaké druhy chuligánských bitek jsou častější v různých částech světa, domluvené, nebo přepadovky?

U nás nejčastěji domluvené bitky s nepsanými pravidly, v současnosti většinou v menších počtech. Stále se občas objevují partyzánky. Podobné je to v Polsku a asi i v Rusku. V Anglii se občas něco semele, ale mám pocit, že stejně jako v Itálii jsou to spíš náhodné potyčky v ulicích, ačkoliv, kdo ví.

V Evropě, zejména v České republice, Polsku, Rusku, zastává většina chuligánů radikální politické názory. Je to v jiných částech světa podobné?

Liší se to stát od státu. Třeba v Itálii je řada fans extrémně pravicová, to se ví, ale řada i levicová, v Anglii to asi nikdo moc neřeší.

Příloha 1 E – rozhovor s chuligánem AC Sparta Praha

Rozhovor s bývalým fotbalovým chuligánem AC Sparta Praha, přezývaným Falešnej Poki.

Jak ses dostal k tzv. aktivnímu fotbalovému fandění?

Chodil jsem na fotbal už s tátou, pak mě to začalo bavit a začal jsem chodit i sám.

Od kdy jsi fotbalovým chuligánem?

Už nejsem. Začal jsem někdy v 18.

Proč ses fotbalovým chuligánem stal?

Chtěl jsem vědět, jaký to je, zažít ten pocit.

Jak jsi se k hooligans dostal?

Přes kamarády z kotle.

Kde a kdy vznikli hooligans?

V Británii po 2. světové válce, ale rvačky na fotbale byly i dřív.

Co jsou hlavní rozdíly mezi chuligány v České republice a chuligány v jiných částech světa (Polsko, Rusko, Itálie, Balkán, Anglie, Jižní Amerika)?

Je to dost podobný. Někde je víc „partyzánek“, někde se používají zbraně, někde jsou víc domluvené rvačky.

Existuje mezi chuligány něco jako reprezentační smír? (pro zápasy národních týmů)

V některých zemích ano, někde ne.

Existují nějaké rozdíly mezi chuligány reprezentací a klubovými chuligány?

Netuším. Repre jsem nikdy moc neuznával.

Co pro tebe hooligans znamená?

V současnosti pár příjemných vzpomínek na doby minulé.

Existují koalice mezi fanoušky různých klubů?

Ano.

Jak vypadá mezinárodní chuligánská scéna?

Upadá kvůli policii. Začínají být inovativní myšlenky na legalizování rvaček - TFC team fight championship.

Jaké druhy chuligánských bitek jsou častější v různých částech světa, domluvené, nebo přepadovky?

Jak kde. Východ a sever domluvené. Zbytek spíš přepadovky.

V Evropě, zejména v České republice, Polsku, Rusku, zastává většina chuligánů radikální politické názory. Je to v jiných částech světa podobné?

Klub od klubu. Ostatní země netuším.

Příloha 1 F – rozhovor s Ultras AC Sparta Praha

Rozhovor s respondentem Jakubem Davidovičem, který je dlouholetým fanouškem AC Sparta Praha a bývalým členem Ultras Sparta.

Jak jsi se dostal k tzv. aktivnímu fotbalovému fandění?

Už od mala mě bral otec na fotbal na tribuny, když jsem byl starší a začal chodit sám, časem jsem se přesunul do kotle, kde se fandilo aktivněji.

Od kdy jsi fotbalovým chuligánem?

Tohle asi není otázka na mě, ale postupem času jsem začal chodit do kotle a fandit nahlas.

Proč jsi se fotbalovým chuligánem stal?

Tak já se chuligánem nikdy nestal, ale do kotle jsem začal chodit, protože jsem chtěl pomoci klubu, podporovat ho.

Jak jsi se k hooligans dostal?

Bez odpovědi.

Kde a kdy vznikli hooligans?

První opravdu aktivní fanoušci se objevili v Anglii. Po druhé světové válce začala pomalá radikalizace některých fanoušků. A organizované skupiny již existovaly na počátku 50. let.

Co jsou hlavní rozdíly mezi chuligány v České republice a chuligány v jiných částech světa (Polsko, Rusko, Itálie, Balkán, Anglie, Jižní Amerika)?

V České republice nejsou skupiny zdaleka tak početné jako v zahraničí. Míra nevrzivosti mezi jednotlivými kluby není zdaleka tak velká jako například v Polsku, kde některé zneprátelené skupiny používají při potyčkách i zbraně.

To platí i o Balkánu. Zde je nenávist umocněna nedávnou válkou. V Anglii jsou v současnosti hool's velice na ústupu, kvůli velmi přísným zákonům a trestům. Ale i tady dochází k potyčkám, když proti sobě hrají velcí rivalové. Ruští fandové jsou známí pro

své domluvené střety, které se odehrávají často na odlehlých místech a s domluvenými počty fandů (podobná situace je i v Polsku). Jižní Amerika má proslulé horkokrevné obyvatelstvo. Jinak tomu není ani na fotbale. Velké skupiny aktivních fanoušků, kteří si neberou servítky a často dochází k velkým střetům přímo na stadionech. Nepokoje obvykle nekončí ani po ukončení zápasu a přesouvají se do ulic.

Existuje mezi chuligány něco jako reprezentační smír? (pro zápasy národních týmů)

Poměrně často ano. Hlavně když se zápas hraje proti nenáviděnému soupeři.

Existují nějaké rozdíly mezi chuligány reprezentací a klubovými chuligány?

Dá se říct, že reprezentační chuligáni neexistují, jsou to fandové různých klubů, kteří zároveň podporují svojí reprezentaci.

Co pro tebe hooligans znamená?

Jsou to fandové bojující na svoje barvy, což je podle mě v pořádku. Vyjadřují vášeň pro svůj klub.

Existují koalice mezi fanoušky různých klubů?

Ano existují. Často jak fandové v jedné zemi, tak i mezinárodní družby.

Jak vypadá mezinárodní chuligánská scéna?

V současné době jsou nejvíce aktivní chuligáni v Polsku, Rusku, balkánské státy. Méně v Německu, Itálii a Holandsku.

Celkově je ale chuligánská scéna na ústupu. Mohou za to lepší kontroly na stadionech, kamery na každém rohu, přísnější zákony a v mnoha zemích i vyhlášení „války“ chuligánům a často jejich označení za veřejného nepřítele číslo jedna.

Jaké druhy chuligánských bitek jsou častější v různých částech světa, domluvené, nebo přepadovky?

To je opravdu různé, záleží na míře nevraživosti mezi týmy. Je to také trochu země od země. U nás jsou to nejčastěji domluvené rvačky. To platí také o Rusku, Polsku a Německu. Na Balkáně jsou nejčastěji přepady až hospodské rvačky. V jižní Americe jsou bitky spíše přepady.

V Evropě, zejména v České republice, Polsku, Rusku, zastává většina chuligánů radikální politické názory. Je to v jiných částech světa podobné?

V Evropě všeobecně bych řekl, že převládají radikální politické názory. Existují i skupiny, které politika vůbec nezajímá. Pokud jde o jižní Ameriku tak spíše převládají apolitické skupiny.

Příloha 2 – tričko „Měla kliku, že neprolezla“

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Jakub Weigl

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: Prezenční studium

Název práce: Fenomén fotbalového chuligánství

Počet stran textu: 64

Celkový počet stran příloh: 21

Počet titulů českých použitých zdrojů: 4

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 3

Počet internetových zdrojů: 44

Počet elektronických zdrojů: 3

Vedoucí práce: Mgr. Libor Svoboda, Ph.D.